

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

90'ıncı Birleşim
10 Haziran 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Aydın Milletvekili Bekir Kuvvet Erim'in, Aydın iline ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, Aydın'ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar'ın, Samsun'un sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

IV.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine ve Mersin'in turizm potansiyeline ilişkin açıklaması
- 2.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması
- 3.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, 5-11 Haziran Çevre Koruma Haftası'na ilişkin açıklaması
- 4.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli'de çevreyle ilgili yapılan yatırımlara ilişkin açıklaması
- 5.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, sözleşmeli ve ücretli öğretmenlere ve eğitim müfredatına ilişkin açıklaması
- 6.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, halk adına mücadele edenlerin haması nutuklarla linç edilmeye çalışıldığına ilişkin açıklaması
- 7.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin'deki yol çalışmalarına ilişkin açıklaması
- 8.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, yeni doğal gaz rezervlerine ilişkin açıklaması
- 9.- Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, Muğla'da ormana zarar veren uygulama ve projelere ilişkin açıklaması
- 10.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, açıklanan iktisadi verilere ilişkin açıklaması
- 11.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması
- 12.- Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, ekonomik krize ilişkin açıklaması
- 13.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, iktidara geldiklerinde sorunlarını çözecekleri mağdurlar kitlesine ilişkin açıklaması
- 14.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, millet bahçelerine ilişkin açıklaması
- 15.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, NACE Kodu sorununa ilişkin açıklaması
- 16.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması
- 17.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, pandemiyle ilgili soru önergelerine ilişkin açıklaması
- 18.- İstanbul Milletvekili Rümeyza Kadak'ın, İBB faaliyet raporuna ilişkin açıklaması
- 19.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Niğde'ye verilen desteklerin yetersiz olduğuna ilişkin açıklaması
- 20.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, suyun önemine ilişkin açıklaması
- 21.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine, 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları Avrupa Kota Müsabakaları'nda altın madalya kazanan Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ettiğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yılı dönümüne, TÜİK nisan ayı işsizlik rakamlarına ve Marmara Denizi'ndeki çevre felaketini araştırmak ve çözüm üretmek için Meclis araştırması komisyonu kurulacağına ilişkin açıklaması
- 22.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Lozan Üniversitesinin Avrupa Konseyi için hazırladığı Türkiye'yle ilgili rapora, HDP'ye açılan kapatma davasına, 5 Haziran 2015 tarihinde Diyarbakır'da meydana gelen patlamayla ilgili tazminat davalarına, Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Metin Bulu'nun yalan beyanda bulunduğu ve görevinden ayrılması gerektiğine ilişkin açıklaması
- 23.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Meclis personelinin mesai saatlerine, Mecliste 4/A'lı çalışan personelin durumuna, Soma Uyar Madencilikte çalışan işçilerin tazminat sorununa ve 13 Mayıs 2014'te Soma'da meydana gelen maden kazasıyla ilgili davaya ilişkin açıklaması
- 24.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Şırnak'ta şehit olan Jandarma Uzman Çavuş Adil Yılmaz'a Allah'tan rahmet dilediğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yılı dönümüne, 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları Avrupa Kota Müsabakaları'nda altın madalya kazanan Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ettiğine ve HDP'ye açılan kapatma davasına ilişkin açıklaması
- 25.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine, 10 Haziran 1990 tarihinde Şırnak'ın Güçlükönak ilçesinin Çevrimli köyünde PKK tarafından şehit edilen 27 vatandaşımıza bir kez daha Allah'tan rahmet dilediğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yıl dönümüne ve EURO 2020 Turnuvası kapsamında İtalya'yla karşılaşacak olan Millî Takım'a başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

27.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, 2008 yılında Mecliste verilen soru önergelerinde Marmara Denizi'nde müsilağ benzeri bir değişim görüldüğünden bahsedildiğine ve dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker'in cevabına ilişkin açıklaması

28.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleriyle ilgili AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

29.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

30.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

31.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İstanbul Milletvekili Muhammet Müfit Aydın'ın birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleriyle ilgili AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklaması sırasında Halkların Demokratik Partisine satışması nedeniyle konuşması

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1640)

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI

A) Ön Görüşmeler

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müsilağ sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müsilağ sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müsilağ sorununu ortadan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438)

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Haydar Akar'ın, Divan olarak, Millî Takım'a başarılar dilediklerine ilişkin konuşması

10 Haziran 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.01

BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR

KÂTİP ÜYELER: Emine Sare AYDIN (İstanbul), Şeyhmus DİNÇEL (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 90'ıncı Birleşimini açıyorum.^(x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz Aydın ili hakkında söz isteyen Aydın Milletvekili Bekir Kuvvet Erim'e aittir.

Buyurun Sayın Erim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Aydın Milletvekili Bekir Kuvvet Erim'in, Aydın iline ilişkin gündem dışı konuşması

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Hepimizin malumu olduğu gibi, yollar, ulaşım ve benzeri gelişmelerin kalkınmamızdaki önemi tartışılmaz. AK PARTİ hükümetleri olarak on dokuz yılda çevre, tarım, ulaşım, kalkınma ve gelişme için gerekli her konuda cumhuriyet tarihinde yapılmayan çalışmaları yaptık. Bu bağlamda Aydın-Denizli Otoyolu, İzmir-Aydın Otoyolu'nun devamı olarak merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal döneminden bu yana yapılmak istenmektedir ancak bize nasip olan bir yatırım. İlk proje 1990'lı yılların sonuna doğru yapılmış, hatta ilk olarak bizim dönemimizden önce 1998 yılında ihale süreci başlatılmış ancak çeşitli nedenlerle ertelenmiştir; nedeni de finansmandır. Zira, İzmir-Aydın Otoyolu'nun yapımı senelerce sürmüştür. 1980'li yıllarda İzmir-Aydın Otoyolu inşa hâlindeydi; ben o zaman Aydın'da seracılık yapıyordum, çiçek yetiştiriyordum, o tekli yolda her gün gider geldik, gidiş gelişte -sollamalarda olsun- akla kararı seçerdik. Yani tarım ürünlerinin değerlendirilmesinden tutun her konuda bu otoyol gerçekten büyük bir ferahlık, hepinizin malumu.

Ayrıca, Ankara-İstanbul arası Bolu Tüneli'nin yapımı yıllarca sürdü, hatta ümit kesilip patates deposu yapıldığı hepimizin malumu. Yani boş konuşmuyoruz, 12 hükümet, 12 bakan eskitti, patates deposu yapılması düşünülüyordu ve nitekim bir müddet patates deposu yapıldı, bunu açmak da bize nasip oldu.

Her yol yapımında mutlaka kamulaştırmalar olur. Muhalefet "Evler, tarlalar gidiyor." diyor; sanki siz yapsanız havadan geçireceksiniz. Bu iş bizim hükümetlerimiz döneminde kesinlikle objektif olarak, tarım alanları gözetilerek, tarım ve yerleşim alanlarına en az zararlı, zorunlu olmadıkça tarım alanlarına girmeyerek yapılır. Parantez olarak, tarım ürünlerinin değerine katkıda bulunan en önemli etkenlerden biri de ulaşımdır. Bu nedenle gerek ihale öncesi gerek ihale sonrası Aydın Ovası'nın tarımsal üretim yönünden önemini bildiğimiz için Aydın'ın iktidar milletvekilleri olarak Ulaştırma Bakanımız ve Karayolları Genel Müdürlüğüyle toplantılar yaparak otoyol güzergâhının mümkün olduğunca tarlaları koruyarak dağların eteğinden geçmesi için girişimlerde bulunduk. Nitekim, İzmir-Aydın bağlantısı, Çıldır Havalimanı güney bağlantı yolları, sit alanları hariç mecbur kalınmadıkça mutlak tarım arazilerini koruduk. Çalışmalar burada, en az zayıyla geçmeye çalışıldı ve gereken yapılıyor, herkes müsterih olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo! Helal olsun.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Belediye Başkanlığı dönemimde yol genişletme ve yol yapımı için ilk önce kendi çocukluğumun geçtiği ve çocuklarıma doğup büyüdüğü evimi yıktım. İstersem yolu kaydırabilirdim, yetkim vardı ama böyle bir şey aklımın ucundan bile geçmedi. İspat burada, boş konuşmuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Akabinde yol için kamulaştırarak gönül rızasıyla onlarca ev yıktık, köy bir şehir oldu.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Onu siz yaptınız ama, siz yaptınız, doğru.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – AK PARTİ hükümetleri yaptı, AK PARTİ belediyeleri yaptı.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Onu siz yaptınız, sizi tenzih ediyorum.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yaparsa AK PARTİ yapar(!)

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Bu vizyon meselesi, hep birlikte yaptık, hep birlikte.

İnşallah Aydın-Denizli Otoyolu'muz sözleşme süresinden önce bitecek. Şimdi, diyeceksiniz ki: "Yapıyorsunuz, neyle yapıyorsunuz?" Yap-işlet-devret modeliyle yapıyoruz. Bakın, Bolu Dağı'nı gördünüz, İzmir Otoyolu'nu gördünüz. Gençliğim gitti, sizin de öyle, git gel, biliyorsunuz, yıllarca o yolda ne çileler çekerdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Ya, İzmir Otoyolu'nu siz yapmadınız ki, sizin döneminizde yapılmadı ki.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Şimdi, bakın, almadan vermek Allah'a mahsus, tamam mı? Şimdi, alıyoruz, biz fedakârlık yapıyoruz millet olarak, bizim gelecek nesillerimiz rahat edecek, hazır konacaklar, inşallah kıymetini de bilecekler.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kaç yüz liraya hazır konacaklar?

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Yanıltmayın, bakın, algı yapıyorsunuz! Vatandaş "Geçmediğin yolun parasını ödüyorsunuz." diyorsunuz.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Doğru.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Ya o yollar olmasa tarım ürünleri, sanayi ürünleri nasıl para edecek, ihracat nasıl artacak, gelişme nasıl olacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edelim Bekir Bey, devam edin.

Buyurun.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – İzmir-Aydın arası 6 lira, Denizli-İzmir arası 60 lira, 60 lira!

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Ya, bakın, ne diyorum? Bunları ucuzlatacak olan hep birlikte çalışmamız. Şimdi, vermeden alamayız. O zaman senelerce böyle... Ondan sonra ne olur? Ne uyarız ne kısalırız. Çocuklarımıza, geleceğe ne bırakacağız? Ne olacak on yedi yıl, on beş yıl gelip geçiyor. Geçtikten sonra...

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – 300 milyon euroluk yolu 1 milyar 600 milyon euroya yaptırıyorsunuz, 1 milyar 600 milyon euroya yaptırıyorsunuz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yola karşı değiliz, yolunmaya karşıyız, vatandaşın yolunmasına karşıyız.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Şimdi, bak, verilemeyecek cevabımız da yok, verilemeyecek bir hesabımız da yok.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Başkanım, müdahale etmeyecek misiniz?

BAŞKAN – Sayın Turan, bugün vaktimiz bol, bugün vaktimiz bol. Hepinize söz vereceğim arkadaşlar.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yola değil, halkın yolunmasına karşıyız.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Verilemeyecek hesabımız yok, yapılanları görüyorsunuz, ortada. Geçerken de şimdi, ben öyle ümit ediyorum ki "Allah razı olsun." diyorsunuz, vicdani olarak... Bak, şimdi, elinizi şey yapıyorsunuz çünkü...

^(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Başkanım "Vakit var." dedi, bir anımı anlatayım: Şimdi, bak, Tekirdağ'da işim var, akşamında Nazilli'de toplantım var; hesap ediyorum, bin küsur kilometre buradan Tekirdağ... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin Bekir Bey, bir dakika daha veriyorum.

Buyurun.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Bizim şoför arkadaşla "Ya, nasıl olacak, yetişebilir miyiz?" diyorum. Biraz açık konuşayım, eğriye eğri, doğruya doğru, "Bak, otoyol, buradan üç saate İstanbul'a gideriz. İcini de bir şekilde..." Bakın, Kuzey Marmara Otoyolu, aklıma gelmiyor, o da bitmiş, Allah razı olsun, büyük bir kısmı bitmişti o zaman, geçen sene oluyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Orada da iyi para alıyorlar rahat ol.

ORHAN SÜMER (Adana) – Kaç lira yakıt kullandın, kaç lira?

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Ondan sonra, çakarlara güvendim, "Akşama biz toplantıya yetişir miyiz?" dedim. Nazilli'ye haber verdim, "Tamam, geliyoruz." dedim. İzmir-İstanbul yoluna da güvendik, ondan sonra normal hızla gittik, işimiz görüldü.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Cebine de güvendin!

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Şimdi, normal yoldan gitseydik bizim o iş görülemeyecekti. Yani burada, devir hızlı hareket etme devri, vakit nakittir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Evet, otoyollar nakite döndü.

ORHAN SÜMER (Adana) – Doğru nakit, nakit!

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Şimdi, burada, yerine göre... Yok bir şey yani. Eğer gelişmek istiyorsak...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Makul fiyatlı olması lazım, makul!

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Ya, abi, makul olursak...

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – "Yol yapılmasın." demiyoruz Sayın Vekil, yolu devlet yapsın, devlet. Yandaş firmaları zengin etmeyin. 1 liraya yaptığın yolu 10 liraya mal ediyor firma.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Bakın, şimdi, muhalefeti ile iktidarıyla birlik olacağız. Siz ne yapıyorsunuz? Geliyorsunuz, geriyorsunuz. Doğru işe "Allah razı olsun." deyin. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Bekir Bey.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, iki dakika fazla süre verdim size, teşekkür ediyorum.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Teşekkür ederim, Allah razı olsun Sayın Başkan.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Buradan İzmir'e gittiğimde 419 lira para ödedim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Boğaz köprüsünden 10 liraya geçiyorsun, Osmangazi'den 200 liraya geçiyorsun.

BEKİR KUVVET ERİM (Devamla) – Sayın Başkan, siz de olmasanız konuşturamayacaklar beni.

BAŞKAN – Vallahi Bekir Bey, ben nöbetimde size her zaman söz vereceğim; söz veriyorum.

Yalnız, benim konularına giriyorsunuz, ben de cevap veremiyorum, o konuları iyi bilirim yani.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Biz sizin yerinize veriyoruz cevabı, rahat olun.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz, Aydın'ın sorunları hakkında söz isteyen Aydın Milletvekili Sayın Bülent Tezcan'a aittir.

Buyurun Sayın Tezcan. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sizler bağıırıyordunuz ya, bizler de bağııralım mı? Olmaz ki ya, ayıp yani.

AK PARTİ de bağıırsın mı CHP gibi Sayın Başkan? Ayıp ya!

ORHAN SÜMER (Adana) – Bağıırabılırsın Bülent Bey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bülent Bey, biz ne yapalım şimdi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Canınız sağ olsun, ne yaparsanız yapın, eyvallah, ama dinlemenizi tercih ederim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Dinleyeceğiz ama yerinde de müdahale edeceğiz.

2.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, Aydın'ın sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, biraz önce sayın milletvekili arkadaşım Aydın'ın kendi penceresinden görünen yönünü anlatmaya çalıştı, ben de size başka bir Aydın penceresi açayım, oradan beraber bakalım.

Geçen hafta biz de şehrimizdeydik, milletvekillerimizle beraber dolaştık. Her gün görüyorsunuz, bir müsilağ sorunuyla karşı karşıyayız, Marmara ölüyor. Her gün bir çevre katliamı haberiyle ya da bir çevre tahribatıyla uyanıyoruz ve vicdanlarımız sızlıyor; azıcık vicdanımız varsa vicdanlarımız sızlıyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Menderes Nehri Söke'den denize dökülüyor, Doğanbey ve Tuzburgazı'ndan; denize dökülürken, tabiat, binlerce yıllık bir tabiat harikası oluşturmuş: Menderes Deltası'nda bir güzel Karina Dalyanı var. Karina Dalyanı insanın yapabileceği bir şey değil, tabiatla binlerce yılda oluşmuş muhteşem bir yer ve şimdi orada, Doğanbey'de, Karina Dalyanı'nda ve onun yakın çevresinde, Tuzburgazı'nda, mera alanlarında yeni bir karides çiftliği kurma girişimi var. Muhtarlar rahatsız, vatandaş rahatsız "Dalyanı yok etmeyin." diyorlar. Hesap etmişler, bu, beş yıl içerisinde oksijeni tüketecek ve o binlerce yıllık doğa harikası yok olacak. Ya, yazık değil mi, yazık değil mi? Her yerde yapılabilecek bir şeyin -beş yıllık ömrü olan- bir karides çiftliğinin, sadece rant hırsıyla o güzel tabiat harikasını, Menderes Deltası'nı yok etmesi vicdanlara sığar mı?

Değerli arkadaşlar, bütün Türkiye'ye sesleniyoruz: Artık, çevre katliamından ve çevreye dönük bu saldırılardan vazgeçelim. Karina Dalyanı'nı, Doğanbey ve Tuzburgazı'nı rant kurban etmeyin, rant kurban etmeyin. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, arkasından, hemen yanında, Didim'de uzun zamandan bu yana bir başka problem, balık çiftliklerini getirdiler, Didim'in deniz suyunu kirletecek şekilde; yıllardır mücadele ediyoruz. Üstüne üstlük, şimdi Didim'de deniz ürünleri organize sanayi yapma girişimi var, o, denize ayrı bir tahribat. Ya, biz, turizm... Bakın, şimdi, şu pandemide herkes neyin peşinde? Turizm gelirlerini nasıl artırabiliriz, 3 turist daha fazla gelirse acaba Türkiye bu sıkıntıdan kurtulabilir mi diye bir telaş içerisinde ama dönüp bakıyorsunuz, denizlerimizi, kısa günün kârı uğruna, rant uğruna katleden bir anlayış Türkiye'nin her yerinde tabiatı saldırıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir başka şey, işte, bugün Marmara'yla ilgili araştırma önergesi görüşülecek. Marmara Denizi gözümüzün önünde gitti. Şimdi, Sayın Erdoğan dün "talan İstanbul!" projesinin temelini atılacağını söyledi. Yani, göz göre göre Marmara'da bunlar yaşanırken deniz patlıcanlarının denizi temizlediği bilinmesine rağmen bir başka yerde deniz patlıcanlarının avlanması ve ihracatı devam ediyor. Didim'de vatandaşlar "Bırakın, bu, denizi temizliyor." diyor. Denizi temizleyen, doğanın kendini temizlediği en önemli

bir ürünü ihraç etmeseniz ne olur? 3 kuruştan mahrum olsanız ne olur? 3 kuruş eksik kazansanız ama o güzel Didim'in denizi temiz kalsa ne olur? Bu rant hırsı Türkiye'nin her yerinde havayı, toprağı, suyu, denizi kirletmeye devam ediyor. Denizi yok etmeyin, bugünün kârı uğruna çocuklarımızın geleceğini yok etmeyin. Bakın, deniz salyası meselesini gördük Marmara Denizi'nde. Ya, bununla mücadele etmek için burada Türkiye Büyük Millet Meclisi Meclis araştırması komisyonu kuracak. Bütün bilim insanları, bugün değil, bir yıl önce, iki yıl önce "Bu kanalı açarsanız Marmara Denizi ölecek, çürük yumurta kokacak, deniz yaşamı bitecek." diyor ama göz göre orada hangi ailelere, hangi arsalar peşkeş çekildiyse çocuklarımızın geleceği peşkeş çekiliyor; yapmayın, kıymayın, bu memlekete kıymayın; söylediğimiz şey bu değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT TEZCAN (Devamla) – Son, bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Devam edelim.

BÜLENT TEZCAN (Devamla) – Teşekkür ederim.

Bakın, biz, yol yapılmasına karşı değiliz, yolsuzluğa karşıyız; yola karşı değiliz, yolsuzluğa karşıyız. Aydın'da otoyol yapılsın, otoyol yapılmasın diyen yok. Ya, projeyi yapıp işi ihale ettikten sonra 3 kere güzergâhı niye değiştirirsiniz? Oraya da gittik, Çamdibi köyüne gittik, Buharkent'e gittik, Kuyucak'a gittik; gezdik orayı da, gördük vatandaşı. Öyle "Tarım arazilerine dokunmamak için çaba harcıyoruz." sözünü bırakın. Tam tersine, tarım arazilerini yok edecek şekilde, orada arazisi bulunan hatırlı bazı kişilerin çıkarlarını koruma adına 3 kere yer değiştirdi ya da inşaatı yapan müteahhidin maliyetini düşürmek adına. İhaleyi yapıyorsunuz, belli bir bedel üzerinden ihaleye çıkıyor, sonra maliyet düşürmek üzere vatandaşın evini yık, arsasını böl, tarlasını böl, vatandaşı tarım yapamaz hâle sok...

Değerli arkadaşlar, son sözüm şudur: Öyle bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

BÜLENT TEZCAN (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, bütün bunlar yaşanırken bunların yaşanmasına sebep olan anlayış nedir diye dönüp merak ettiğinizde, aslında o anlayışın şifrelerini hep beraber dün Sayın Erdoğan'ın konuşmasında duyduk ve dinledik. "Millet açsa siz doyurun." diyor. Açın hâinden anlamayan ve "Millet açsa bu benim derdim değildir." diyen bir iktidarla dün –dehşet içerisinde– karşı karşıya kaldık. Sayın Erdoğan, biz doyururuz, aç olan milleti –biz bugün belediyelerden nasıl destek veriyorsak– doyururuz ama önce sizin gitmeniz lazım. Koyun sandığı milletin önüne, bakın, biz gelip nasıl doyuracağız.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Bekir Bey, burada bir sataşma yok. Siz kendi açınızdan anlattınız Aydın'ı, Bülent Bey de kendi bakış açısıyla anlattı; bir sataşma yok.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – 60'a göre ya...

BAŞKAN – 60'ı yok ama. Şimdi, bir sataşma da yok. İki dakika da fazla kullandırımdı, biliyorsunuz. Onun için, kusura bakmayın.

Gündem dışı üçüncü söz, Samsun'un sorunları hakkında söz isteyen Samsun Milletvekili Sayın Bedri Yaşar'a aittir.

Buyurun Sayın Yaşar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

3.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar'ın, Samsun'un sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Samsun ilinde yetiştirilen kenevirin sorunlarıyla ilgili söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Kenevir 1980 yılına kadar, özellikle Samsun'un Vezirköprü ilçesinde ekilmekte idi. O zaman 333 üyesi olan bir kooperatif vardı, aynı zamanda da kenevirle ilgili Vezirköprü'de haftada bir gün pazar kuruluyordu. Burada üretilen kenevirin tohumundan, bildiğiniz gibi, özellikle ipler yapıyordu, sapından da -o zaman Kastamonu'da bir SEKA Kâğıt Fabrikası vardı, orada- kâğıt üretiliyordu. Tabii, SEKA'ların özelleştirilmesinden sonra, aynı zamanda, buna paralel, alternatif, naylon, polietilen, polipropilenden üretilen ipler de piyasaya çıkınca, otomatikman kenevirin yıldızı sönmüş oldu. O dönemdeki tek kazancımız, özellikle yerli ve millî tohum olarak "vezir" ve "nazlı" isimli 2 çeşit tescillenmiş kenevir tohumunu bu ülkenin kazanması oldu. Ne zaman ki Sayın Cumhurbaşkanımız Samsun'da 2016 yılında, yine, Amasya, Antalya, Bartın, Burdur, Çorum, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Malatya, Tokat, Uşak, Yozgat ve Zonguldak gibi 19 ilde kenevir ekimine başlanacağını müjdeledi, buna paralel olarak da bu müjdeli haberin üzerine, özellikle Vezirköprü'de çiftçilerimiz kenevir ekmeye başladılar. Bu kapsamda 2016 yılında 27 çiftçimiz 70 dönüm (dekar) alanda kenevir ekimi yapıyordu, 2017 yılında 26 çiftçimiz 71 dekar alanda, 2019'da 58 çiftçi 428 dekar alanda, 2020 yılında 39 çiftçimiz 1.470 dekar alanda bu üretimi yapmaya başladı. Başlangıç itibarıyla kenevirin kilogram fiyatı 40 lira olarak tespit edildi. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanının bu müjdeli haberi üzerine diğer satın alma işi yapan tüccarlar devreye girdi, devletin açıkladığı 40 liralık fiyata karşılık 60 lira fiyat önerdiler. Doğal olarak 60 liralık fiyat üzerinden özel sektöre kenevir tohumlarını satmaya başladı Vezirköprülüler ama 2020 yılına gelindiğinde bununla ilgili altyapı, bununla ilgili sanayi oluşmayınca maalesef, kenevir tohumunu özel sektör almadı; almadığı gibi bugün 700 milyon civarındaki bir borcu da Vezirköprülülerin sırtına yüklemiş oldu. Bugün, bu mazelada da ciddi bir mağduriyet var. Tabii, bu ölçülerde bizim Samsun'umuzun deneyimli gazetecisi Necdet Uzun diyor ki: "Vezirköprü ilçemizde kenevir üretiminde ortaya çıkan yüzde 90'lık üretimdeki düşüş dikkate alınarak anlıyoruz ki konu Erdoğan'ın bilgisi dışında." Yani Sayın Cumhurbaşkanımız bununla ilgili müjdeli haberler vermişti. "Yoksa hiç kimse onun bizzat ilgilendiği bu konuda buna cesaret edemezdi." Yani "Olup biteni Erdoğan bir duyarsa vay hâlinize." diyor. Ben de bugün bu konuyla ilgili gündem dışı söz aldım. Bak, buradan ben size söylüyorum: Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın AK PARTİ'nin değerli yöneticileri; şu an maalesef, Vezirköprü'de sadece 5 üretici kenevir ekti, sadece 105 dönümde; hâlbuki bugün, endüstriyel kenevirin küresel piyasadaki hacmi yaklaşık 4 milyar dolar, 2025 yılı hedefi de 9-10 milyar dolar olarak belirlenmektedir. Yani dolayısıyla bu millî ve yerli ürünlerin, özellikle tarımın... Sizin son dönemde bir türlü üzerine eğilmeye zamanınız olmadı, fırsatınız olmadı, ben artık başka bir şey söylemek istemiyorum. Ekilebilir alanlar daralıyor, hâlâ bizim Tarım Bakanımız diyor ki: "17 milyar dolar civarında ihracatımız var, daha ne istiyorsunuz?" 17 milyar dolar değil, bugün Hollanda'ya baktığınız zaman, yaklaşık Konya kadar bir Hollanda 130 milyar dolar civarında ihracat yaparken 17 milyar dolarla övünen bir Tarım Bakanını da herhâlde burada ilk defa hep beraber biz görüyoruz. Bu konuda muhakkak TİGEM'in devreye girmesi lazım. Yani vatandaşa "Ek." demeyle bu iş bitmiyor. Muhakkak bu satın almaların yapılması lazım, bu çerçevede endüstriyel tesisler için bölgede her türlü teşvikin ve her türlü desteğin verilerek bu bölgelerde bu fabrikaların, bu imalathanelerin kurulması lazım ki kenevir ekimine Samsunlular devam etsinler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Toparlıyorum Değerli Başkanım.

Aynı zamanda da bu tür mağduriyetler giderilsin.

Bakın, bunlar önemli. Tarımın muhakkak desteklenmesi lazım, yani savunma sanayi ne kadar stratejikse tarım sektörü de o kadar stratejiktir, o oranda desteklenmelidir. Buradan sesimizi duyurmuş olduk. Ümit ediyorum ki Sayın Cumhurbaşkanımız da bu kürsüden bizim sesimizi duymuştur, Vezirköprülüler de bundan sonra kenevir ekmeye devam ederler. Devlet de bu çerçevede bununla ilgili sanayi tesislerini yapar, çiftçinin ve üreticinin önünü açar diyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika söz vereceğim. Sayın Kılavuz...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine ve Mersin'in turizm potansiyeline ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Siirt Pervari'de hain saldırı sonucu şehit olan güvenlik korucumuz Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet, yaralı güvenlik korucularımıza acil şifalar diliyorum, ailelerinin acılarını yürekten paylaşıyorum.

Terörle mücadelede güvenlik korucularımızın hakkı ödenmez, kahramanlıkları anlatmakla bitmez. Bütün güvenlik korucularımızı saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Mersin, ülkemizin önde gelen turizm şehirlerindendir. Turizm sezonunun açılması sebebiyle Mersin'imize yatırımların yapılıp Mersin'imizin turizm değerlerinin yükseltilmesi hem bölge hem de ülke ekonomisine olumlu katkılar sunacaktır. Mersin'imiz oldukça yüksek bir turizm potansiyeline sahiptir; antik kentleri, tarihî kaleleri, kalıntıları, doğal güzellikleri, inanç merkezleri, sahilleri ve eşsiz koylarıyla cenneti andırmakta, deniz, kültür, doğa ve yayla gibi birçok turizm türü şehrimizde yapılmaktadır. Turizmle alakalı bir eylem planı hazırlanarak şehrimizin cazibe merkezi hâline getirilmesine yönelik tanıtımlarının yapılması acil bir ihtiyaçtır.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

2.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bugün açıklanan resmî verilere göre işsizlik oranı nisan ayında yüzde 0,9 puanlık artışla yüzde 13,9'a yükseldi, işsiz sayısı 275 bin kişi artarak 8 milyon 511 bin kişiye çıktı. İş bulma ümidi olmayanları ve eksik istihdamı da eklersek geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 27,4 olurken işsiz sayısı da 9 milyona yaklaştı ama en önemlisi genç istihdamı hızla düşüyor, her üç gençten 1'i işsiz. İşte on dokuz yıllık bu iktidar döneminde ve üç yıllık Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde korkunç boyutlara ulaşan işsizlik sorununa çözüm üretilmemiştir, sorunların maliyeti her geçen gün katlanmaktadır. Bu iktidarın ve bu yönetim sisteminin iş, istihdam, refah ve huzur getirmediği ortadadır. Tek kişiye dayanan bu sisteme halk ve gençler ilk seçimde son verecektir. Ancak değerli milletvekilleri, şu an Hükümetin gündemi olmayan işsizlik sorunu Parlamentonun temel gündemi olmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

3.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, 5-11 Haziran Çevre Koruma Haftası'na ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, öncelikle Çevre Koruma Haftası dolayısıyla çevre duyarlılığını öne çıkaracak her adımı önemseyişi ifade etmek istiyorum. Çevre ve şehirciliği bir iyilik hareketi olarak görerek yapılan ve yapılacak tüm çalışmaların temelini bu felsefe üzerinde gerçekleştirmeyi başardığımız kadar kaliteli şehircilikten, korunabilmiş çevre varlığından bahsetme hakkımız olacaktır. Dünyayı bir ham madde gibi işleme alışkanlığı anlayışı zamanla bir tahribat alanına dönüşen bir gerçeklikle bizi yüz yüze bırakmıştır. Çevre kültüründen uzaklaşıldığı her günün yeni acılar ve sonuçları beraberinde getirdiği, yaşadığımız dünyanın tam bir gerçeği olmasının yanı sıra yarının felaketini hazırlayacak bir unsur olarak önümüzde durmaktadır. Dünyanın çevre duyarlılığını yeniden gözden geçirmesi şarttır ve tehir edilemez. Zira size gülen bir çevre, sizin geleceğiniz bir dünya demektir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

4.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli'de çevreyle ilgili yapılan yatırımlara ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, tüm dünyanın ortak sorunu hâline gelen çevre kirliliği hepimizin yaşam standardını etkiliyor. 2004'ten itibaren AK PARTİ yerel yönetimlerinin çevreye yaptıkları yatırımlarla seçim bölgem Kocaeli artık temiz, yeşil ve mavinin bulunduğu yaşanabilir bir kent hâline geldi. 13 adet sabit hava kalitesi ölçüm istasyonu ile 7/24 saat ölçüm yapılmakta. Türkiye'de ilk defa sürekli baca gazı izleme sistemi ile 37 tesisin 110 bacası sürekli takip edilmektedir. Gece görüş kamerası yeşil gözle de tesisler gece de denetlenmektedir. 23 adet atık arıtma tesisiyle, dere ağızlarındaki atık toplama bariyerleriyle, gemi atık alım sistemleriyle, deniz süpürgesiyle, deniz uçağıyla verilen hizmet, yapılan kontrol ve denetimlerle İzmit Körfezi akvaryuma dönüştü, Mavi Bayrak plajlarına sahip oldu. Denizler bizim soframızdır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Erdem...

5.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, sözleşmeli ve ücretli öğretmenlere ve eğitim müfredatına ilişkin açıklaması

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, geleceğimiz olan çocuklarımız aynı zamanda bizim teminatımız, umudumuz ve gençlerimiz bizim için özellikle, bundan sonra geleceğimizi şekillendirecek olan güvencemiz. Bu hususta, öğretmenlerimizle ilgili yapılması gereken düzenlemelere ilişkin her birimizin bir çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum. Sözleşmeli öğretmenlerimizin, ücretli öğretmenlerimizin sorunlarını gözden geçirip yapılması gerekenler hususunda özellikle gerekli duyarlılığı göstermemiz gerekiyor. Ayrıca, eğitim müfredatına millî ve manevî değerlerimizin güçlendirilmesi için gerekli müfredatın eklenmesi ve gerekli eğitim materyallerinin eklenmesi hususu da hepimiz için kıymetlidir diye düşünüyorum.

Her birinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çepni...

6.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, halk adına mücadele edenlerin hamasi nutuklarla linç edilmeye çalışıldığına ilişkin açıklaması

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Halk organize bir saldırı altında, bir avuç harami ülkeyi soygun alanına çevirmiş durumda, halk adına mücadele edenler de hamasi nutuklarla linç edilmeye çalışılıyor. Suç ittifakı tüm çıplaklığıyla ortaya serilmesine rağmen adım atmak yerine linç siyasetiyle gerçekler örtülmeye çalışılıyor. HDP'ye ve Ahmet Şık'a saldırı bu amaçlıdır. Ahmet Şık, hayatı boyunca mücadele ettiği mafya düzeninin hedefindedir. Katiller değil, katledilenler hedef alınıyor. Ahmet Şık onurumuzdur, Ahmet

Şık yalnız değildir.

BAŞKAN - Sayın Şimşek...

7.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin'deki yol çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Mersin-Antalya yolunun yaklaşık yüzde 60'ı tamamlanmış, 28 tünelin 15'i milletimizin hizmetine sunulmuştur. Yalnız, trafiğin en yoğun yaşandığı Mezitli-Erdemli taş ocağı arasındaki yol çalışması bir türlü başlamamıştır. Mezitli-Erdemli arasında da yapılan çift yönlü yoldaki çalışmalardan dolayı yaz sezonunda yol tek şeride düşmüş, on beş dakikalık yol turizm sezonunun başlamasıyla bir buçuk, iki saatte aşılamamaktadır. Karayollarının ve Ulaştırma Bakanlığının buradaki çalışmalara hız vererek bir an önce bu çift şeritli yolu hizmete açmasını ve ayrıca da Çeşmeli-Taşucu arasındaki otoban inşaatının bir an önce başlayarak Mersinli ve Antalyalı hemşehrilerimizin hizmetine sunulmasını talep ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

8.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, yeni doğal gaz rezervlerine ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanımızın yeni doğal gaz rezervleri müjdesi milletçe hepimizi sevindirdi. Karadeniz'de Tuna-1 bölgesinde bulunan 405 milyar metreküplük doğal gazı ilave olarak açıklanan Amasya-1 kuyusunda bulunan 135 milyarlık doğal gaz rezerviyle Karadeniz'deki toplam gaz keşfimiz 540 milyar metreküpe ulaştı. Enerjide elde edilen başarılar sadece doğal gazla da sınırlı değil, geçen haftalarda Diyarbakır ve Kırıkkale'deki 3 kuyudan günlük 6.800 varillik petrol keşfi yapıldı. Bu keşifler Türkiye'nin ileride önemli bir doğal gaz ve enerji üreticisi ülke konumuna geleceğinin de bir işaretidir.

On dokuz yıldır Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde eser ve hizmet siyasetiyle milletimizin emrinde olan AK PARTİ, her alanda olduğu gibi enerji alanında da çalışmaya, üretmeye gece gündüz devam ediyor diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Özcan...

9.- Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, Muğla'da ormana zarar veren uygulama ve projelere ilişkin açıklaması

SUAT ÖZCAN (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Seçim bölgem Muğla'nın Milas ilçesi İkizköy Mahallesi Akbelen mevkinde termik santrale kömür temini için ağaç kesimi, yine Milas ilçesi Tuzabat Mahallesi'nde bal üreten basra böceğinin yaşadığı ormanlık alana maden işletme ruhsatının verilmesi kararları bölgenin suyunu, ormanlarını, ekolojik dengesini, balcılığını, basra böceğinin geleceğini tehdit etmektedir. Yine, Milas ilçesi Beçin ve Çamovalı Mahalleleri ormanlık alanında endüstriyel ağaç kesimi yapılmış, kesim yapılan alana dikilen fidanların kuruduğu görülmüştür. Muğla ve Milas ormanlarının yaz döneminde yangınlarla da başı derttedir. Yerel halk ormana zarar veren uygulama ve projelerden bir an önce vazgeçilmesini istemektedir. "Gelecek nesillere susuz, çorak, yeşilsiz, ormansız bir Milas mı bırakacaksınız?" diye soruyorlar iktidara.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Aydemir...

10.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, açıklanan iktisadi verilere ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Efendim, nitelik sahibi olanların düştüğü özel bir not var, diyorlar ki: "Başkalarının kusurunu bulmaktan nefret et, bir şeyi beğendin mi takdirini söylemekten zevk al." Bizim siyasi tarzımız her daim bu uyarı üzere oldu. Hangi cenahtan gelirse gelsin doğruya doğru dedik ancak muhalif olanlar bu yaklaşıma hep uzak durdular, dahası, gerçekleri ters yüz ettiler ve yine dahası, küresel yönelmelere aleni destek verdiler, ülkemizi diz çöktürme girişimlerine payanda oldular fakat başaramadılar, başaramazlar; zira, işin sırrı samimiyette. Kalbî olursanız, ilahi korunma şemsiyesiyle kuşanırsınız. Açıklanan iktisadi veriler buna örnektir. Avrupa'da 1'inci, dünyada 2'nci olmak bir büyük başarının adıdır; bunu temin eden tarzın ismiyse "dürüst ve nitelikli siyaset"tir. Ne mutlu bu hâl üzere olanlara.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

11.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

TÜİK nisan ayı işsizlik rakamlarını yayınladı. Yapılan bütün hesaplama oyunları acı gerçeği örtmüyor. Vatandaş işsiz, umutsuz. İşsiz sayısı 2021 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 275 bin kişi artarak 4 milyon 511 bin kişi oldu. İşsizlik oranı yüzde 13,9. Tarım dışı işsizlik oranı ise nisanda yüzde 16,2. Atıl yani boşta kalan iş gücü yüzde 27,4. Yani her 3 kişiden 1'i işsiz ve iş aramaktan da vazgeçmiş.

Vatandaşlarımıza buradan sesleniyorum: Atıl olan, bu ülke için umut vermeyen, yolsuzluk batağında eriyen AKP'dir. Türkiye'nin sorunu çoktur ama çözümsüz değildir. AKP Genel Başkanı dün "Aç olanları siz doyurun." demiş. Sözümüz olsun, 3-5 yandaşı semirtmeyecek; kaynaklarımızı işçimiz, emeklimiz, esnafımız, çiftçimiz için kullanacağız. Hiçbir yurttaşımız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ünver...

12.- Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, ekonomik krize ilişkin açıklaması

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

AKP'nin yaşanan ekonomik krize ve halkımızın içine düştüğü ekonomik çaresizliğe karşı duyarsızlığı devam ediyor. AKP'li Cumhurbaşkanı dünkü grup toplantısında muhalefete "Aç olanları buyurun siz doyurun." diyerek halka ne kadar uzak olduğunu gözler önüne sermiştir. Zira, AKP ve yöneticileri herkesi saray efradı gibi zannetmektedirler. Elbette, sarayda ve çevresinde açlık, fakirlik yok. Oradakiler üçer beşer maaş alıyor ama millet öyle mi? Cebindeki son parayı eşine vererek intihar eden eşler, günlerdir sıftah yapmadığını söyleyip oğlundan özür dileyerek intihar eden babalar ve daha nicelerinin vebali ülkeyi yönetenlerin ve destekçilerinin üzerindedir. AKP'li Cumhurbaşkanı "Neymiş? Millet açmış." diyor, açlığı kabul etmiyor. Zaten tok, açın hâinden anlamaz. Milletin kendisine inanmıyorsanız milletin hâlini askıda ekmek kampanyası düzenleyen ittifak ortağınız MHP'den sorun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yalım...

13.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, iktidara geldiklerinde sorunlarını çözecekleri mağdurlar kitlesine ilişkin açıklaması

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, pandemiden dolayı gündemde olamayan, ancak bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak hiç unutmadığımız ve ilk seçimlerde iktidara geldiğimizde en kısa sürede sorunlarını çözeceğimiz mağdurlar kitlesine sesleniyorum:

1) AK PARTİ tarafından söz verilip de yapılmayan, emeklilikte yaşa takılan EYT'lileri, hakları yenilen değerli vatandaşlarımızı unutmadık.

2) AK PARTİ tarafından da söz verilip hakları verilmeyen 3600 mağduru öğretmenlerimizi, polislerimizi, hemşirelerimizi ve din görevlilerimizi unutmadık.

3) AK PARTİ tarafından söz verilip de yapılmayan, asgari ücretten daha aşağı maaş alan emeklilerimizi de unutmadık. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

14.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, millet bahçelerine ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

AK PARTİ hükûmetlerimiz döneminde çevre alanında gerçekleştirdiğimiz hizmetleri millet bahçeleri projelerimizle taçlandırıyoruz. Ülkemizin tamamında toplam 56 milyon metrekaarelik bir alanı bulan 324 millet bahçesinin 61 tanesini bugüne kadar tamamlayarak hizmete sunduk. 46 ilimizde 10 milyon metrekaarelik bir alana sahip 80 millet bahçesi şu anda yapım aşamasındadır. Bu kapsamda, hafta sonu, Sayın Cumhurbaşkanımızın videokonferansla, Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Lütfi Elvan'ın ve milletvekillerimizin bizzat katılımıyla, Mersin'de yapımı tamamlanan millet bahçesini hemşehrilerimizin hizmetine açtık. Bu projeleri şehrimize ve ülkemize kazandıran başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, değerli bakanlarımıza, milletvekillerimize ve emeği geçenlere teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Filiz...

15.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, NACE Kodu sorununa ilişkin açıklaması

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ticaret Bakanlığının bilgi sistemi ESBİS üzerinde NACE koduyla ilgili olarak Türkiye genelinde sorunlar yaşanmaktadır. Gaziantep Umum Minibüs Sahipleri Odası mensupları değişik bir sorun yaşıyorlar. Odaya kayıtlı esnaflar 2013 yılında Belediyenin kararıyla minibüslerini otobüslerle değiştirmişler, toplu taşımada otobüs kullanmaktalar. Sisteme NACE kodunu Oda ismiyle girmek istediklerinde, araçları otobüs olduğu için sistem kabul etmemektedir. Buna karşılık, Kamyoncular, Kamyonetçiler ve Otobüsçüler Odasına tahsis edilmiş 15 meslek ve NACE kodu vardır. Otobüsçülüğü meslek unvanına ekleyemiyorlar yani iki arada bir derede kalmış durumdadır. Otobüsçüler Odasına da kaydolmak istemiyorlar çünkü 1996 yılında kurulmuş olan ihtisas odalarının kapanmasını istemiyorlar.

Ticaret Bakanlığınca NACE kodu sorununun çözülerek araç cinsine bağlı olmadan toplu taşımacılık mesleğinin tanımlanmasını talep ediyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kabukcuoğlu...

16.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, TÜİK'in nisan ayı işsizlik rakamlarına ilişkin açıklaması

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye İstatistik Kurumu nisan ayı işsizlik verilerini açıkladı. Dar anlamda işsizlik oranı yüzde 13,9; geniş anlamda işsizlik oranı yüzde 27,4 olup 9 milyon 837 bin kişi işsizdir. 15-24 yaş grubundaki genç nüfus işsizlik oranı yüzde 25,6'yla OECD ülkeleri arasında rekordur. Gençlerimizin yüzde 75'i ülkeyi terk etmeyi düşünüyor. Gençlerine istikbal sağlayamayıp onlara başka ülkeye göç etmeyi düşündüren, evine ekmek götüremeyen çaresiz insanların bulunduğu bir ülke inşa etmek taşınması zor bir kusurdur.

Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN – Sayın Adıgüzel...

17.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, pandemiyle ilgili soru önergelerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Milletvekili soru önergelerine Anayasa'mıza göre on beş gün içerisinde cevap verilmesi gerekiyor. 8 Ağustos 2019 tarihinde sorduğum yarım sayfa soruya 31 Mayıs 2021'de yani tam bir sene dokuz ay sonra, yaklaşık iki yıl sonra tek satırlık bir cevap verdi Sayın Koca. Zahmet etmiş Sayın Koca. Zahmet olmazsa ona pandemiyle ilgili sorduğum ve henüz bir tanesine bile cevap vermediği 156 soruya da cevap vermesini istiyorum.

Ayrıca pandemi döneminde bulaşıcı hastalıktan ölüm sayısını defaatle sorduğumuz hâlde cevap vermedi. Geçtiğimiz bütçe görüşmelerinde bununla ilgili "Yıl sonunu bekleyin." demişti; bir yıl geçti, acaba hangi yılın sonunda verecek cevabı, merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kadak...

18.- İstanbul Milletvekili Rümeysa Kadak'ın, İBB faaliyet raporuna ilişkin açıklaması

RÜMEYSA KADAK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu hafta 2 kez söz alıp İBB yönetiminin çalışmalarını İBB yönetiminin kendi verileriyle birlikte anlattım. Maalesef burada çokça sataşma ve bağırmayla karşılaşınca otomatik olarak şunu düşündüm: Yani burada bir milletvekiline, Genel Kurulda canlı yayınlanırken bunu yapan vatandaşlar neler yapmaz, sosyal medyadaki gençlere neler yapmaz diye düşünerek, açıkçası bunu bir sorumluluk bilerek, İBB'nin resmî verilerini tekrar dile getirmeye karar verdim.

Bugün de konumuz bütçe. Normalde 2018'de İBB bütçesinin yüzde 71'i merkezî hükûmetten, yüzde 29'u da İBB'nin kendi kaynaklarından geliyordu. Şimdi bakıldığında, yüzde 91'i merkezî hükûmetten geldi; başarısızlığa bakabilir misiniz?

Yine aynı şekilde, Sayın İmamoğlu, tüm bu seçim sürecinde İBB'nin öz kaynaklarını yüzde 50 artıracaklarını söylemişti. Keşke buradan "Yüzde kaç artırdı biliyor musunuz?" diye sorabilseydim ama yüzde 9'a düşürdü. Yani özetle, bu ekip galiba yönetmek için hazırlıksız yakalandı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Süre yetmedi eleştirmeye.

BAŞKAN – Sayın Güler...

19.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güler'in, Niğde'ye verilen desteklerin yetersiz olduğuna ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜLER (Niğde) – Niğde ili Bor, Çamardı, Ulukışla, Altunhisar ve Çiftlik ilçesi AKP iktidarları döneminde gerekli yatırımlar yapılmadığı için yeterli gelişmemektedir. Niğde çevre iller içinde AKP döneminde sürekli kan kaybetmiştir, iş alanları daralmıştır, esnafların sorunları katlanmıştır, işsizlik artmıştır, kahve işletmecileri çok mağdurdur. Esnaf, çiftçi, emekli

sorunlarla mücadele etmeye çalışmaktadır. Niğde 42 ilin alındığı Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Destekleri kapsamına alınmamıştır. Lisanslı depoculuktan da Niğde yararlandırılmamıştır. Niğde Kapadokya'da olmasına karşın, turizmden yeterli payı almasının yolu açılmamıştır. Niğde, AKP'nin üvey evlat muamelesi yaptığı il durumundadır. Niğde'ye verilen sözler bir an önce tutulmalıdır. Niğde'ye enerji ihtisas bölgesi, havaalanı, fabrika gibi yatırımlar yapılmalıdır. Niğdeliler Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde yeterli desteği alamamıştır. Bu anlamda verilen sözler tutulmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Kılıç...

20.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, suyun önemine ilişkin açıklaması

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Evren ve gezegenimiz bir dengeyle yaratılmıştır. Bu dengede "anasırierbaa" denilen güneş, hava, toprak ve su olmazsa olmazlardandır. En küçük canlı organizmalardan en büyük canlı varlığa kadar bütün biyolojik hayatı ayakta tutan ortak unsur sudur. Bütünden ayrıtırıldığında da kendi başına anlam taşıyan en temel parçadır su.

"Göğü Allah yarattı, yükseltti; denge ve ölçüyü o koydu ki dengeden sapmayasınız." Rahman suresi 7-8.

"Göklerle yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlıyı sudan var ettiğimizi görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?" Enbiyâ suresi 30'uncu ayet.

"İnsanların kendi elleriyle ettikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu; böylece Allah, dönüş yapsınlar diye, işlediklerinin bir kısmını onlara tatırıyor." Rûm suresi 41'inci ayet. Çünkü dengeye müdahale eden insandır ve bu, dama taşı etkisi yapıyor.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, milletvekili arkadaşlarımızın söz taleplerini karşıladık. Şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız.

İlk söz İYİ Parti Grup Başkan Vekili Sayın Müsavat Dervişoğlu'nda.

Buyurun Sayın Dervişoğlu.

21.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine, 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları Avrupa Kota Müsabakaları'nda altın madalya kazanan Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ettiğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yıl dönümüne, TÜİK nisan ayı işsizlik rakamlarına ve Marmara Denizi'ndeki çevre felaketini araştırmak ve çözüm üretmek için Meclis araştırması komisyonu kurulacağına ilişkin açıklaması

DURŞUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

PKK'lı teröristler tarafından dün gece Siirt Pervari'de İlçe Jandarma Komutanlığı sorumluluk bölgesinde bulunan Doğan köyü Değirmen taşı Üs Bölgesi'ne uzun namlulu silahlarla saldırı düzenlenmiştir. Saldırı sonucunda Güvenlik Korucumuz Mehmet Babat şehit olmuş, yine Güvenlik Korucumuz Sıddık Bulut ise yaralanmıştır. Şehidimize Allah'tan rahmet, kederli ailesine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Yaralı korucumuza da acil şifalar temenni ediyorum.

2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları Avrupa Kota Müsabakaları'nda altın madalya kazanan kadın boksörümüz Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum.

"Bizi birbirimize yaklaştıran, tarihimiz ve dilimizdir. Bizden sonrakiler, siz ve sizden sonrakiler, Türk dünyasının birleşmesine çok önem vermelisiniz." ülküsüyle Türk gençliğine ufuk açan, Türk milletinin aklına ve vicdanına kazınan ve Türk kültür zenginliğini dünyaya tanıtan, edebiyat ödüllü yazarımız Cengiz Aytmatov'u vefatının 13'üncü yıl dönümünde saygı ve rahmetle anıyorum; ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Bugün, Türkiye İstatistik Kurumu nisan ayı işsizlik rakamlarını açıkladı; işsiz sayısı 270 bin artarak 4 milyon 511 bin kişiye ulaştı. Bunlar TÜİK'in rakamları. Üzülerek ifade ediyoruz ki biz bu rakamların çok daha fazla olduğunu gittiğimiz her il ve ilçede yaptığımız ziyaretler esnasında gözlemliyoruz. İş bulmak ülkemizde neredeyse bir lüks hâline dönüşmüştür. Yapılan araştırmalara göre, gençlerimizin büyük bir bölümü de maalesef yurt dışında yaşama hayali kurmaya başlamıştır. Gençlerimizin yarınlarına daha umutlu bakabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak istihdam konusunda daha güçlü adımlar atmamız en büyük sorumluluğumuzdur. İktidar işsizlik konusunu bir çekişme alanı olarak görmemeli; hep birlikte, gençlerimiz için atılması gereken adımları zaman kaybetmeden atmalıyız.

Bugün Genel Kurulda Marmara Denizi'ndeki çevre felaketini araştırmak ve çözüm önerilerini tartışmak ve üretmek üzere Meclis araştırması komisyonu kuracağız. İYİ Parti olarak, kurulduğumuz günden bugüne kadar, çevre konusundaki hassasiyetlerimizi en yüksek seviyede dile getirmiştik. Bu komisyona destek vererek bu tarz çevre felaketlerinin sonlandırılması ve bir daha yaşanmaması için gereken adımların atılmasını Genel Kurulun bilgisine arz ediyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – "Levent Bülbül nerede?" diye bağırarak lazım şimdi Sayın Başkan.

BAŞKAN – Evet, bağırıyoruz öyle Sayın Özel.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Cesaret olması lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – "Levent Bülbül nerede?" diye bağırayım.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Cesaret olması lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok mu bende? Cesaretimin zekâtı sana yeter. Benim cesaretimin zekâtı yeter sana.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Biz biliyoruz ne kadarına yeter.

BAŞKAN - Sayın Levent Bülbül yok herhâlde.

Evet, Halkların Demokratik Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Hakkı Saruhan Oluç.

Buyurun Sayın Oluç.

22.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Lozan Üniversitesi'nin Avrupa Konseyi için hazırladığı Türkiye'yle ilgili rapora, HDP'ye açılan kapatma davasına, 5 Haziran 2015 tarihinde Diyarbakır'da meydana gelen patlamayla ilgili tazminat davalarına, Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Metin Bulu'nun yalan beyanda bulunduğu ve görevinden ayrılması gerektiğine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, İsviçre'deki Lozan Üniversitesi, Avrupa Konseyi için bir rapor hazırlamış. Bu rapora göre, Türkiye'deki her 100 bin kişiden 984'ü 31 Ocak 2020 itibarıyla cezaevinde ya da denetimli serbestlik uygulaması altındaymış. Avrupa'da başı çeken bir oran, Avrupa ortalamasının 3 katından fazla. Avrupa'da ortalama 100 bin kişiden 265'i aynı kapsamda yer alıyor yani cezaevinde ya da denetimli serbestlik uygulaması altında.

2019'a göre Türkiye'deki bu oran –denetimli serbestlik açısından baktığımızda- yüzde 6,1 artmış. İlk 3 ülkeye baktığımızda denetimli serbestlik altındaki kişiler açısından, Polonya 1'inci, Türkiye 2'nci, Litvanya 3'üncü, Gürcistan 4'üncü sırada oluyor; gayet ilginç bir tablo. Denetimli serbestlikte Avrupa ortalaması 100 bin kişide 149 kişi, Türkiye'de ise 100 bin kişide 627 kişi. Yani bu rapor gösteriyor ki Türkiye'de denetimli serbestlik ve cezaevinde tutma meselesi aynı anda, yüksek oranda cereyan ediyor.

Yani denetimli serbestlik, tutuklama aleyhine bir işlem olarak kullanılmıyor. Bu raporu bir kenara koyalım; bir veri olarak bunu söylemek istedim.

Şimdi, Halkların Demokratik Partisi hakkında kapatma davası açmış olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bugün uluslararası bir konferansta, Antalya'da bir konuşma yapmış; o konuşmanın içinde Halkların Demokratik Partisine açılmış olan davayla ilgili, kendi hazırladığı iddianameyle ilgili demiş ki: "Biz elimizden geleni yaptık." Çok ilginç, değil mi? "Biz elimizden geleni yaptık." hukuku bu. Şimdi, bu Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına sormak istiyoruz: Nedir elinizden gelen? Yaptığınız ne? Kimin için yaptınız? Kime söylüyorsunuz bu sözleri yani bu hesabı kime veriyorsunuz?

Şimdi, biz hep, başından beri söylüyoruz "Bu, hukuk değil, siyasi intikam davasıdır; bu bir tasfiye davasıdır." diye. "Elimizden geleni yaptık." hukuku nedir? "Elimizden geleni yaptık." hukuku gerçekleri çarpıtmaktır, eğip bükme, evrensel ve demokratik hukuk ilkelerini yok saymaktır, Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası demokratik sözleşmeleri çiğnemektir, Kürt siyasetçilere ve Kürt seçmene düşman hukuku uygulamaktır, milyonlarca seçmenin iradesini tasfiye etmek için adım atmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Elimizden geleni yaptık hukuku budur işte. Zihniyettir bu, bir zihniyettir bu ve -işte Allah söyledi-, Allah söyledi- işin hukukla alakası yoktur, gerçeklerle alakası yoktur. Birilerine yaranmak için, bir siyasi tasfiye operasyonunu gerçekleştirmek için, demokratik siyasetten Halkların Demokratik Partisini tasfiye etmek için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı "Elimizden geleni yaptık." diyor. Bu da tarihe böylece geçmiş olsun. Bu işin peşini elbette ki bırakmayacağız. "Elimizden geleni yaptık." hukuku, evrensel, demokratik hukukla, bunun ilkeleriyle alakası olmayan bir tutumdur; çok açık ve net ortadadır. Bağımlı ve taraflı yargının tutumudur bu işte "Elimizden geleni yaptık." hukuku.

Bakın, ben size bir "Elimizden geleni yaptık." hukuku örneği daha vereceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Toparlıyorum efendim.

5 Haziran 2015, 7 Haziran seçimlerinden iki gün önce Diyarbakır'da mitingimiz var. İŞİD ortaya çıktı, bir bomba patlatıyor mitingde ve 5 insanımızı kaybediyoruz, yüzlerce yaralı. Bundan sonra davalar açılıyor, tazminat davaları açılıyor ve tazminat davalarında yerel mahkeme bu davayı açmış olanları haklı buluyor ve idareyi kusurlu bularak maddi ve manevi tazminata hükmediyor. Ne oluyor? İstinafa gidiyor dava, "Elimizden geleni yaptık." hukuku devreye giriyor ve istinafta bozuluyor tazminat meselesi. Bakın, diyor ki istinaf mahkemesi kararında: "Olaya sebebiyet veren patlayıcı maddenin terör örgütü -İŞİD'i kastediyor- mensubunca yerleştirilmesi fiilinin belli bir aldatma kabiliyeti içerdiği ve esaslı bir kamufleyle donatıldığı hususu dikkate alındığında idarenin kusuru bulunmadığı anlaşılmaktadır."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen Sayın Oluç.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Ya, idarenin kusuru nasıl yok? Yani özenli ve dikkatli bir arama yapmamış idare, hizmet kusuru var, çok açık. Bomba patlamış, insanlar ölmüş ve yaralanmış, ya "Aldatma kabiliyeti içeriyormuş." diyor. Şimdi, böyle bir "Elimizden geleni yaptık." hukuku örneği de budur işte, bunu da vurgulamak istiyoruz.

Son bir noktaya değinmek istiyorum efendim. Bu "Elimizden geleni yaptık." hukuku; bir de "Elimizden geldiği kadarıyla akademisyeniz." hukuku var, biliyorsunuz. Boğaziçi'de Melih Bulu, Rektör sıfatıyla ortalıkta gezen kişi, geçen gün "Boğaziçi İşletme Bölümünde sekiz sene boyunca fiilen ders verdim." diye bir açıklama yaptı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Oluç, son kez açıyorum.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Son kez efendim.

BAŞKAN – Bitirelim lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Fakat, araştırmalarda ortaya çıktı ki Melih Bulu'nun resmî bir görevlendirme belgesi yok ve gerçekten Yükseköğretim Kanunu'na göre -madde 40 ya da madde 31'e göre- herhangi bir şekilde orada ders filan vermemiş. Yükseköğretim Akademik Arama sitesinde de bu yönde bir kayıt yok, herhangi bir belge de yok yani Rektör sıfatıyla orada dolaşan bir kişi yalan beyanda bulunuyor ya. "Ders verdim üniversitede." diye yalan beyanda bulunuyor ama hâlâ orada Rektör olarak duruyor. Daha önce de teziyle ilgili intihal iddiaları ortaya atılmıştı yani bu da "Elimizden geldiği kadarıyla akademisyeniz." örneği belli ki. Gerçekten insan utanıyor. "Akademik utanma" diye bir şey vardır yani buna ne denir, eziklik mi denir, ne denirse denir ama Rektörlük yapmak değildir. O Boğaziçi Üniversitesinden o adamın bir an evvel ayrılması gerekiyor; net, açık yalan söyleyen Rektör olmaz.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Özgür Özel.

Buyurun Sayın Özel.

23.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Meclis personelinin mesai saatlerine, Mecliste 4/A'lı çalışan personelin durumuna, Soma Uyar Madencilikte çalışan işçilerin tazminat sorununa ve 13 Mayıs 2014'te Soma'da meydana gelen maden kazasıyla ilgili davaya ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Meclisimizde çalışan arkadaşlarımızın, birlikte görev yaptığımız arkadaşlarımızın iki önemli sorunu var; bunları sizin, Başkanlık Divanının ve Meclis Başkanının dikkatine sunma ihtiyacı duyuyoruz.

Pandemi tedbirlerinden dolayı, Mecliste görev yapan arkadaşlarımızın çalışma saatleri 08.00-16.00 olarak revize edildi. Bu, idarenin aldığı bir karar; arkadaşlarımız bu karara uyuyorlar ama Meclisin uzun çalışma saatleri olduğu günlerde, örneğin akşamleyin beş saat, fazla mesai yapıyorlar. Arkadaşlarımız fazla mesaiyi hak ettikleri hâlde "Siz, günde ikişerden haftada on saat eksik çalışıyorsunuz." deyip, on saati mahsuplaştırıp gece yarısı 01.00'e kadar çalışanın hakkını vermiyor Meclis. Diyor ki: "Zaten ikişer saat eksik çalıştınız." Bu, idarenin bir kararı; arkadaşlarımız altıya kadar çalışmak üzere göreve geliyorlar "Dörtte eve gidin." deyip gece yapılan mesaiyle bunun mahsuplaştırılması doğru bir yaklaşım değildir, Meclisimizin de böyle bir şeye ihtiyacı yoktur; bu hatalı uygulamanın düzelmesini bekliyoruz.

İkincisi, geçen sene kasım ayında mülakatlı ve sınavlı şekilde 4/A yani memur statüsünde çalışanlar alındı; berber, bulaşıkçı, çaycı, garson ve çok sayıda temizlik işçisi var. 2011'de çıkan 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'den dolayı, aynı işi yaptıkları 4/A'lı diğer personel 7.500 lira maaş alırken bu arkadaşlarımız 4 bin liranın biraz altında ya da biraz üstünde maaş alıyorlar. "Eşit işe eşit ücret" çok temel bir prensipken... Elbette kıdem farklılıkları, kıdem fazlası maaşa yansır ama bu kadar büyük bir farkın oluşmaması gerekir. Sorunlar iletildiğinde hep Meclisin bir teşkilat yasaşının çıkarılacağı söyleniyor. 4/A'lı personelin bir kısmı yaş olarak çok ileri, verilen görevi yapamayacak durumda, onlar emeklilikle ilgili teşvik edici bir düzenleme bekliyorlar; genç arkadaşlarımız da "Koşturarak çalışıyoruz, eve gidince kolumuzu kaldıracak hâlimiz kalmıyor, çocuğumu göremeden uykuya dalarak kadar yorgun oluyorum." diyor. 4/A'lı personelin hem emekliliğiyle ilgili hem de eşit işe eşit ücret noktasındaki, teşkilat

yasasıyla ilgili bir çalışmanın bir an önce yapılmasını, buna Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak da müspet katkı sağlayacağımızı tutanaklara geçirmek istedim Sayın Başkanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Dün hem iktidarın hem bizim ziyaretçilerimiz vardı; onlar, Soma maden faciasından sonra dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da görüştüğü ve söz verdiği Uyar Madencilik işçileriydi. Bir hülleyle, bir muvazaayla madenini kapatıp kaçan ama Ermenek'te ve Türkiye'nin dört bir yanında devletten aldığı madenleri işleten, ciddi paralar kazanan ama 800'ün üzerindeki Somali madencimize hakkını vermeyen Uyar Madencilik var. Bunun içinde, iki gözü kör olmuş, iki ayağı da kopmuş, kazalarda malul duruma düşmüş kişilerin tazminatları da dâhil. O arkadaşlarımız dün buradalardı, görmeyen gözleriyle Mecliste adalet aramaya devam ettiler. Hem AK PARTİ'yi hem MHP'yi hem muhalefet partilerini ziyaret ettiler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biz, bu konuda, nasıl Soma'daki diğer şirketteki sorunları hep birlikte çok geç de olsa çözdük ve artık oradan bir şikâyet gelmiyorsa Uyar Madencilik işçilerine verilmiş bu devlet sözünün de tutulması lazım. Sayın Elitaş'la da görüşmüşler; ilk torba yasa da bu sorunu çözecek bir düzenleme için biz hazırız, bekliyoruz.

Sayın Başkanım, son olarak da yine Soma'dan bahsedeceğim. 13 Mayıs 2014'te 301 baba, 301 eş, 301 evlat kaybedildi; bütün Türkiye ağladı, aylar değil yıllarca atlatamadığımız bir travmaydı. 22 blok duruşma oldu, seksenin üzerinde gün dava takip ettik biz orada, o dönemin milletvekilleriyle ve şimdiki milletvekillerimizle birlikte. Grubumuz yüksek hassasiyet gösteriyor ancak orada bütün ailelerin razı olduğu bir hâkim karardan hemen önce değiştirilip başka maden kazalarında ölenleri suçlu bulan bir hâkim getirilmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayalım lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 301 kez ölüme sebebiyet vermeden cezalandırılması beklenen suçlular -on yıl, on beş yıl, on yedi yıl- yattığı süre göz önünde bulundurularak, iyi hâlden, kravattan indirimlerle hepsi bırakılmıştı, sadece 5 kişi tutukluydu. 30 Eylül 2020'de Yargıtay 12. Ceza Dairesi toplandı, 5-0 bir karar verdi "Bu kadar açık ihmallerin, kusurların olduğu bir davada bu kadar hafif cezalar olur mu?" dedi, bozdu. Dosyanın mahkemeye intikali beklenirken şaşılacak bir şekilde yollanmadı, yollanmadı, yollanmadı; sonra 3 yeni hâkim atandı 12. Ceza Dairesine, bunlardan birisi de meşhur Kenan İpek. Sonra, 30 Eylüldeki kararı -şubat ayında- 5-0'lık kararı yeni 3 hâkimin oyuyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez açıyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – ...yeni oluşturulan heyet 3'e 2 bozdu Sayın Başkanım; Kenan İpek'in de içinde olduğu, 3 yeni üyenin olduğu 5 kişilik yeni heyet 3'e 2 bozdu, tekrar yolladı; apar topar iki duruşma yapıldı, pazartesi son duruşma var. Soma'da suç işlenecek değerli milletvekilleri ve bu iş kapatılacak. Ayrıca bu kararla birlikte 5 tutukluyu da saldılar, hiç tutuklu da kalmadı. Analar ağlıyor, evlatlar ağlıyor, kardeşler ağlıyor ve şimdi "Yattıkları yeter, kravatı da taktılar, iyi hâlleri de var." diye bıraktılar ve Soma davası kapanacak.

Bütün milletvekillerimizi, o günlerde Soma'ya ağlayan herkesi, "Unutursak yüreğimiz kurusun." diyen herkesi, gelebileni Soma'ya bekliyoruz; gelemeyen, sosyal medyada iki satır yazsın "Soma için adalet!" diye.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Peki, selamlayın.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Pazartesi sabah ekmek alırken bakkala "Bugün Soma davası var." deseler, metrobüste sıkış tepiş giderken yanındakine "Bakalım bugün Soma davası ne olacak?" deseler; birlikte çalıştığı tezgâhta, iş yerinde, fabrikada, dokuma atölyesinde yanındaki emekçiye "Soma'yı unutmayalım." deseler Soma'nın kaderi değişecek. Ama kamuoyu ilgisi azaldığı için birileri siyaset, sarı sendika ve sermaye üçgeninin yuttuğu 301 evladımızın hakkını yiyecek, analarını ağlatacak. Pazartesi günü için Soma'ya ilgi, alaka, destek, hiçbir şey yoksa insanların dualarını bekliyoruz, Soma'ya ilgi göstermelerini bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Bülent Turan.

Buyurun Sayın Turan.

24.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Şırnak'ta şehit olan Jandarma Uzman Çavuş Adil Yılmaz'a Allah'tan rahmet dilediğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yıl dönümüne, 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları Avrupa Kota Müsabakaları'nda altın madalya kazanan Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ettiğine ve HDP'ye açılan kapatma davasına ilişkin açıklaması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şırnak'ta silah kazasında hayatını kaybeden, şehit olan Jandarma Uzman Çavuş Adil Yılmaz'a Allah'tan rahmet diliyorum, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, dünya edebiyatının önemli isimlerinden Cengiz Aytmatov'un vefatının 13'üncü yılı. Kadim Kırgız kültürünün unsurlarını eserlerine yansıtan, evrensel duygularla insana dokunan Aytmatov dünya edebiyatının en önemli isimlerindendir. Eserleri, bilinen tüm dillere çevrilmiş olan Aytmatov, büyük bir fikir ve dava insanı, aynı zamanda önemli bir devlet adamıydı. "İnsan için en zor şey her gün insan kalabilmektir." diyen bozkırın bilgesini rahmetle, saygıyla yâd ediyoruz.

Son dönemlerde millî sporcularımızın başarıları göğsümüzü kabartmaya devam ediyor. Cumhuriyet tarihinde olimpiyat oyunlarına kota alan ilk kadın boksörümüz Buse Naz Çakıroğlu'nu tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarımız; az önce Sayın Grup Başkan Vekilinin tekraren ifade ettiği "siyasi intikam davası" söylemini daha önce tartışmıştık, tekrar söylüyorum: Biz bu iddaiyi reddediyoruz. Konu, yargının önündedir; savcılık da görevini yapmıştır, bundan sonraki süreçte Anayasa hükümleri çerçevesinde, ceza hükümleri çerçevesinde ilgili yargıçlar çalışmalarını yapacaklardır. Bu dava Anayasa Mahkemesinin önüne geldikten sonra, her gün Mecliste gündem yapmayı açıkçası hem yargıya baskı olarak düşünüyoruz hem de şık olmadığını ve Meclisin gündemini çok farklı konulara çektiğini düşünüyoruz. Bugün ortak bir kanaatimiz var; çevre hassasiyetimizden kaynaklı tüm partilerimizin katılımıyla bir önerge verdik, bunu görüşeceğiz ama olayı sürekli buraya çekmenin doğru olmadığı kanaatindeyim. Kaldı ki savcı beyin "Elimizden geleni yaptık." söylemini "Çok büyük bir risk." olarak ifade etti Sayın Grup Başkan Vekili. Ben "Elimizden geleni yaptık."ı şöyle yorumluyorum: Bunu bir konuyla ilgili bir vekil söylese "Tüm hassasiyetimi, görevimi, mesaimi buna harcadım." olarak yorumlarım; savcı beyin de bu söylemini "Dosyada teknik olarak, Anayasa'nın gerektirdiği işlemler olarak bir eksik olmamasına azami gayret gösterdik." demek olarak yorumluyorum. Ama şu vicdana çok dokunan bir şey Sayın Başkan: "Ben çok iyiyim, herkes çok kötü." yaklaşımını vicdandan uzak

olarak değerlendiriyorum. Sanki her şey yasalara uygundu, cumhuriyetimizin tüm insanlarının kıymet verdiği bir süreçte demokratik olgunlukta yürüyordu da bir savcı -tırnak içerisinde- gaza geldi ve böyle bir kriz çıkardı; bu, yanlış bir yaklaşım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Bakınız, savcının bu ifadesine kızdığınız kadar, savcının bu ifadesine tepki gösterdiğiniz kadar siz “Apo’nun heykelini dikeceğiz.” diyenlere; siz “Sırtımızı PKK’ya dayadık.” diyenlere; siz “PKK sizi tükürüğüyle boğar.” diyenlere yani yöneticilerinize tepki gösterseydiniz bugün Meclis başka konuları görüşüyor olacaktı. Ama siz dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir dili, bir terör dilini kendi yöneticilerinize âdeta sıradan bir olaymış gibi her gün tekrar ettireceksiniz, bir savcıya da adım atınca kızacaksınız. Dünyanın neresinde bir milletvekili teröristin elinden aldığı bir telefonu polis almasını diye gizler, dünyanın neresinde teröristi aracında saklar? Bunları görmeden savcıya kızmak, yargıca kızmak adalete, vicdana dokunur diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

Kaldı ki bir şey daha ifade etmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – AK PARTİ kurulduğu günden beri demokrasinin, partilerin, fikir hürriyetinin hep büyümesini isteyen bir söylem içerisinde oldu. Büyük riskler aldık, kavgalar yaptık, Anayasa değişiklikleri yaptık, reformlar yaptık. Bu reformlardan bir tanesi de o malum Anayasa değişikliği içerisindeki bir maddeydi. Dedik ki: Bu ülkede parti kapatmaları tarihe gömülsün, olmasın artık; kapatmak değil de başka cezalar olsun. Para cezası var, ilgili şahsın dokunulmazlığının kaldırılması var, hazine yardımının engellenmesi var gibi. Fakat bugün çok büyük seslerle bağırıp yargıçlara kızan bu arkadaşlar, o paket gündeme geldiğinde parti kapatmaları maddesine “Evet.” demeyip o maddeyi paketten çıkaran insanlar. Siz dün Anayasa değişikliğinde parti kapatmalarına “Evet.” demeyeceksiniz, bu konuda demokrasinin yanında yer almayacaksınız, mevzuata uygun adımların atılmasında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayalım Sayın Turan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Memleketi kapattınız.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Anlayamadım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Memleketi kapattınız, parti kapatmadınız. Anayasa değişikliği rejimi kapattı.

BAŞKAN – Siz devam edin Sayın Turan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Peki, ben reformla ilgili konuşurken, peki, ben PKK tükürüğüyle boğar tarzı tepki gösterirken Sayın Özel sana ne oluyor? Sakin ol, sakin ol!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Apo’yu paşa yapalım.” diyen biz miyiz? AK PARTİ’liler. “Apo’yu paşa yapalım.” diyen sizsiniz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – O yüzden diyorum ki: Ne zaman HDP’nin ayağına bassak kimin ses verdiğini görmüş olduk tekrar. Gerek yok, sakin ol! Bak, senin de konuştuklarına katılmadım ben ama ağzımı açmadım. Yapma bunu, yeni vekil değilsin. Birbirimizi tanıyoruz, arkadaşız; yapmayın bunları!

Grup Başkan Vekilleri konuşurken sataşan başka adam var mı Sayın Başkan? Herkes konuştu; ben de katılmadım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, ben sataştım mı? Kendi kendime “Ülkeyi kapattınız.” dedim, o kadar.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ben katılmadım HDP’nin dediklerine, ben katılmadım CHP’nin dediklerine ama tek partici, tek anlayış, tek zihniyetçiye en iyi örnek bu örnek işte.

O yüzden Sayın Başkan, sözün özü şu: İstiyoruz ki yargıya bırakılan bu konuyla ilgili bırakın savcılar, bırakın yargıçlar işini yapsın; biz de işimizi yapalım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Oluç buyurun, niye söz istediniz?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Oluç, önce bir meramınızı anlatın.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Yani söyledikleri her şeyiyle sataşma.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Neresi Sayın Başkan?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Bütün, başından aşağıya yani her şeyi. İsterseniz tutanaklara bakın, baştan aşağı sataşma.

BAŞKAN – Ama siz Grup Başkan Vekilisiniz, yöntemi biliyorsunuz. Siz bana diyeceksiniz ki: “Şu sözleriyle bana sataştı.” Ben de tespit ettim sataşmaları da siz bunu söyleyeceksiniz, ben de size söz vereceğim. Hatta sataşmadan kürsüden söz veriyorum iki dakika. Ama “Baştan aşağı” demeyeceksiniz, söylediği sözleri söyleyeceksiniz, ben de size söz vereceğim.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hangi ifade Sayın Başkan?

BAŞKAN - Buyurun.

V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç’un, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan’ın yaptığı açıklaması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle konuşması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, aslında ben iktidara doğrudan bir şey söylememiştim yaptığım konuşmada ama, tabii, Sayın Bülent Turan’ın verdiği cevapla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının “Elimizden geleni yaptık.” lafını kime söylediğini anlamış olduk.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Vicdan yaptı, vicdan.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) - Hani, sordum ya “Kime söylüyorsunuz bu lafı Sayın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı?” diye, size söylemiş. Yani, tam da işte, anlatmaya çalıştığımız buydu, teşekkür ederim onun için; haklı çıkardınız bizi.

Bakın, çok açık ve net, bunun bir siyasi intikam davası olduğunu iddianamenin Anayasa Mahkemesine gönderildiği günden beri söylüyoruz. 7 Haziran 2015-7 Haziran 2021. 2015 seçimlerinin intikamı. Zaten, sizin Genel Başkanınız da grup toplantısında bunu kanıtladı söyledikleriyle: “2015 seçimlerini unutmayın.” dedi size. Bak, siz unutmuşsunuz, ben size burada hatırlattım.

Şimdi, Sayın Bülent Turan, sizin söylediğiniz her şeyi tartışmaya hazırız, her şeyi tartışmaya hazırız. Bu, siyasetçiler arasında tartışılır, siyasi partiler arasında rekabettir, yapılır. Bunlara hiçbir itirazımız yok ama sizin yaptığınız nedir şimdi? Yargı eliyle bir siyasi partiyi kapatmaya çalışıyorsunuz. Yani siz, siyasi olarak rekabet edemediğiniz, politik olarak üstesinden gelemediğiniz bir partiyi yargı eliyle kapatmaya çalışıyorsunuz. Bu, siyaset değil; bu, yargı sopasıyla siyasi alanı dizayn etmedir esas itibarıyla. Yani hukuk ile siyaseti iç içe soktunuz ve bağımlı ve taraflı yargı eliyle bizi demokratik siyasetten tasfiye etmeye çalışıyorsunuz. Bunun rekabetle alakası yok.

Ve parti kapatmayı iktidar istiyor; çok açık, ortada, net. Yani bütün yaptığınız konuşmalar da bunu gösteriyor. Yani şunu da beklemeyin bizden ya lütfen: Partiyi kapatacak iktidar, biz de elimizi böğrümüze koyacağız ve sizin bunu yapmanızı bekleyeceğiz, sesimizi çıkarmayacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Oluç.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sataşmalara cevap vermedi Sayın Başkan Kıymetli Grup Başkan Vekili.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Daha ne, siz yaptınız dedim.

BAŞKAN – Sataşmalara cevap vermedi, sataşma da yok Sayın Turan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – “Apo’nun heykeli”, “PKK’nın tükürüğü”, “Sırtımızı dayıyoruz.” Hangisine cevap verdi?

Aynı şeyleri tekrar etti Sayın Başkan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkandan mı soracaksın onun hesabını?

BAŞKAN – Tamam, sataşma da yok ama bu arada.

Sayın Özel, siz niye söz istediniz?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, ben, İç Tüzük 60’a göre, kendi konuşması sırasında, benimle hiç ilgisi olmadığı hâlde, bana karşı sarf ettiği, üslubu kötü ve içeriği sataşma niteliğindeki konuşmalarından dolayı yerimden kısa bir söz talebim var.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hiç yakışmadı, hiç yakışmadı. Sataştım “Cevap vereceğim.” de.

BAŞKAN – 60’a göre sadece bir dakika yerinizden söz veriyorum, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

25.- Manisa Milletvekili Özgür Özel’in, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, şimdi, sadece, maskenin altından, tutanağa bile geçmeyecek kadar “Siz, memleketi kapattınız.” dedim; döndü dünya kadar söz söyledi. Siz hukukçusunuz, ben değilim ama partimde dünya kadar çok deneyimli hukukçu var. Yargıyla ilgili bir şey konuşuyorsunuz, bana şunu söyleyin: Yargıtayda, bir kararı almış olan mahkemenin... Soma kararını 5 kişilik heyet aldı. Ölüm, emeklilik, hastalık gibi özel hâllerde o üyenin değişmesi dışında -Yargıtayın geleneğinde, tarihinde olmayan- heyete, daireye 3 yeni üye atayıp aynı kararı tekrar görüşmek üzere 5 kişiden 3’ünü o yeni atanarlardan oluşturan bir heyetin oluşması yargıya müdahale değil de nedir? Sipariş bir kararı çıkartma değil de nedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bitiriyorum Sayın Başkanım, son cümlem.

BAŞKAN – Peki, son cümlelerinizi alıyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Parti kapatmayı engelleyecektik, bunlar engel oldu.” diyor.

Kardeşim, siz “Parti kapatmayı engelleyeceğiz.” diye yola çıktınız; geldiğiniz yerde, demokrasiyi kapattınız, adaleti kapattınız, ahlaki, vicdanı kapattınız.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Aynaya baksın Sayın Başkan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bugünden sonra, git oraya ve “Yargıtayda alınan bir kararı değiştirecek kadar üyenin o daireye atanması ve heyetin çoğunluğunun o üyelerden oluşması Yargıtay geleneğinde vardır.” de, o kararı savun, ben sana hiçbir şey demiyorum ama vicdanı kapattınız, vicdanınız kararmış sizin.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, Özgür Bey’in oyununa gelmeyeceğim, bu konu başka bir konu. Hukuk herkese her yerde lazım, kim yanlış yaptıysa gerekenin yapılması lazım.

BAŞKAN – Peki.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Evet, size de lazım, size de lazım.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – HDP’ye ayrıcalık yapacak, tamam.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair bir tezkeresi vardır, okutuyorum:

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1640)

8/6/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

23/3/2021 tarihinde çalışmalarına başlayan Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 8/6/2021 tarihli toplantısında aldığı karar gereğince, çalışma süresinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 105’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 23/6/2021 tarihinden geçerli olmak üzere bir ay uzatılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Veysel Eroğlu

Afyonkarahisar

Komisyon Başkanı

BAŞKAN – İç Tüzük’ün 105’inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir.” hükmü gereğince Komisyona bir aylık süre verilmiştir.

Gündemin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmına geçiyoruz.

Alınan karar gereğince başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilaj sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437 ve 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleri’nin birlikte yapılacak görüşmelerine

başlıyoruz.

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI ^(x)

A) Ön Görüşmeler

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müsilağ sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güler ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müsilağ sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müsilağ sorununu ortadan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438)

BAŞKAN - İç Tüzük'ümüze göre Meclis araştırması açılıp açılmaması hususunda sırasıyla siyasi parti gruplarına ve önergelerdeki birinci imza sahiplerine veya onun göstereceği bir diğer imza sahibine söz verilecektir.

Konuşma süreleri, dünkü birleşimde alınan karar gereğince gruplar için otuzar dakika olacaktır ve bu süre en fazla 3 konuşmacı tarafından kullanılabilir. Önerge sahiplerinin konuşma süreleri ise onar dakikadır.

Şimdi söz alan sayın üyelerin isimlerini okuyorum:

Gruplar: İYİ Parti Grubu adına Hayrettin Nuhoğlu, İstanbul Milletvekili; Behiç Çelik, Mersin Milletvekili; Ayhan Altıntaş, Ankara Milletvekili.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Hasan Kalyoncu, İzmir Milletvekili; Ayşe Sibel Ersoy, Adana Milletvekili.

Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Züleyha Gülüm, İstanbul Milletvekili; Murat Çepni, İzmir Milletvekili; Rıdvan Turan, Mersin Milletvekili.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ali Öztunç, Kahramanmaraş Milletvekili; Ali Şeker, İstanbul Milletvekili; Türedi Kayan, Kırklareli Milletvekili.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Mustafa Demir, İstanbul Milletvekili; Muhammed Müfit Aydın, Bursa Milletvekili; Mehmet Naci Bostancı, Ankara Milletvekili.

Gruplar adına ilk söz, İYİ Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Hayrettin Nuhoğlu.

Buyurun Sayın Nuhoğlu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son haftalarda Marmara Denizi'nde etkisini artıran deniz salyasından temelli kurtulmak için yapılması gerekenlerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulacak bir komisyon tarafından tespit edilmesini önemli ve acil görmekteyiz. Daha önce bu konudaki önergelere iktidar tarafından destek verilmedi; tam bir buçuk yıl önce, 15 Ocak 2020'de İYİ Parti olarak verdiğimiz önergeyle deniz kirliliğini araştırılmasını istedik ama iktidar tarafından reddedildi. Biz, ülkemizin birikmiş bütün sorunlarına çözüm üretmek için kurulmuş bir partiyiz; bilim insanlarıyla çalışıyoruz, hazırlanıyoruz, kadrolarımıza güveniyoruz şimdi bu konuya da inanarak destek vereceğiz çünkü deniz salyası, ister tabii yollarla ister komplo teorilerindeki gibi biyolojik bir saldırı sonucu meydana gelmiş olsun, denizin insan eliyle kirlenmesiyle oluşmuş, karşımızda duran bir çevre felaketidir ve acilen çözülmesi gereken bir sorundur. Onun için, hep beraber Marmara Denizi'nin ölmesine engel olmalıyız, daha temiz bir deniz olmasını sağlamalıyız, Marmara'yı su ürünleri üretim üssü hâline getirmeliyiz. Bunun için kesintisiz bir projeyi uygulamaya koymalıyız.

Değerli milletvekilleri, bu Hükümetin her konuda olduğu gibi denizcilik konusunda da devlet hafızasını yok ettiğini ve Denizcilik Müsteşarlığını 2011 yılında kapattığını üzülen hatırlatmak istiyorum. Şimdi, bu müsilağla mücadele bir kurumsal otoriteye ihtiyaç duymaktadır yani bu mücadelede uygulanacak olan projenin sahibi olması gerekir. Mevzuatın en kısa zamanda tamamlanarak uygulamaya derhâl geçilebilmesi için bütün detayların yer alacağı fizibilite raporu da en kısa zamanda hazırlanmalıdır. Yapılacak işler aslında bellidir, bu işler kontrol altına alınarak kurumlar arasında koordinasyon sağlanacaktır. Marmara Denizi'ne deşarj olan bütün sanayi tesislerinin, devam eden veya planlanan sanayi tesislerinin ve evsel atıkların tespit edilerek coğrafi bilgi sistemi içinde kapsamlı bir envanter çıkarılmalıdır; deniz araçlarından kaynaklanan her türlü kirlenme de kontrol altına alınmalıdır. Artık hiçbir şekilde atıklar denizi kirlilememelidir. Temizleme çalışmalarının hangi metotla yapılması gerektiğine, bilim insanlarının görüşleri alınmadan karar verilmemelidir. İster temizleme ister bundan sonraki koruma tedbirleri olsun, yürütülecek çalışmalara oluşturulacak bir bilim kurulu sürekli danışmanlık yapmalıdır. Denizin "İmdat!" sesini nihayet duyduk. Marmara Denizi ölmeden seferberlik ilan edilmelidir. Bilim kurulunun öncülüğünde, bu salyalar dibe çokmeden toplanmalı, denizin içinde olan veya dibe kadar çöken salya varsa onlar da temizlenmelidir; aksi hâlde, başta balıklar olmak üzere, bütün canlılar

^(x) Birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleri tutanağa eklidir.

ölecek ve Marmara Denizi'ndeki ekosistem altüst olacaktır.

Değerli milletvekilleri, bu salya felaketinin, çilgin proje olarak ısrar edilen Kanal İstanbul'dan kurtulmaya vesile olmasını beklerken Ulaştırma ve Altyapı Bakanı tam tersi bir açıklama yapmış, Kanal İstanbul yapılırsa Karadeniz'den gelecek temiz suların Marmara Denizi'ni temizleyeceğini söylemiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanı da Marmara Denizi'ni salyadan kurtarmak için yapılan toplantıdan sonraki açıklamasında "Kanal İstanbul Projesi, teknik verilerin ışığında, bırakın İstanbul'a zarar vermeyi, İstanbul'a fayda sağlayacak." demiştir. Bilim insanları da diyor ki: "Karadeniz'den gelecek kanal akıntısıyla Marmara Denizi, kısa zamanda, bir daha geriye dönüşü olmayacak şekilde ölecektir. Bu konuda çalışan çok değerli bilim insanlarının emeklerine ve ortaya koydukları bilimsel sonuçlara saygı göstermeyen Bakanların görüşlerine asla katılmadığımı ifade ediyor ve bilim insanlarının tümüne saygılar sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanı dünkü AKP Grubunda yaptığı konuşmada "Cumhuriyet tarihimizin en büyük projelerinden biri olan Kanal İstanbul'un inşasına başlıyoruz. Yürüyüş ve bisiklet yollarıyla ekolojik koridorlara ev sahipliği yapacak bu proje İstanbul'un ve ülkemizin iftihar olacaktır. Nice zirveye engellemeye çalışanlar laf etsinler, biz iftialara bakmadan hayırdan yarışmayı sürdüreceğiz." demiştir. Kimin zırladığını bilmiyorum ama birilerinin Cumhurbaşkanı'yı yanıltmaya devam ettiğini biliyorum. İstanbul'un yeni yapılacak şehirdeki yürüyüş ve bisiklet yollarına değil, öncelikle işe, aşı ve depreme dayanıklı yapılara ihtiyacı olduğuna, hayırdan yarışın da bu şekilde daha doğru olacağına inanıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Gene, dün, İYİ Parti grup toplantısında konuşan Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener "Bilimin tüm uyarılarına rağmen, ekonomistlerin ikazlarına rağmen, İstanbullu açıkça 'İstemiyorum.' diyorken kime ne söz verdilerse ısrarla ve inatla 'Yapacağız.' dedikleri o ucube kanalı yapmalarına, Marmara'yı ölüme mahkûm etmelerine izin vermeyeceğiz. Bu proje, İstanbul'a yeni bir ihanettir. Bu proje, milletimizin kutlu iradesine yapılan bir saygısızlıktır. Bu proje, haddizatında bir proje değil, düpedüz bir soygun planıdır. Buradan o ranta göz diken, bu soyguna ortak olmaya heveslenen yerli ve yabancı her kim varsa onlara seslenmek istiyorum: Boşuna heveslenmeyin, boşuna avuçlarınızı ovuşturmayın; bu devran dönüyor, ilk seçimde bu iktidar gidiyor, bu saray sefası bitiyor. Şimdiden uyarıyorum: O kutlu gün geldiğinde, milletimiz yetkiyi verdiği bir kuruş bile alamazsınız. Sayın Erdoğan ve AK PARTİ iktidarına güvenip de sakın ola bu hukuksuzluğa, sakın ola bu vicdansızlığa ortak olmayın, sonra çok üzülürsünüz." şekline konuşmuştur. Bu konuşmaya Kanal İstanbul'la ilgili olan herkesin kulak vermesi gerekli ve çok önemlidir.

Cumhurbaşkanı, gene, dünkü konuşmasında "Haziran sonunda temel atacağız." derken kendisini bilgilendiren hiç kimse yok mudur? Temel atmak için süreç şöyle işler değerli milletvekilleri: Bir yatırımın yapılmasına karar verilmeden önce böyle bir yatırıma ihtiyaç olup olmadığına bakılır. Projenin ekonomik, teknik ve hukuki açıdan etkinliği araştırılarak ihtiyaç kriterleri belirlenir, bu konularla ilgili bilimsel gerçekler ortaya konulur. Bilimsel gerçeklerin seçilen kriterleri sağlaması aranır. Çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkileri araştırılır, olumsuz etkiler varsa önlenmesi veya en aza indirilmesi için tedbirler tespit edilir. Bunun için, kısaca "ÇED" diye bilinen çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanır. Bu rapor doğrultusunda da fizibilite raporu hazırlanır. Bu rapor, yapılabilmek anlamı taşır, uygulanıp uygulanamayacağına bu rapora göre karar verilir. Bu rapor, aynı zamanda alternatif çözümler için de yol göstericidir. Sıra gelir projeyi yapmaya. Büyük yatırımlar için bütüncül bir proje hazırlanması şarttır. Sonrasında ÇED raporu, fizibilite raporu ve projeye uygun olarak bir ihale dosyası oluşturulur. İhale şartnamesi bu dosyada yer alır. Şartnameye uygun yerli veya yabancı istekiler ihale evrakını alır, ilan edilen günde de ihale gerçekleştirilir. İhaleyi kazanan istekli yani yüklenici olan müteahhit firmayla sözleşme imzalanır ve süresi içerisinde yer teslimi yapılır. İşte, ondan sonra, temel atma hazırlığını yüklenici firma yapar ve yetkililerin katılacağı törenle temel atılır. Bütün bu süreç şeffaf herkese açık ve kanunlara uygun olarak yürütülür. Böyle bir süreç gerçekleşti mi? Türkiye Cumhuriyeti devleti bir hukuk devletiyse bütün Türk milletini ilgilendirecek, Cumhurbaşkanının ifadesiyle "dünyanın en büyük yatırımı"nda böyle mesnetsiz temel atma töreni uygun düşmez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Atılacak olan temel sembolik olarak sadece bir köprü temeli bile olsa devlet ciddiyetiyle bağdaşmaz. Harcanan her kuruşa yazıktır.

Ayrıca Kanal İstanbul'un kaç liraya mal olacağını bilen var mı? Başlangıçta ifade edilen 75 milyar lira ve 15 milyar dolar yerine Çevre ve Şehircilik Bakanı salı günkü konuşmasında: "Elimizde yaklaşık 20 milyon metrekaare arazimiz var." demiştir. "Bu arazileri değerlendirerek oradaki cazibeyi yap-işlet-devret modeliyle hayata geçiririz." demiştir. Bedel gene yok çünkü fizibilite raporu yok, ÇED raporu da çelişkilerle doludur. Daha önceleri de ifade ettiğim gibi bedel en az 300 milyar lira olacaktır. Kanal için harcanacak bu paraların sadece yüzde 2,5'uyla Marmara Denizi temelli olarak temizlenebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Bugün siz çok toleranslıydınız ama. Lütfen hemen selamlayacağım.

BAŞKAN – Peki, bir selamlama için buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Diğer hatipten alınabilir Sayın Başkan, dinleriz keyifle.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Değerli milletvekilleri...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sen ne karşıyorsun?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hayır ama Başkan bıraksın.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Meclisi Sayın Başkan yönetiyor efendim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çevre için Başkanın gönlünden bir dakika daha, çevre için verir.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Konuşsun diyorum adam.

BAŞKAN – Siz devam edin Sayın Nuhoğlu.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Değerli milletvekilleri, ülkemizin en büyük çevre felaketi iktidarın anlayışında ve icraatlarında yatmaktadır. Felakete yol açan her icraatlarını güzel cümleler kurmak suretiyle olumlu algıya dönüştürme becerilerini artık millet fark ediyor. Onlar söyledikleri yalanlara utanmadan inansalar da Türk milleti inanmıyor. Bir bilimsel araştırmadan çıkan sonuca göre yalan söylemeye alışan insan beyninde utanma duygusu yok olmaktadır. Tam da buna uygun bir iktidarla karşı karşıyayız.

Kurulacak olan komisyonla, Kanal İstanbul'dan bağımsız olarak, başta Marmara Denizi olmak üzere bütün denizlerimizdeki deniz kirliliği ve müsailaj sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin objektif olarak tespit edilmesini diliyor, selamlarımı sunuyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – "Yalan, soygun, iftira..."

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Gel konuşalım, ispat edeyim sana.

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Konuşalım dışarıda.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Gel, ispat edeyim rakamlarla.

BAŞKAN – Evet, Sayın Nuhoğlu, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu kadar güzel konuşmaya bile laf atıyorsunuz ya, bravo yani!

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Tutanakları bir istesene Başkan.

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Şuraya bak ya: “Yalan, iftira, soygun...”

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Yaşına yakışmadı öyle bir şey demişse ya!

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Hiç yakışmadı, hiç yakışmadı.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, İYİ Parti adına ikinci konuşmacı Mersin Milletvekili Sayın Behiç Çelik.

Buyurun Sayın Çelik. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika. Lütfen süreye uymaya çalışalım.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; söz konusu Meclis araştırması önermeleri üzerine İYİ Parti Grubu adına söz aldım. Bu vesileyle, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Konumuz, başta Marmara olmak üzere denizlerimizin elden çıkmaya başlamış olmasıdır. Toprakta kirlenme ve yapılaşmayla birlikte kaybımız; gaz salımı nedeniyle hava kaybımız; esvel ve endüstriyel atık nedeniyle derelerimizin, çevremizin, nehirlerimizin, denizlerimizin aşırı kirlenmesi yüzünden kaybımız; bu menfi süreç 2020 yılından sonra doğanın dev isyanıyla bizi karşı karşıya getirdi. Birçok isyan olmakla birlikte en büyük isyan, doğa isyanı Marmara Denizi’ndeki müsilağdır.

Değerli arkadaşlar, ben bu konuya Marmara ve Trakya ile denizin ve su havzalarının yönetim planlaması yönünden girmek istiyorum. Geçmişte biz savunma açısından ülkeyi iki kısma ayırdık “tahliye bölgeleri” ve “kabul bölgeleri” diye. Muhtemel bir savaşta millî kaybımızı asgaride tutmak için tahliye bölgesinde ilave nüfus artışı istenmez, yatırım belirlenen oranda olur ve kentleşmede artış da arzu edilmezdi. İnsan, hayvan ve tüm mal varlıklarının süratle kabul bölgelerine intikali hesaplanırdı. İşte Trakya Bölgesi ve İstanbul çevresi millî savunma konseptinde tahliye bölgesi ilan edilmişti, Anadolu’nun derinliği ise kabul bölgesiydi. Bunun anlamı şudur: İstanbul ve çevre kentlerde nüfus ve yatırım yatay veya genel ortalamanın altında seyretmesi anlamına geliyordu.

Değerli milletvekilleri, bahsettiğim planlar bütünüyle kaldırıldığından bölge âdeta iç göçün cazibe merkezi hâline getirilmiştir. Bir anda, çevresiyle birlikte, Bursa’yı da sayarsak, 20 milyonu aşan devasa bir nüfusa ulaşmıştır. Bu da yetmemiş, ülkenin kıymetli sanayi tesisleri Marmara Denizi havzasına kurulmuştur. Bu asil millet köyünden, kasabasından, şehrinden kopararak bölgeye âdeta zorunlu göçe zorlanmış, ülkenin nüfus dengesi tepetaklak edilmiştir. Bölge belediyeleri imkânsızlıklar içerisinde altyapı ve kanalizasyona çözüm bulmaya çalışırken nüfus yoğunluğu ve yetersiz tesislerden dolayı istenen düzeye ulaşmakta zorlanmaktadır. Dolayısıyla Marmara Denizi ve çevre kaynaklar; göller, dereler, ırmaklar, yer altı suları aşırı kirlenmiştir. Bu kirlilik, yıllarca can çekişen Marmara’yı müsilağ görünümüyle kendi elimizle nasıl öldürdüğümüzü teyit ediyor. Ben hava kirliliğine, tuzlanmaya ve çoraklaşmaya girmiyorum bile. AKP’nin son yirmi yılda İstanbul’a ihanetini diyeceğim ama ben demiyorum, Sayın Cumhurbaşkanını bizzat kendisi “Biz İstanbul’a ihanet ettik.” demiştir. Evet, betona boğulan, ranta kurban edilen, iliklerine kadar sömürülen bir İstanbul. Yok edilen korular, dereler; betonlaşan, doğa karşıtı hâline getirilen ve dikey büyütülen bir İstanbul. İşte, AKP’nin arabesk İstanbul iştihası.

Değerli milletvekilleri, devletin stratejilerinin kalıcılığı sürdürülseydi muhtemelen İstanbul’un nüfusu bugün zaten yarı yarıya olmuş olacaktı, sanayi Anadolu’ya yayılacaktı, köyler daha modern ve yeterli nüfusu barındıracaktı, Anadolu şehirleri bugüne kadar daha gelişmiş olacaktı; böylece, denizlerin kirliliği de asgari düzeyde kalabilecekti. İşte, AKP yirmi yılda -bunun yirmi beş yılı belediye yönetimi- Türkiye’nin bu enfes diyarını müsilağa getirip dayadı.

Değerli arkadaşlar, 1994 yılında, Karadeniz’e kıyıdaş ülkelerce Karadeniz’in kirliliğinin ve su kaynaklarına olumsuz etkilerinin giderilmesi amacıyla Viyana’da bir toplantı yapılmıştır. Birleşmiş Milletler Viyana Ofisinde yapılan bu toplantı İstanbul hakkında da bilgiler içermektedir. O zaman İstanbul Büyükşehir Belediyesini temsilen Sayın Mustafa Öztürk katılmıştı, ben de bu toplantıda İçişleri Bakanlığını temsilen -heyette- bulunuyordum. İstanbul’un yer üstü ve yer altı sularının nasıl aşırı kullanıldığını, nasıl kirlendiğini de burada ifade ettik. Bu toplantıda, Karadeniz’in nasıl kirlendiği anlatıldı, sene 1994’ün sonu. O günden bugüne yirmi yedi sene geçti, menzil bitti ve karşımızda deniz salyası. Ama deniz salyasına değinmeden âlemi sersem sanarak hâlâ “Kanal İstanbul yapacağım.” diye konuşmak hangi ölçüye ve mantığa sığar? Bu hırsa nasıl bir isim verebileceğiz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su kendini yenileyebilen bir değerdir. Dünyanın yüzde 71’inin suyla kaplı olduğunu düşündüğümüzde bunun ancak yüzde 1’inin kullanılabilir olduğunu unutmamalıyız. Ancak küresel ısınma suyun hidrolojik çevrimine olumsuz etki etmektedir. Artan nüfus karşısında suyun oldukça tasarruflu kullanılması gerekir. Kullanım suyu ve endüstriyel suyun derin deniz deşarjıyla Marmara Denizi’ne verilmesi içler acısıdır. Bir de denizler ölmeye, artık mızrak çuvala sığmamaya başlayınca Çevre ve Şehircilik Bakanının devreye sokulması geç kalınmış bir karardır. Şaka gibi! 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nde, müsilağın sularımızın yüzeyini kapladığı zamanda hiç yüksünmeden, hatta utanmadan çevreden bahsedilmesi ve törenler yapılması ayrı bir seremonidir, ayrı bir gülünç durumdur.

Değerli arkadaşlar, ben AK PARTİ’li arkadaşlara Profesör Mustafa Öztürk’ü davet ederek deniz salyası, Kanal İstanbul hakkında düşüncesine başvurulmasını tavsiye ediyorum. Biliyorsunuz, Sayın Öztürk Sayın Erdoğan’ın yakın mesai arkadaşıdır, en son Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarlığı da yapmıştır. Marmara ve Karadeniz ile İstanbul’un yer altı sularının nasıl kirlendiğini, yer altı sularının aşırı kullanımdan dolayı nasıl tuzlanmakta olduğunu da çok iyi bilir. Tedbir var mı? Tedbir yok.

Müsilağın en önemli nedenlerinden olan kanalizasyon ve atık suların İSKİ eliyle toplanıp deşarj edildiğini biliyoruz. İSKİ, bilindiği gibi, içme ve kullanma suyu, sanayi suyu ihtiyaçlarını karşılar, kullanılmış suları ve yağmur sularını toplayarak bertaraf etme işlemlerini yapar, kaynakların ve kıyılarının esvel ve endüstriyel atık sularla kirlenmesinin önüne geçmeye çalışır ve kendisine tevdi edilen diğer işleri yapar. Buradan anlaşıldığı üzere SUKİ’ler yani su ve kanalizasyon idareleri başlı başına deniz salyasıyla baş edecek güce ve imkâna sahip değildir.

Değerli milletvekilleri, o hâlde bir eş güdüme ihtiyaç var. Ölmek üzere olan Marmara’nın kurtuluşunu zorlu ve sabırlı bir çalışmayla sağlamalıyız ancak bunu yapsak bile üç ile altı yıl arasında bunu komadan çıkarmamız mümkündür. Peki, buradan müsilağın nedenlerine değinirsek; biraz önce de ifade ettiğimiz gibi, kanalizasyon ve endüstriyel atık deşarjının yapılmasını, denizin çöplüğe çevrilmesini, kömür santrallerinin soğuk su alıp sıcak suyu derin deniz deşarjına vermesini; inşaatları, tesisleri, santralleri -çimento, petrokimya- sayabiliriz. Evet, tüm bunlara arıtma zorunlu tutulmalıdır; aldatmaca bir arıtma değil, aksine, kimyasal ve biyolojik arıtma zorunlu olmalıdır, arıtması olmayan tesisler derhâl kapatılmalıdır. Deniz kirliliğinin maksimuma çıkması, ekosistemin sınırlarının aşılması Marmara’yı komaya sokmuştur, buna dikkat edilmelidir. Bugün “deniz salyası” diye bas bas bağırırken biz İYİ Parti olarak daha bir buçuk yıl önce Meclis araştırması önergesi vererek uyarı yapmıştık ancak 15 Ocak 2020 tarihinde vermiş olduğumuz bu Meclis araştırması önergemiz de asla dikkate alınmamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çelik, tamamlayalım lütfen.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – Peki, facianın sorumlusu kimdir? Tabii ki iktidardır. Müsilağı kim temizleyecek? Yine iktidar temizleyecek. Böyle komik bir iş olabilir mi? Tür çeşitliliğinin azaldığı, küresel iklim değişikliğinin de etkisiyle farklı türlerin işgaline uğramaya başlayan Marmara Denizi bizi kara kara düşündürmelidir.

Değerli arkadaşlar, Marmara Denizi'ne günde 5 milyon ton atık su verilmektedir. Her ne olursa olsun bunu millî bir dava olarak görmeli, Marmara'yı kurtarmalıyız. Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener, daha çarşamba günü deniz ve çevre kirliliğine yönelik ikazlarda bulundu ve Türk kamuoyunu bu konuda bilgilendirdi, ikazını da iktidara yaptı. Sonuç olarak bir araştırma önergesinin kabul edilmesini yüksek heyetinizin takdirine sunuyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına son konuşmacı Ankara Milletvekili Sayın Ayhan Altıntaş.

Sayın Altıntaş, buyurun. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu adına deniz salyası araştırma komisyonu kurulması hakkında söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Maalesef ülkemizin gündemi kirlilik. Siyasette, medyada ve bürokraside kirlilik biliniyordu ama Sedat Peker'in açıklamalarıyla kirlilik ortaya çıktı, görünür oldu. İktidar mensubu arkadaşlar Sedat Peker'e "organize suç örgütü lideri" demeye başladılar, demek ki bir organizasyon var. Bu organizasyonda tesadüfe bakın ki hep iktidara yakın isimlerin adı geçiyor yani "organize suç örgütü lideri" ifadesiyle kendi kendilerini ihbar ediyorlar. Ama bağımsız olması gereken yargı maalesef harekete geçemiyor, savcılar kirliliklerin zamanla uçup dağılmasını bekliyorlar; hâlbuki bilmiyorlar ki bu tür pislikler uçarak yok olmazlar, çoğalır ve yaygınlaşırlar, o nedenle hemen müdahale etmek gerekir.

Değerli arkadaşlar, bir diğer kirlilik konumuz, bugün acilen gündeme almak zorunda kaldığımız "deniz salyası" da denilen müsilaj konusu. Müsilaj, "fitoplankton" adı verilen tek hücreli bitkisel mikroorganizmaların denizde aşırı artmasından kaynaklanıyor. Bu mikroorganizmalar denizde kendilerine uygun ortam bulduklarında aşırı derecede artıyor, besin rekabetine giriyor ve denize salgılarını bırakıyorlar. Bunun sonucunda da su üstünde ve dibinde sümüksü bir yapı oluşuyor. Bu organizmalar ışık, sıcaklık gibi uygun şartlar ve atıklar nedeniyle büyüyüp gelişiyor yani deniz kirliliği ve iklim faktörleri organizmalar için uygun ortam oluşturuyor. Biliyorsunuz, bakteriler birkaç dakikada ikiye bölünüp çoğalabiliyorlar ve geometrik olarak artıyorlar, uygun besin ortamı bulurlarsa birkaç günde çok geniş alanlara yayılabiliyorlar. Bu yapı yüzeyden başlayarak 30 metre kadar derine devam ediyor. Denizin derinlerinde bulunan bu yapının bir kısmı parçalanarak yüzeye çıksa da bir kısmı dibe çöküyor. Yani bütün sorun denizin üzerinde gördüğümüz değil, görüntüyü düzelterek bu işten kurtulamayız. Geleceğe dönük geçerli ve doğru tedbirler almamız gerekiyor. Aslında müsilaj problemi yeni bir problem de değil, senelerdir dünyanın birçok bölgesinde yaşanıyor ve Marmara Denizi'ni de sık sık tehdit ediyor. Marmara Denizi'nde 2007 yılında da yine çok yoğun bir şekilde görülmüştü. Müsilajın tek etkisi kötü görüntü değil, mesela balıkçılar da müsilajdan direkt etkileniyorlar. Bu oluşum denizdeki oksijeni azaltıyor ve zamanla çoktükü için balıkların yumurtlama alanlarını daraltıyor. Ayrıca, balıkçılar ağılarını yüzeye çekmekte zorlanıyorlar. İş gücü ve yakıt masrafı artıyor, av araçları zarar görüyor, ağılar normalden çok kirleniyor.

Değerli arkadaşlar, Marmara çevresinde yaklaşık 25 milyon insan yaşıyor. Bu nüfusun ve civardaki zirai ve sınai atıkların büyük çoğunluğu doğrudan veya dolaylı olarak Marmara Denizi'ne bırakılıyor. Bu atıklar da azot ve fosforu yüksek oranda içerdiğinden denizin besin elementlerinin ve besin tuzlarının miktarını artırıyor. Sonuç olarak, başta da söylediğimiz gibi, bazı plankton türleri de bu azotu ve fosforu tüketmek için çoğalıyorlar. Besin rekabetine giriyor ve denize salgılarını bırakıyorlar. Kısacası, deniz kirliliği meselenin temelini teşkil ediyor. Aslında bütün atık sularımız bir şekilde denizlere gidiyor. Örneğin, Ankara'nın atık suyu da Sakarya üzerinden Karadeniz'e gidiyor. Marmara'ya, Karadeniz'den ve Boğaz üzerinden de kirlilik geliyor ama uzmanlar kirliliğin esas kaynağının Marmara'ya yeterli önlem alınmadan, arıtılmadan akıtılan atık su ve kimyasallar olduğunu söylüyorlar. Müsilaj, Marmara'nın tamamını sarmış durumda. Yakında Ege'de de yaygınlaşabilir. Denizlerimizi yıllardır çöplük olarak kullanıyoruz, özellikle bir iç deniz olan Marmara Denizi'ni hasta etmiş durumdayız. Bir diğer deyişle müsilaj birdenbire ortaya çıkan bir olay değil, zaten hasta olan denizin uygun ortamda hastalık belirtilerinin görünür hâle gelmesidir. Hatta, bir hocamızın Covid örneğini vermesi gibi, Marmara Covid olmuş durumdaydı. Daha önceleri belirtiler hafifti ama şimdi yoğun bakım gerektiren bir duruma geldi. Bugün, oksijen o kadar azaldı ki solunum cihazına bağlamamız gerekiyor. Bu kirliliği önlemek için çeşitli arıtma sistemleri senelerdir kuruluyor fakat bu problemlerin yaşanması tesislerin yetersizliğini ve kontrolsüzlüğünü gösteriyor. Ayrıca, arıtma sistemlerini bazı bölgelere kurmak yeterli değil; tüm denizlerimiz, göllerimiz, akarsularımız ve özellikle Marmara Denizi'miz bir bütün olarak ele alınmalı. Evsel ürünlerin arıtımı yapılsa da bu tek başına yeterli değil; derelerden gelen atıklar, tarımsal atıklar, endüstriyel arıtım, hepsi sıkı denetim altına alınmalı. Aksi hâlde, denizlerimizden elde edilen balık, midye, karides gibi ürünlerin hepsi zehirlenecek. Bugün bile uzmanlar deniz ürünlerinin tüketilmemesini tavsiye ediyor.

Denetim konusunda bir örnek vermek istiyorum: Bodrum'da tur teknelerinin yüzme molası verdikleri bir yerde, öğleye doğru sahilde köpükler oluşmaya başlıyor; belli ki tekneler sintine boşaltıyorlar, akıntıyla sahile vuruyor. Vatandaşlar çevre müdürlüğüne şikâyet ettiklerinde "Sintine boşaltıldığını gösteren resim yollayın." diyorlar. Vatandaşın onu yapması mümkün değil. Dolayısıyla tedbir ve yaptırım olmayınca vatandaş ancak sabah erken denize girebiliyor.

Cumhurbaşkanına "tweet" atanı anında tespit eden devletimiz doğayı katledenleri seyrediyor. Biz de bu rejime "Halk egemenliği." deyip kendimizi avutuyoruz. Bugünden başlayarak hemen sıkı tedbirlere başlamalıyız, "Kendi kendine geçer." diye beklememeliyiz. Uzmanlar ağılarla temizleyerek bu müsilajdan kurtulmanın mümkün olmadığını söylüyorlar. Bakterileri tahrip eden virüsler yoluyla yapılacak mücadele için de geç kaldığımızı söylüyorlar. Bu manada, Bakanlığın eylem planı çalışması olumlu bir gelişmedir. Bakanlık derhâl içinde mikrobiyologların da olduğu bir bilim kurulu oluşturmaktadır. Bu bilim kurulu Sağlık Bakanlığının yaptığı gibi göstermelik, halkı ikna amaçlı akil insanlar heyeti gibi olmamalıdır. Açık, şeffaf, aldığı kararların kamuoyuyla derhâl paylaşıldığı, tedbirlerin hangilerinin uygulandığı, hangilerinin uygulanmadığının belli olduğu, çalışmaların sonuçlarının izlenebildiği, yetkili ve sorumlu bir kurul olmalıdır. Bu kurul, İstanbul kanalına da ilk gündem maddesi olarak ele alınmalıdır. Bu kadar açık tehlikeden sonra "Kanal İstanbul'u yapacağız." demek çılgınlıktır, zaten Cumhurbaşkanı da projeye "çılgın" demişti, bir anlamda dürüstçe söylemişti.

Bürokrasinin mevzuları zamana yayararak, güzel sözlerle halkı oyalayarak tehlikenin kendiliğinden geçmesini beklemek gibi bir alışkanlığı vardır. Özellikle, yurt dışında her güzel sözleşmeye imza atıp sonra gereğini yapmamak gibi bir huyumuz da var; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kyoto Protokolü, Rio Birleşmiş Milletler Çevre Zirvesi, Barselona Sözleşmesi gibi. Hepsinde imzamız var ama hiçbirini hakkıyla yerine getirmiyoruz. Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı bir bakıma dürüst bir adım çünkü zaten gereğini yapmıyorduk. Şimdi "Biz kadına şiddeti önemsemiyoruz, takmıyoruz." diye açıkça söylemiş oluyoruz, ikiye bölünmüş de bırakmış oluyoruz. Artık AK PARTİ'ye oy verenler, özellikle kadınlar olayın muhasebesini kendileri yapsınlar.

Son olarak, bir önceki cümlemden zikrettiğim Akdeniz'in kirliliğe karşı korunması hakkındaki Barselona Sözleşmesi'nde ne yazıyor, ona bakalım. 1978 yılında imzalanan sözleşmenin 7 protokolü Dışişleri Bakanlığının "web" sayfasında var. Bizimle ilgili olan 2 tanesini okuyorum: Akdeniz'de Gemilerden ve Uçaklardan Boşaltma veya Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılması Protokolü, Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan ve Faaliyetlerden Dolayı Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü. Geçen kırk üç yılda bu protokollerin gereğini yapsaydık müsilaj sorunu yaşar mıydık? Değerli arkadaşlar,

Avrupa'yı kandırıyoruz sanıyoruz ama kendimizi kandırıyoruz. "Mavi vatan" deyip denizlerimizin uğruna kanımızı dökmeye hazırlanıyoruz ama aynı denizlerimizi çöplük gibi kullanıyoruz; bu ne yaman çelişki böyle.

Her ne kadar geç de olsa deniz salyası konusundaki araştırma önergesine olumlu oy vereceğimizi belirtiyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.53

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.08

BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR

KÂTİP ÜYELER: Şeyhmus DİNÇEL (Mardin), Emine Sare AYDIN (İstanbul)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 90'ıncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Başta Marmara Denizi olmak üzere, denizlerimizdeki müsila sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla verilen Meclis araştırması önergelerinin birlikte yapılan görüşmelerine devam ediyoruz.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Hasan Kalyoncu'ya aittir.

Buyurun Sayın Kalyoncu. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; başta Marmara Denizi'nde ve denizlerimizde yaşanan müsila oluşumunun araştırılması için araştırma komisyonu kurulmasına ilişkin önergeler üzerine Milliyetçi Hareket Partisi adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bu vesileyle, konuşmama başlamadan önce bozkırın bilge kalemi Cengiz Aytmatov'u vefatının 13'üncü yılında rahmetle anıyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye olarak dünyanın kirletilmesi sürecine katkılarımızı azaltırken, küresel sorunların ülkemizde yol açacağı etkileri ortadan kaldırma, azaltma veya ona uyum sağlama yönünde millî tedbirler geliştirmek zorundayız. İnsanlık fosil yakıtların keşfine kadar doğayı kullanarak yaşarken, fosil yakıtlardan sonra yaşanmışlıklarla yaşamaya başladı. Yani, yaşamış canlılardan oluşan fosil yakıtlarla sanayi devriminden sonra doğayı kirleterek. Geline durumda tekrar doğaya dönmeye çalışıyoruz, yeni yenilenebilir enerji kaynaklarına, dijitalleşmeye dönmeye çalışıyoruz çünkü yaşanmışlıklar havamızı, suyumuzu, doğamızı kirletti ve mikropplastiklerle içimize kadar yerleşmeye başladı. İnsanoğlu, sanayinin ve paranın varlığında bile yaşayabilmek için doğaya, toprağa ve bütünüyle çevreye muhtaç olduğunu anlamaya başladı ve yeryüzünde yaptığı bozgunculuğun etkilerini yaşamaya başlayarak gördü. Bunlar henüz başlangıç olan felaketlerdir. Yüce Yaradan Kur'an-ı Kerim'de mealen "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın." diye buyuruyor. Ekosistem dengelerini bozmak da yeryüzünde bozgunculuk yapmak anlamına geliyor ve etkilerini de görmeye başladık. Milliyetçi ülkücü hareket, her türlü bozgunculuğa hem imanımız gereği hem de imanımızla paralellik gösteren Türk'ün töresi gereği hep karşı duruş göstermiştir. İçinde yaşadığımız hem fiziksel çevreyi hem doğal çevreyi vatan sevgisinin içinde bilmiş ve gelecek nesillere bırakılması gereken bir emanet olarak görmüştür. Her türlü bozgunculukla mücadele ederek Türk milletine karşı sorumluluklarını eksiksiz olarak yerine getirmeye gayret etmiş ve bu gayret ülkücü nesillerle beraber insanlık var olduğu sürece devam edecektir. Geçmişin hem kültürel mirasını hem de bize emanet edilen doğa ve çevreyi koruyacak her türlü olumlu girişimin yanında yer almak, taşıdığımız sorumluluk gereği yapılması gerekmektedir. Bu sebeple, Marmara Denizi'nde büyük sorunlara yol açan müsila oluşumu ve bertaraf edilmesi konusunda yapılacak tüm çalışmalara Milliyetçi Hareket Partisi olarak tam destek vermekteyiz. Bu durum, Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli tarafından net şekilde ifade edilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisinin çevre politikaları bu anlayışın eseridir. Bu anlayışla bütüncül bir çevre politikası yürütülmeli ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımıyla desteklenmelidir.

Sayın milletvekilleri, "deniz salyası" denilen müsila, deniz ekosisteminin uğradığı tahribatin sonucudur. Özellikle şunu ifade etmek gerekir ki müsila oluşumu, Marmara Denizi'nin ekosistem dengesinin insan eliyle bozulmasının bir sonucudur. Müsila oluşumunu tetikleyen ana sebep, oradaki mikroskobik bitkilerin üreyip çoğalabileceği besleyici elementlerin bizim tarafımızdan Marmara Denizi'ne bırakılmasıdır fakat yaşanan gelişmeler bazı diğer faktörlerin de bu durumda etkili olabileceğini akıllara getirmektedir. Bu değişimler her ne olursa olsun, besin maddesi olmaksızın bu durum ortaya çıkamaz çünkü müsila organik bir maddedir ve oluşabilmesi için mikroskobik bitkisel organizmaların yoğun besleyici maddelere ulaşabilmesi gerekmektedir. Bu bahsettiğimiz diğer etmenleri küresel ısınmanın etkisi olarak görmekteyiz. Bunlardan ilki sıcaklık artışı, buharlaşma ve denize giren tatlı su miktarının azalışı sonucu tuzluluk değişimleri ve Marmara'da akıntıların ve dalga hareketlerinin değişimi sonucu durağanlıktır. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde neler olabileceğinin bir kısmını müsila bize net olarak göstermektedir.

Kıymetli milletvekilleri, Marmara Denizi'nde karşı karşıya kalınan deniz salyası akşamdan sabaha oluşan bir durum değildir. Birikimli şekilde artan denize bırakılan atıkların ekosistem tarafından tolere edilemez düzeye geldiğinin bir yansımasıdır. Evsel ve endüstriyel atıklarla denizin ve denize ulaşan akarsuların kirletilmesi, kıyıların doldurulması, betonla çevrilmesi, Marmara Denizi'nin ekosisteminde dönüşüme ve müsila oluşumuna yol açmaktadır. Marmara Denizi'nin normal ekosisteminde özellikle fitoplanktonun bahar aylarında artışı ve yaz aylarında azalması gözlenmektedir. Küresel ısınma ve deniz suyu sıcaklığındaki artış ile kirlilik, bu canlıların doğal dengenin dışında çoğalmasına da yol açmış olabilir çünkü çoğalmaları için gereken fiziksel şartların ve haddinden fazla besin kaynağının varlığı aşırı müsila oluşumuyla sonuçlanmaktadır. Müsila deniz yüzeyini ve nihayet tabanını kaplayacak şekilde yoğunlaştığı zaman, bugün Marmara Denizi'nde gözlenen şekilde görüntüler ortaya çıkmaktadır. Müsila oluşumuna bağlı olarak denizin dibindeki oksijen azalması, deniz dibinde yaşayan özellikle midye ve sünger gibi hareket edemeyen canlıların da ölümüne sebebiyet vermektedir. Müsila yapışkan yapısı dolayısıyla balıkların solungaçlarına yapışarak balıkların boğularak ölmesine neden olmaktadır. Müsila deniz tabanındaki yoğun birikimi devam ederse, yaşanacak oksijen azlığı nedeniyle balık ölümlerinde de artış gözlenecektir. Keza, balıkların beslenmesi, üremesi ve göçleri olumsuz etkilenmekte ve askıda katı madde yükü fazla olduğu için denizel sistemde ışık geçirgenliği azalarak deniz bitkileri ve mikroorganizmaların fotosentez imkânı olmamaktadır.

Somut olarak Marmara Denizi'ndeki müsila yoğunlaşmasında toksin oluşumunun olup olmayacağı ve parçalanma esnasında havaya karışacak gazlarda toksik etki yapip yapmayacağı da araştırılmalıdır. Bu durum turizmi sekteye uğratacağı gibi, Marmara Denizi çevresinde yerleşik insanlarımızın denizi kullanamamasına ve sağlık sorunlarına sebep olabilecektir. Balıkçılar bu sorunun yol açtığı zararları zaten yaşamaktadır. Marmara Denizi'miz alarm verirken çevresindeki insanlarımız da ekonomik olarak tehdit altına girmektedir. Bu kapsamda, Tarım ve Orman Bakanlığının balıkçılara yönelik desteklerini takdirle anmak gerekir.

Sayın milletvekilleri, denize ulaşan atıkların arıtılması konusunda çevre belediyelerin sorumluluğu önceliklidir ancak sanayi kuruluşlarının atıkları ve atık sularının arıtılması konusunda Hükümetin üzerine düşen sorumlulukları da ortadadır. Bunlarla birlikte, deniz araçlarının atıkları, liman işletmelerinden ve gemilerden denize bırakılan kirleticiler, kaçak avcılığın ekosistemde yol açtığı tahribat çok yönlü olarak değerlendirilmelidir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı öncülüğünde uygulamaya geçirilen eylem planı

değerlidir. Aynı zamanda, atık suların arıtılması sorunu sadece doğrudan denize ulaşanlar açısından değil, kıyı bölgedeki karasal alan kirlenmesi de denizel ekosistemi olumsuz etkilemektedir. Etki altındaki denizel sisteme evsel, endüstriyel ve kanalizasyon atıkları gibi noktasal kaynaklı kirleticiler ile tarımsal araziler gibi yayılı kaynaklardan gelebilecek kirlilik yükünü bertaraf etmek üzere bütüncül planlamalar yapılması zorunluluktur. Ekosistemle barışık bir yerleşim, tarım ve sanayi üretimi ile kirleticilerin arındırıldığı bir atık yönetimi oluşturulması ertelenemez bir ihtiyaçtır.

Kıymetli milletvekilleri, küresel ısınma denizel ekosistemlerde büyük tahribat yapmaktadır. Denizlerimizdeki kirlenme kontrol altına alınmaz ise özellikle körfez alanlarında benzeri sorunlarla karşılaşacağımız açıktır. En temelde çevrede atık yönetimi ve sıfır atık çalışmaları kapsamında atıkların kaynağında ayrıştırılması konusunun ülke genelinde uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Keza, evsel veya sanayi kaynaklı atık suların arıtılması ve arıtılmış suyun kullanma ve sulama suyu olarak değerlendirilmesi, millî su varlığımızın sürdürülebilirliği açısından da elzemdir. Atık suların sulamada kullanılması konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2010 yılında yayınlanan bir tebliğle standartlar ve uygulamalar düzenlenmiştir ancak, bu tebliğ mevcut ihtiyaçlara cevap vermez hâle düşmüştür. Bu nedenle, Bakanlığın günün ve geleceğin ihtiyaçlarını göz önünde tutarak atık suların yeniden kullanılması için gerekli düzenlemeleri gecikmeden hayata geçirmesi gerekmektedir. Bu sayede sulama sularının kalitesi ve izlenmesinin yanı sıra, sadece evsel atık suların değil bütün kullanılmış su çeşitlerinin de yer üstü, yer altı sularının beslenmesi ve zirai sulamada kullanılmasına ilişkin kriterler belirlenmelidir. Ayrıca, sürekli ifade ettiğimiz yağmur hasadı konusunda da millî bir politika geliştirilmesi gereklidir. Marmara Denizi'ndeki kirlilikte, Sayın Genel Başkanımızın da işaret ettiği gibi, Karadeniz'e dökülen akarsularla Karadeniz'e taşınan kirleticilerin de payı bulunmaktadır. Bundan dolayı, kıyıdaş ülkelerde Karadeniz'in kirlenmesinin önüne geçecek etkin ve acil çalışmalar hızlandırılmalıdır.

Buradan müsilaaj oluşumu ve çevresel felaketlere karşı alınması gereken önlemleri ve tespitlerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

1) Marmara Denizi farklı ve özel bir ekosisteme sahiptir. İklim değişikliği, küresel ısınma sonucu Marmara Denizi'ndeki su sıcaklıklarındaki artış nasıl değişim gösterecek? Aynı zamanda, Karadeniz ve Ege Denizi'nde bu artış düzeyleri nasıl olacak? Bunların araştırılması gerekmektedir.

2) Karadeniz'de sıcaklık artışı ve buharlaşma hızındaki değişim nehirlerdeki su miktarının azlığına, tuzluluk seviyesinde artışa sebep olacaktır. Aynı şekilde, Ege, Marmara ve Akdeniz'de de bu artışlar olacaktır. Bu artışlar öngörülmesi ve bilimsel olarak ortaya konulmalıdır.

3) Tüm bu sıcaklık artışları ve tuzluluk değişimleri boğazdaki akış sistemlerinin değişimine ve tabakalaşmaya nasıl etki edeceği araştırılarak gelecek senaryoları ortaya konulmalıdır.

4) İstilacı türleri sadece balon balığı üzerinden almayıp tüm flora ve fauna elemanları gözden geçirilmeli, mikro istilacılar da dikkatle incelenmelidir. Müsilaaj sebep olduğu ifade edilen fitoplankton, sucul sistemlerde besin zincirinin ilk halkasını oluşturmaktadır. İstilacı türlerin varlığı veya flora elemanlarındaki değişimin tarihî verilerle karşılaştırılarak incelenmesi gerekmektedir. Bu sayede besin zincirinde meydana gelebilecek değişimler ortaya çıkartılabilir.

5) Eğer akıntı ve dalga değişimleri durgun su etkisi oluşturdu ise sıcaklık artışı ve besin bolluğuyla planktonik organizmaların duruma tepki olarak bir çoğalma gerçekleştirip gerçekleştirmediği de araştırılarak ortaya konulmalıdır.

6) Azot miktarının artışı öncelikli olarak ele alınmalı ve diğer besin tuzları ve kirleticilerin değerleri yine tarihî verilerle karşılaştırılarak güncel durum ortaya konulmalı, değişimler varsa öncelikle bu kirleticilerin üzerine gidilmelidir.

7) Organik maddelerin parçalanmasında anoksik koşulların oluşumu, oksijen seviyesinde düşüş ve organik madde parçalanması bu sonucu toksik gazların oluşumunun olup olmadığı araştırılmalı ve eğer böyle bir ihtimal söz konusu ise vatandaşlar olay gerçekleşmeden uyarılmalıdır.

8) Sıcaklık artışının flora ve fauna elemanlarının ölümünü ya da ortamdaki uzaklaşmasını tetikleyip tetiklemediği araştırılmalı, sebep olduğu ekolojik değişimler belirlenmelidir.

9) Sıcaklık farklılıklarının ve tuzluluk farklılıklarının azalması ve tabakalaşmanın ortadan kalkması durumunda Marmara Denizi'nde yaratacağı etkiler ve alınacak önlemler ortaya konulmalıdır.

10) Fitoplanktonik flora çeşitliliği ortaya konulmalı, geçmiş verilerle karşılaştırılmalı ve yabancı tür varlığı tespit edilerek hangi türlerin bu müsilaaja sebebiyet verdiği belirlenmelidir.

11) Üreme mevsimlerini ve dönemlerini sıcaklığın değiştirip değiştirmediği ortaya konulmalı ve canlıların buna nasıl tepki verdiği belirlenmelidir.

12) Derin deniz deşarjının Karadeniz'e giden akıntıya yapıldığı ve deşarjın Karadeniz'in kirliliğini artırdığı ortadadır. Bu kirlenmenin en azından bir bölümünün Karadeniz'den gelen akıntıyla tekrar Marmara'ya dönüşü ve akıntı yönlerinin nasıl olduğu araştırılmalıdır.

13) Karadeniz çevresindeki ülkelerin derin deniz deşarjları dâhil tüm kirlilik yükleri ortaya konularak azaltılması yönünde çalışmalar hızlandırılmalıdır.

14) Öncelikle Tuna Nehri'nden gelen kirliliğin boğazlarımız ve Marmara Denizi üzerindeki etkileri netleştirilmelidir.

15) Arıtma tesislerinin kapasitesi artırılmalı, modern teknolojiler kullanılmalı, ileri biyolojik arıtım uygulamaları ve denize deşarj yerine sulama ve kullanma suyu olacak şekilde planlanmalı, gelecekte oluşacak kuraklık için de çare olabilecek şekilde dizayn edilmelidir.

16) Marmara Denizi'ni etkileyebilecek tüm tarım alanlarında, gerekirse destek verilerek sulama sisteminde toprağı değil bitkiyi sulayacak sistemler kurulmalı, bu kuruluca sistemlerde tarımda kullanılan ilaç ve gübreler de denetim altına alınmalıdır.

Yüzey suları Marmara Denizi'ne girişler en az düzeye indirilmelidir. Tarım uygulamaları açısından da pilot bölge olarak örnek uygulamaları beraberinde getirecek bir yaklaşım olur.

17) Çevre ve Şehircilik Bakanlığının açıkladığı eylem planı titizlikle uygulanmalı ve denetlenmelidir. Bugün yüzeydeki müsilaajı toplama işi devam ediyor. Bu, yapılması gereken en iyi çalışmalardan birisi çünkü orada bıraktığınız sürece, deniz dibinde yoğunlaşmayı artırarak anoksik koşulların oluşmasına sebebiyet verecektir.

18) Sıcaklıklardaki artış organizma çeşitliliğini değiştirip göç etmelerine sebebiyet vermektedir. Yapılan bir bilimsel çalışmada 200 kilometreye kadar kuzeye doğru kaymalar olduğu ifade edilmekte. Bu sebeple, tüm denizlerimizde, özellikle koylar ve körfezlerde kirlilik etkileşiminin ortaya benzer durumlar çıkarılması mümkündür. Bu sebeple, bilimsel çalışmaların öncelikli olarak bu alanlarda bir an önce başlatılması gerekmektedir ve gelecek tahminleri ortaya konulmalıdır.

Şimdi, bilimsel çalışmaların tek bir bilim dalı çerçevesinde yapılmaması, birçok bilim dalının bir araya gelerek olayı değerlendirmesi gerekmektedir. Burada, özellikle Marmara'da ekosistem farklı özellikler taşımaktadır. Bunun için, akıntı sistemleri, biyolojik yapıyla ilişkisi, meteorolojik değişiklikler, iklim değişiklikleri ve etkileri, birçok disiplinin bir araya gelerek çalışması gereken bir konudur. Bu tür bir çalışma yapıp ortaya çıkarılan sonuçlar, önlem paketleri uygulanırsa Marmara Denizi'nde gelecekte sorun yaşanmayacağı kanaatindeyiz.

Bu vesileyle Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ikinci ve son konuşmacı Adana Milletvekili Sayın Ayşe Sibel Ersoy. Buyurun Sayın Ersoy. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Meclisi ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

Görüşülmekte olan önerge çalışma sonuçlarının, şimdiden ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Kıymetli vekiller, insanın doğa üzerinde baskın güç olduğu aşikâr. Çok değil birkaç gün önce atmosferdeki karbondioksit konsantrasyonu yeni bir rekor daha kırdı. Sanayi öncesi döneme göre tam yüzde 50 artışla 419 ppm değerini aştı. Bu artış, hiç kuşkusuz beraberinde birtakım sorunlar da getirecek. Bir taraftan aşırı yağışlara şahit olurken, diğer yandan yaşanan kuraklık bunların en bariz göstergesi. Sorunlar bununla da sınırlı değil; oluşan atık miktarı her geçen gün artıyor, su kaynakları üzerindeki baskılar eriyor, sonuçta doğa kendisini korumaya alıyor. Doğamız oluşan kirlilikle mücadelesini sürdürüyor ancak o da bir noktaya kadar. Belli bir kirliliği tolere edebilen dünyamız eşik değerler geçildiğinde de tepkiler veriyor, âdeta vücudumuz gibi. Hepimiz biliyoruz: Yabancı bir cisim, bir mikrop vücudumuza girdiğinde vücudumuz onunla mücadele veriyor. Mikrop yoğunluğu düşük olursa ona galip gelebiliyor ancak mikrop yoğunluğu fazla olunca vücudumuz mücadelede yetersiz düşebiliyor ve sonuçta hastalık oluşuyor.

Dünyamızda da böyle bir yapı, böyle bir mekanizma, böyle bir düzen var; yüksek miktarda kirlilik yükünü artık tolere edemiyor. Bunun karşısında da sorunlar baş gösteriyor. Bir buçuk yılı aşkın süredir yaşadığımız salgın bunun bir göstergesi, aşırı tüketimin ve üretimin bir sonucu. Ancak böyle devam etmemiz hâlinde de bu salgının ne ilk ne de son olmayacağını da biliyoruz.

Kıymetli vekiller, büyük bir baskı altında yer alan kaynaklarımızdan biri de sularımız. Enerji üretiminden ulaşıma, gıdadan turizme kadar bizlere çok yönlü hizmetler sunan sularımız da büyük bir tehdit altında. Sularımız yaşadıkları bu tehdidi de bizlere çeşitli işaretlerle gösteriyor. Son yıllarda sayıları artan alg patlamaları bir gösterge esasında. Hâlihazırda yaşadığımız deniz salyası, diğer bir tabirle müsilağ da bunun bir göstergesi. Peki, neden ve nasıl oluyor bunlar? Saygıdeğer vekiller, her iki hadiseye de yol açan canlılar "fitoplankton" olarak adlandırılan, suda yaşayan mikrocenlliler aslında. Fitoplanktonların deniz yaşamı için çok önemli rolleri var, besin piramidinin en altında yer alırlar. Fotosentez yaparak kendi besinlerini üreten bu canlılar, bunlarla beslenen diğer canlılar için besin kaynağı oluşturuyorlar. Fotosentez anında da ortama yaşam kaynağı oksijen vererek bir manada çift katkı sunuyorlar. Bilim insanlarına göre aldığımız her iki nefesten birini bu canlılar sunuyor bize, dolayısıyla, önemleri yadsınamaz.

Bu canlıların aşırı çoğalması için de uygun şartların oluşması lazım. Bu şartların başında sıcaklık ve besin geliyor. Besin olarak da protein sentezi için azot ve fosfor gibi elementlere ihtiyaç duyarlar. Ortamda bu besinlerin fazlalığı ve uygun sıcaklık çoğalma için ideal ortamı sunuyor. Sıcaklık hepimizin malumu, özellikle de küresel sorun iklim değişikliğinin etkileriyle Akdeniz havzasında sıcaklıkların normallerin üzerinde seyrettiğini biliyoruz.

Peki, besin nereden geliyor? Kirlilikten. Evet, kirlilikten, azot ve fosforca zengin atık sulardan. Ortamda fazla kirlilik olduğunda son derece faydalı olan bu canlılar kirliliği gidermek için bunu tüketiyorlar. Besinin tükenmesi sonucunda ne yazık ki ölüyorlar. Alg patlamasından farklı olarak da müsilağda da ortama bir salgı veriliyor. Müsilağ esasında hemen hemen her bitkinin salgıladığı bir mukus. Bu salgı bir şeker aslında, glikoz türevi polisakkarit, dolayısıyla zararsız ancak virüs ve bakteri gibi patojenler için müthiş bir üreme ortamı sunarlar; aynı zamanda denizdeki canlıların üzerini kaplayarak onların ölmelerine yol açarlar. Deniz yüzeyinde bir tabaka oluşturarak hem görüntü hem koku hem de deniz içine ışık girişini engelleyerek canlı yaşamı için risk oluştururlar. Ekolojik etkilerinin yanı sıra deniz turizmi, balıkçılık, deniz ulaşımı gibi çok yönlü etkileri de var.

Kıymetli vekiller, Marmara'da gördüğümüz, tanık olduğumuz hadise elbette ki ne bugünün ne de dünün sorunu. Aynı şekilde geride bıraktığımız on yılın sorunu da değil, aynen atmosferdeki karbondioksit yoğunluğunu da sadece son yirmi yıla, son elli yıla mal edemeyeceğimiz gibi, bunu da böyle edemeyiz.

Marmara Bölgesi sanayinin yoğun olduğu bir bölge. Su kullanımına ihtiyaç duyan birçok sektör buraya konuşlanmış. Bu ihtiyacı düşük maliyetle karşılamak için su kaynaklarına yakın bölgeler tercih edilir. Enerji üretimi, demir çelik gibi kirlletici potansiyeli yüksek birçok tesis de burada. Bölgede iş gücünün yoğunluğu dolayısıyla yaşam alanı sayısı da fazla.

Ülkemiz aynı zamanda tarım faaliyetlerinin yoğun olduğu da bir bölge. Kimyasal gübre kullanımının yoğun olduğu alanlar ki bu gübreler azot ve fosforca zengin birer kaynak. Yeterli bir arıtıma tabi tutulmayan evsel ve endüstriyel atık sularla birlikte tarımsal alanlardaki gübrelerin de yağışlarla birlikte denize ulaşması besin açısından bölgeyi zenginleştirdi. Sınır aşan bölgelerden Karadeniz'e ulaşan ve oradan da yine üst akıntıyla Marmara'ya ulaşan bir kirliliğin varlığını da biliyoruz. Bütün bunları üst üste koyduğunuzda ortada yılların büyük birikiminden bahsedebiliriz. Her ne kadar bir zamanlar etkin bir şekilde temizlik ve koruma hizmetleri yapılmışsa da en nihayetinde her dönem bir miktar kirlilik denize verildi. Herhangi bir arıtmanın olmadığı 70'li ve 80'li yıllarda yapılan atık boşaltımları Marmara'nın doğal dengesini bozdu, denizin kirlilikle mücadele etme kapasitesini aştı. Artık doygunluğa ulaşmış olan deniz bir şekilde tepki olarak müsilağa dikkatleri kendisine çekti.

Kıymetli vekiller, bizler de Gazi Meclisimizde bu çağrıya kulak vereceğiz. Bu duruma yol açan, birçok sektörü olumsuz etkileyen bu çevre felaketini her yönüyle tartışacağız. Konunun uzmanı bilim insanlarını dinleyeceğiz. Devlet, ilk günden beri konuyu takip etti. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bilfiil saha çalışmalarına katıldı, çalışmaları koordine etti, Marmara'ya kıyısı bulunan bütün illerle bir araya geldi; yüzlerce bilim insanının katkısıyla bir eylem planı ortaya çıkardı. Milletın temsilcileri olarak bizler de bunun takipçisi olacağız, eylem planının uygulanması sürecinde aktif rol oynayacağız. Marmara'yı etkisi altına alan bu çevre felaketini görmezden gelemeyiz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Görmezden geldiniz geçen hafta.

AYŞE SİBEL ERSOY (Devamla) – Kirliliğin sınır tanımadığı dünyamızda müştereken hareketle bu sorunun üstesinden geleceğiz. Evet, el birliğiyle bu soruna biz yol açtık, hepimizin az çok etkisi var. Dolayısıyla bu yükü de birlikte sırtlayacağız.

Bu itibarla hazırlanan araştırma komisyonuna desteğimizi sunuyor; ülkemiz, milletimiz ve mavi vatan denizlerimiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, Gazi Meclisimizi ve yüce heyetimizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Bülbul, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Siirt Pervari'de şehit edilen güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet dilediğine, 10 Haziran 1990 tarihinde Şırnak'ın Güçlükonak ilçesinin Çevrimli köyünde PKK tarafından şehit edilen 27 vatandaşımıza bir kez daha Allah'tan rahmet dilediğine, Yazar Cengiz Aytmatov'un 13'üncü ölüm yıl dönümüne ve EURO 2020 Turnuvası kapsamında İtalya'yla karşılaşacak olan Millî Takım'a başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Siirt Pervari'de üs bölgesine teröristlerin saldırısı sonucu şehit olan güvenlik korucusu Mehmet Babat'a Allah'tan rahmet, yakınlarına ve aziz milletimize başsağlığı dilerken yaralanan güvenlik korucusu Siddık Bulut'a da acil şifalar diliyoruz.

Sayın Başkan, 10 Haziran 1990 tarihinde Şırnak'ın Güçlönkonak ilçesine bağlı Çevrimli köyünde 12'si çocuk, 7'si kadın, toplam 27 vatandaşımız hain terör örgütü PKK tarafından kallesçe şehit edilmiştir. Gece saat on bir civarında üç koldan köye saldıran PKK'lı militanlar ile korucular arasında çıkan çatışma yaklaşık iki saat sürmüş ve teröristlerin korucu evlerine düzenledikleri bombalı saldırılarda 27 masum vatandaşımız yanarak can vermiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bu vesileyle 1990 yılında Şırnak Çevrimli köyünde şehit olan 27 vatandaşımıza bir kez daha Allah'tan rahmet diliyor, mekânları cennet olsun diyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; “Bizi birbirimize yaklaştıran tarihimiz ve dilimizdir. Bizden sonrakiler, siz ve sizden sonrakiler Türk dünyasının birleşmesine çok önem vermeliler.” diyerek milletimize olan bağlılığını ve asırlar boyunca yaşanmış olan şanlı tarihimizi ve zenginliklerimizi eserleriyle sadece kendi ülkesinde değil -Kırgızistan'da değil- aynı zamanda Türk dünyasına ve bütün dünyaya tanıtmış olan, Gün Olur Asra Bedel, Dişi Kurdun Rüyalari...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Beyaz Gemi, Toprak Ana, Elveda Gülsarı, Cemile gibi daha birçok eseriyle de kültür dünyamıza, hayatımıza ve geleceğimize büyük katkılar sunmuş olan usta yazar Cengiz Aytmatov'u vefatının yıl dönümünde saygıyla rahmetle yâd ediyoruz.

Son olarak, EURO 2020 Turnuvası kapsamında yarın İtalya karşısında ilk maçına çıkacak olan Millî Takım'ımıza başarılar diliyoruz. Futbolcusundan teknik heyetine kadar her kademede yer alan Millî Takım heyetimizin sonuna kadar yanlarında olduğumuzu, başarıları için duacı olduğumuzu ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Haydar Akar'ın, Divan olarak, Millî Takım'a başarılar dilediklerine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Biz de bu vesileyle Millî Takım'ımıza başarılar diliyoruz Divan olarak. Umarım her şey güzel başlar. (CHP ve MHP sıralarından alkışlar)

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) Ön Görüşmeler (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müsilaş sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413) (Devam)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430) (Devam)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431) (Devam)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilaş sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432) (Devam)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilaş sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433) (Devam)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güler ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilaş sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434) (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilaş sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435) (Devam)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müsilaş sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436) (Devam)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müsilaş sorununu ortandan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437) (Devam)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilaş ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438) (Devam)

BAŞKAN – Evet, söz sırası Halkların Demokratik Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Züleyha Gülüm'de.

Buyurun Sayın Gülüm. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Merhabalar.

Evet, sonunda Marmara Denizi isyan etti ve “Beni yok ederseniz, yaşam alanlarımı, benim yaşayacağım bir dünyayı yok ederseniz ben de sizi yok ederim.” dedi. Ancak ondan sonra aklınız başınıza geldi, umarım gerçekten gelmiştir. Yoksa yine göstermelik bir komisyon, işte “Aman, üç beş tedbir aldık, hallettik.” diye toplumu mu kandırmaya çalışacaksınız, göreceğiz. Zira, bugüne kadar kadın meselesinde, kadına yönelik şiddet meselesinde kurduğunuz komisyonlardan hiçbir sonuç alamadığımızı, yine aslında bildiğiniz o erkek egemen yaklaşımınızla devam ettiğinizi de çok iyi biliyoruz. Umarız ki bu sefer aklınız başınıza gelmiştir, umarız ki bu sefer ülke zararına, halkların zararına bir şeyler yapmazsınız diye söyleyerek başlamak istiyorum.

Şimdi, aslında mesele, sadece Türkiye'yi de ilgilendiren bir mesele değil; dünyada bir iklim krizi var, bir ekolojik kriz var ve bu ekolojik krizin ana kaynağı -açık söylemek gerekir- erkek egemen kapitalist sistemden kaynaklıdır. Bu erkek egemen kapitalist sistem tam da kâr mantığına dayalı olduğu için, her şeyi para olarak gördüğü için -aynı sizin her ağacı para olarak görmemiz gibi- her şeyi paraya dönüştürmeye çalışır; doğanın ne olduğuna, yaşam alanlarının ne olduğuna, işçilerin, emekçilerin, halkların, kadınların yaşamlarının ne olacağına bakmaz. Kendileri için yaşanabilir kentler kurarlar, özel güvenli bölge oluştururlar. Özel güvenli şehirler oluşturursunuz, kendiniz orada yaşarken yoksul halklar, emekçiler, özellikle kadınlar iklim krizinin karşısında ağır koşullarda çalışmak zorunda kalırlar.

İklim krizi erkek egemen sistemin bir sonucu olarak kadınları çok daha fazla etkiler çünkü kadınlar ve yoksullar en alt tabakada yer alır, yaşam koşulları itibarıyla zaten hiçbir olanağa sahip değildir. Erkek egemenliğin baskısıyla kadınlar zaten bütün

eve dair işleri yapmaya zorlanır, ücretsiz olarak bütün bu emek gücünü vermeye zorlanır. İklim kriziyle, susuzlukla, kuraklıkla ya da sel baskınlarıyla ya da iklim krizinin sonucu olarak bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşmasıyla yine kadınlar fazla uğraşmak zorunda kalır.

İşte kadın-erkek arasındaki eşitsizliğin yarattığı bu bağ nedeniyle de bugün, iklim krizine karşı, doğanın talanına karşı, yaşam alanlarının talanına karşı direnişlerde hep kadınları görürüz. Her yerde kadınlar öndedir çünkü en fazla kadınları ve tabii ki işçi sınıfını, ezilenleri vurur iklim krizinin kendisi. Yani iklim krizi öyle söylediğimiz gibi “Hepimizin payı vardır, hepimiz bu konuda sorumluyuz.” dediğimiz bir alan değildir, o sizin klasik lafınızla hepimiz aynı gemide falan değiliz; yine, iklim krizi de sonuç olarak yoksulları, emekçileri, kadınları, halkları vuruyor maalesef.

Şimdi, dünyada kapitalizmin krizi olarak ortaya çıkan bu mesele bizim ülkemize geldiğimizde nasıl oluyor? Vallahi, en dehşetlisi herhâlde bizim ülkemizde yaşanıyor çünkü gördüğünüz her şeyi ranta çevirme ihtiyacı hisseden bir iktidarsınız. Ekonomik krizinizin, para kaynaklarını bulamayışınızın çözümünün de hemen nerede bir doğa var, nerede bir kaynak var, nerede bir ağaç var -aynı Gezi direnişinde gerçekleştiği gibi- gördüğünüz her yeri bir ranta çevirmeye çalışıyorsunuz; oradan büyük sermaye gruplarınıza, yandaş gruplarınıza nasıl kaynaklar aktarabiliriz, bunun derdine düşüyorsunuz. Orada yaşam alanlarında bulunan insanların büyük itirazlarına rağmen, hayatlarını ortaya koymalarına rağmen “Ya, buraya bunu yaparsanız biz burada yaşayamayız, nerede yaşayacağız?” diye ısrar etmelerine rağmen siz ısrarla bütün o yaşam alanlarını talan etmeye devam ediyorsunuz. Ha, bu arada, direnişe katılanlara da yaşam alanlarını savunulara da polislerinize, gazınıza, copunuzla müdahale ediyorsunuz ve onları susturuyorsunuz. Şimdi geliyorsunuz “Bir araştırma komisyonu kuralım.” diyorsunuz, gerçekten, tabii, insanın aklına soru işaretleri geliyor. O zaman, neden yaşam alanlarını savunanları gözaltına alıyorsunuz? Neden baskı uygulayarak tehditlerinizle, şantajlarınızla onları mücadelelerinden geri çekmeye çalışıyorsunuz? O zaman bu soruyu sormaya gerek oluyor maalesef.

Şimdi, Marmara Denizi’nde ortaya çıkan deniz salyası gerçekten büyük bir felaket. Üstünde göründü ama mesele sadece üstünde görünmesi değildi, altı da çok ciddi anlamda canlıların bir felakete doğru giden bir durumda aslında. Buna ilişkin de yıllardır bu alanda çalışan kurumlar söylüyor aslında size, Çevre Mühendisleri Odası söylüyor, bu konuda çalışan demokratik kitle örgütleri söylüyor. “Ya Kanal Ya İstanbul” diye bir grubumuz var, bilmiyorum hiç takip ediyor musunuz. Adı üstünde “Kanal İstanbul’u yaparsanız İstanbul olmayacak.” diyor, bunu açıkça söylüyor ama bilmiyorum siz bunu duymak ister misiniz. Şimdi, yıllardır söylenen şeye siz kulak asmadınız, bugün artık görünen bir noktaya geldiği için diyorsunuz ki: “Bu konuda bir tedbir alalım.” İnşallah alırsınız.

Şimdi, İstanbul açısından yoğun bir nüfusun olduğu, ülke endüstrisinin yarıya yakınının çevresinde yer aldığı Marmara Denizi, yıllar boyunca derin deşarj yöntemiyle, çoğu basit bir arıtmadan geçen kentsel ve endüstriyel atık sular ve yağışlarla taşınan, tarımsal üretimde kullanılan gübre ve pestisitler, büyüklü küçüklü binlerce sanayi tesisinin boşalttığı zehirli sular, daha birçok kirlilik yüküyle âdeta katledildi. Kıyı dolgularıyla denizin en zengin ekolojik alanları yok edildi, bölgedeki havzalarda tarım ve evsel atık kaynaklı azot ve fosfor kirliliği ciddi boyutlara ulaştı, denizdeki sayısız canlı türü yok olmaya yüz tuttu; bugün de kurtarılabilir mi, gerçekten onu da bilemiyoruz.

Marmara Denizi artık yok olmanın eşiğinde ama aynı zamanda, hem içinde barındırdığı yaşam hem de kıyılarındaki yaşam çok ciddi bir tehdit altında. Artık, bir damla evsel veya endüstriyel atığın ileri biyolojik ve kimyasal arıtmadan geçmeden denize şarj edilmesi demek bu cinayete ortak olmak anlamına gelecek. Dolayısıyla, alınacak olan tedbirlerin öyle geçici tedbirler değil, gerçekten çözüm üreten tedbirler olması gerekiyor. Buna ilişkin Ulaştırma Bakanının geçenlerde bir cümlesi oldu. Dedi ki: “Kanal İstanbul yapıldığında Marmara’nın su kalitesi artacak, böylece Kanal İstanbul deniz salyasının önlenmesi konusunda da katkıda bulunacaktır.” Yani herhâlde ya konu hakkında bilgisi yok ya Kanal İstanbul’u normalleştirmek için bu cümleleri kuruyor. Yani, kendi aslında ÇED raporunu, kendi yandaşlarının verdiği ÇED raporunu bile yalanlayan bir cümle kurdu.

Şimdi, yıllardır çevre mühendisleri odaları, Ya Kanal Ya İstanbul Grubu, akademisyenler, bilim insanları çalışmalar yapıyor ve bu çalışmalarda diyor ki: “Kanal İstanbul, yıkıma ve felakete yol açacak.” Şimdi, Karadeniz’in zaten kirliliğini, Karadeniz’de akıntıların saat yönünün tersine olması nedeniyle -Tuna Nehri kaynaklı yoğun sanayi atıkları- Türkiye’nin kuzey kıyılarındaki kirliliğin, Karadeniz ortalamasından çok daha fazla birikmesine neden olduğunu söylüyor. Karadeniz’deki kirliliğin mevcut durumda Boğaz üzerinden Marmara’ya taşınması hâlinde, Kanal İstanbul’un kirliliği çözmek yerine çok daha yoğunlaştıracağını söylüyor; buradan Bakana iletmış olalım, kimden bilgi alıyorsa bir daha sorsun.

Bir diğer şey, deniyor ki: “Eğer Kanal İstanbul yapılsa bu sorun çözülecek.” Şimdi, projenin yapım süresi ne kadar? On yıl. On yıl Marmara Denizi’nin zamanı falan kalmadı, hani Kanal İstanbul çözmeyecek de ama varsayalım ki çözeceğini düşünürseniz -on yıllık bir süre- bekleyecek hâli yok, ölüyor, size ölüme sinyali veriyor.

Tıpkı doğayı talan eden diğer projelerde olduğu gibi -hani öve öve bitiremiyorsunuz ya mega projeler, köprüler, tüneller, havalimanları, otoyollar- dediniz ki: “Bunları yapacağız, ülke kalkınacak, yoksulluktan kurtulacağız vesaire, dünyanın en büyük ekonomilerinden biri hâline geleceğiz.” Ne oldu? Halk yoksullaştıkça yoksullaştı, bu projelerin hepsinden sadece sermaye grupları zenginleşti. Üstelik de bu zarar eden, geçiş garantileri verdiğiniz meselelerde zararları da halkın cebinden karşılamaya başladınız. Mesela ne? Üçüncü köprü, üçüncü havalimanı gibi bütün bu büyük iddialarla ortaya koyduğunuz meselelerin hepsi aslında, özellikle Marmara ve Türkiye’nin geneli açısından ekolojik yıkıma neden oldu. Bütün bunlar da yetmedi; dolar garantileriyle köprüler yaptınız, tüneller yaptınız, otoyollar yaptınız ve bunu da halkın cebinden karşılamaya çalışıyorsunuz.

Üçüncü havalimanı meselesi; itiraz ettik, herkes itiraz etti, “Yanlış yere yapıyorsunuz, doğayı talan edeceksiniz, ormanları yok edeceksiniz.” denildi. Çok ciddi iş cinayetlerinin yaşandığı bir yerdi. Geçenlerde, havalimanında hayatını kaybetmekten kaynaklı olarak orada çalışan işçilerin bir etkinliği olmuştu, seslerini çıkarmak istemişlerdi. Buna karşı yine siz polisinizle, emniyet güçlerinizle müdahale etmişsiniz, ona dair dava vardı. Siz, sesini çıkaranı yargıladığınız gibi havalimanı işçilerini de yargılamaya, onları susturmaya devam ediyorsunuz ama yine onların sözlerini, belki o gün söylenenleri dinlemiş olsaydınız bugün bütün bunlarla karşılaşmış olmayacaktınız.

Peki, bu Kanal İstanbul yapılsa ne olacak? Biraz bunlardan bahsedelim, çok kez anlatıldı ama bir kez daha anlatalım. Ekolojik yıkımlar ve ekonomik zararlar çok daha fazla katlanacak. Kanal İstanbul Projesi’nde ısrar etmeniz hâlinde... 134 milyon metrekare tarım alanı yok olacak, yaklaşık 13 bin hektar orman arazisi etkilenecek, yüz binlerce ağaç kesilecek, güzergâhındaki alanda bulunan su kaynakları yok olacak. Olası bir depremde tsunami dalgaları riskini artıracak, havayı kirliletecek ve halkın sağlığını tehlikeye atacaktır bir projeden bahsediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayalım lütfen.

ZÜLEYHA GÜLÜM (Devamlı) – Marmara Denizi ölü denize dönüşecek çünkü deniz suyunun pH dengesi değişecek, su altı bitki örtüsü geri dönülmez şekilde zarar görecektir, Marmara Denizi mikroplardan kendi kendine arınma yeteneğini kaybedecek. Kanal İstanbul’un yapım aşamasında her gün tek adımda 11 tona yakın dinamit patlatılacak olması, patlatma işlemlerinin yıllarca sürecektir olması kanal güzergâhındaki aktif faylarda enerji birikimine neden olacak, bu da beklenen depremin çok daha fazla şiddetli

olmasına yol açacak. Kanal İstanbul, daha fazla demir çelik, daha fazla çimento, beton ve asfalt, daha fazla iş makinesi ve hafriyat dolayısıyla da daha fazla fosil yakıt ve sera gazı demek yani yeniden bir çevre kirliliği demek.

Aslında, ülkenin her bölgesinde doğayı talan eden faaliyetlerinize devam ediyorsunuz. Kaz Dağları, Rize İkizdere, Bursa'da Kirazlıyayla, Şırnak'ta ve pek çok bölgede maden işletmeleri bunların birkaç örneği.

Kısaca, özetle şunu söylemek istiyorum: Önce doğayı talan etmekten vazgeçin, ondan sonra araştırma komisyonları kurun. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası İzmir Milletvekili Sayın Murat Çepni'de.

Buyurun Sayın Çepni. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Genel Kurul ve değerli halkımız; dünyamız kapitalizmin kâr odaklı sistemi yüzünden yok olma tehlikesi altında. Sermaye, kendi krizini, emeği ve doğayı vahşice sömürerek, yeni savaşlar çıkararak aşmaya çalışıyor. Sosyalizm karşısında tarihin sonunu ilan eden kapitalist emperyalizm, çok geçmeden insanlığın ve doğanın en tehlikeli düşmanı olduğunu ispatladı. Neoliberal politikalar kısa zaman içerisinde tıkanıp. Tek çare diye sunulan sistem yerini krizlere bıraktı. “Daha çok serbestleşme, daha çok demokrasi, daha çok özgürlük, daha çok refah.” diye zihinlere boca edilen neoliberalizm, emperyalist küreselleşme evresiyle varoluşsal krize saplandı.

Bu aşama, daha çok emek sömürüsü, daha çok doğa talanı demek; tıpkı AKP gibi statükoyla, vesayetle mücadele diye gelip devraldıklarına rahmet okutma duruşu. Maskeler düştü, geriye “Bir merminin fiyatı kaç TL biliyor musunuz?” kaldı, geriye “Aç varsa doyurun.” kaldı. Yaşanabilir bir dünya ve doğa mücadelesi kapitalist sisteme karşı mücadeleyi kapsamadan yürütülemez. Bir ağacın kaderi buna bağlı, bir böceğin kaderi buna bağlı. Doğayı, sermayenin devletlerine karşı koruma mücadelesi veriyoruz. Sermaye her koşulda kârı hedefler; sermayenin temiz, yeşil politikaları olamaz. En yeşil görünenin yaptığı iş, suçu başka ülkelere paslamaktır. Tıpkı Avrupa'nın çöplerini Türkiye'ye göndermesi gibi, tıpkı asbestli gemilerin sökülmesini Türkiye gibi ülkelere yaptırmaları gibi, tıpkı fabrikalarını Türkiye gibi emeğin ucuz olduğu, güvencesiz olduğu, doğa talanının kolay olduğu ülkelere kaydırmaları gibi.

AKP, uluslararası sermayenin Türkiye ayağıdır, şirketler koalisyonudur. Bakmayın büyük devlet ve millet hamasetlerine, kastettikleri doldurdıkları kasalarıdır. Son dönem ortaya serildiği gibi mızrak çuvala sığmıyor. Pandemi sürecinde destan yazdılar, evet, doğru, yazdılar ama bu destan işçi ve emekçilerin ölümleri ve açlığı üzerinden yazıldı. Düşünün, pandemi sürecinde tüm dünyada, özellikle de Türkiye'de büyüyen tek şey şirketlerin kârları oldu, zengin daha zengin, fakir daha fakir oldu. Doğaya yönelik cinayetler durmadı; tersine, yasaklar fırsata çevrildi, dozerler çalıştı, ağaçlar katledildi, ihaleler yapıldı, yeni maden sahaları açıldı.

Müsilajın serüveni de paralel bir süreç, öyle sürpriz yumurtadan falan çıkmadı, olağan bir doğa felaketi ise hiç değil, küresel iklim krizinin olmadığı gibi. Marmara Denizi, Türkiye kapitalizminin gelişim sürecine paralel olarak ölü denize döndü. Sermaye büyüdü; Marmara Denizi, göller, doğa küçüldü, öldü. Müsilaj, denizlerdeki biyolojik yaşamın başlangıcı olan fitoplanktonların aşırı çoğalması sonucu ortaya çıktı. Marmara'da ilk 2007 yılında görüldü fakat bu sefer durum ciddi ve yayılıyor; esas sebebi ise azot ve fosfor kirleticileri; denizlerin, kentlerin çöplüğüne, kanalizasyonlarına dönüşmesi. Yani tam olarak kentsel girişimi betonlaşmayla eş değer hâle getiren, kara yolunu, asfaltı temel ulaşım yöntemi olarak gören, inşaatı ve enerji yatırımlarını da temel birikim modeli olarak gören siyasi anlayışın marifetleri. İlk, kentsel atıkların, apartman atıklarının artılmadan denize verilmesiyle başladı, 80'lerden sonra buna hızla çoğalan fabrikaların atıkları eklendi, 90'lı ve 2000'li yıllarda ise gelişen fabrikaların zehirli atıkları eklendi. Fabrikalar gelişirken yaşam adım adım yok olmaya başladı ve bu bize “kapitalist kalkınma” diye yutturulmaya çalışıldı. Süper mega projelerin devasa hafriyatları da Marmara Denizi'ne döküldü.

Marmara Denizi çevresinin nüfusu 25 milyona yaklaştı, ülke sanayisinin de yarısından fazlası bu denizin çevresinde. Oysa Marmara Denizi, milyonlarca yıllık ve nadide özelliklere sahip çok sayıda canlıya ev sahipliği yapan bir deniz ve iç deniz niteliğiyle nispeten hareketsiz, sadece 2 boğazla beslenen hassas bir deniz. Çöp dökmek bir yana özel olarak korunması gereken bir deniz fakat ne acıdır ki Salda Gölü'ne inşaat yapmayı çevrecilik olarak pazarlayan bir iktidarla Marmara Denizi'ni kurtarmayı konuşuyoruz.

Marmara Denizi son kırk yılda normalden 2,5 derece daha fazla ısınmış durumda; sebebi ise deniz kirliliği, fosil yakıtların yarattığı sera etkisi gibi... Evet, kirlilik ve su sıcaklığı müsilaj için uygun koşulları yarattı.

Bugünlere nasıl gelindi? 2006 yılında Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği açıklandı ancak uygulanmadı. Oysa yönetmelikte arıtma tesislerinden çıkan azot ve fosfor değerlerinin düşürülmesi vardı. Yani sürpriz bir durumla karşı karşıya bulunmadığımız gibi, çevre açısından da yola ilk defa çıkmış değil, bu konuda bilim insanlarının çok sayıda araştırması var. Fakat mesele yasal düzenlemeler değil, onu uygulayacak siyasi akıl, nitelik meselesi; mesele tercihler meselesi. Mevcut arıtma tesislerine ise 23 Aralık 2016'dan sonra yedi yıl geçiş süreci tanındı. Marmara'ya ölümcül darbe ise Ergene Nehri atıklarının Marmara Denizi'ne dökülmesiyle oldu. Ergene Nehri, evsel ve endüstriyel atıklarıyla zehir saçmaya devam ediyor.

Tüm dertlere derman olarak devreye sokulan derin deniz deşarjı yöntemi ise tam olarak kirliliğin evin bir diğer odasına süpürmek anlamına geliyor. Kanalizasyonları, fabrika atıklarını toplayıp borularla denizin altına pompalamak deniz deşarjının yöntemi. Deşarj edilen sular ters akıntıyla Karadeniz'e gönderilecek; bir denizi kurtaralım derken diğer denizi kirliletmek. Peki, böyle mi oluyor? Hayır. Birincisi: Deşarj edilirken atıklar ön arıtmadan geçiriliyor; sadece katı olanlar kalıyor, eleniyor, gerisi olduğu gibi denize gönderiliyor. Ayrıca, hafriyatların oluşturduğu tepecikler ters akıntıyı da engellediğinden sular Karadeniz'e de ulaşmıyor.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonundan verilen bilgiye göre, arıtılan suların sadece yüzde 37'sinin temiz, yüzde 23'ünün kirliliği, yüzde 40'ının da çok kirliliği olarak akarsulara gönderildiği belirtiliyor.

Başta da belirttiğimiz gibi, Türkiye sermayesinin neredeyse yarısından fazlası Marmara Denizi etrafında kurulu. Daha ekonomik olsun diye denizin hemen kenarında konumlanmışlar, böylece mesafe ve soğutma suyu masrafından da kâr etmiş oluyorlar, 50 işçiden fazla çalışanı olan iş yerlerinden çoğunluğunun arıtma tesisi bile yok.

Peki, ne yapmak lazım? İlk elden, Marmara'ya giden tüm atıklar kesilmelidir. Marmara etrafındaki tüm işletmeler - İzmit'ten Trakya'ya kadar- durdurulmalıdır, ileri arıtma sistemi olmayanların ruhsatları iptal edilmelidir. Atıklar, arıttıktan sonra denize değil, tarımda ve ikinci dereceden kentsel ihtiyaçlara kullanılmalıdır. İleri biyolojik arıtmaya geçilmelidir. Bu konuda gerekli olan bütçe, halka değil, şirketlere yüklenmelidir. Salya sadece yüzeyde olmadığından, yüzey temizliği sırasında daha fazlası dibe de çökebilir, bu konuda bilim insanlarıyla, çevre mühendisleri odalarıyla ortak çalışma yürütülmelidir. Arıtma tesislerinin geçtiğimiz süreçte çalıştırılıp çalıştırılmadığı bağımsız heyetlerce denetlenmelidir. Tüm arıtma tesisleri de bağımsız kurumlarca denetlenmeli, çevre mühendisleri bu denetleme işinin de bir parçası hâline getirilmelidir.

Yeni planlamada, Marmara Bölgesi'nde sanayileşme durdurulmalıdır, yeni kentleşme ve nüfus akışı engellenmelidir. Kanal İstanbul Projesi derhâl durdurulmalıdır çünkü Kanal İstanbul, hem Karadeniz'den gelecek kirliliği artıracak hem de bölgede kentleşmeyi artıracaktır, basıncı artıracaktır.

Dünya yok olma tehdidi altında, geçici çözümler değil, kalıcı çözümlere ihtiyaç var. Ülkeyi şirket gibi yönetmek isteyenlerle bunu başarma şansımız yok. Müsilajla mücadele de doğayı kurtarma mücadelesi de aynı zamanda bu şirket gibi yönetme mantığıyla mücadeleden geçiyor.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına son konuşmacı, Mersin Milletvekili Sayın Rıdvan Turan.

Buyurun Sayın Turan. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi selamlıyorum.

Hayvan hakları yasasına ilişkin araştırma komisyonunda neredeyse bütün partiler muazzam bir mutabakata varmışlardı ama bugün yasanın ne biçimde çıktığını gördüğümüzde o günkü tespitimin doğru olduğunu düşünmeye başladım, o tespit de şuydu: Herkesin bu kadar hemfikir olması herhâlde araştırma komisyonundaki doğrultuda bir yasanın çıkmayacağını göstergesi demiştim ve ne yazık ki öyle oldu. Umarım, Marmara Denizi'ne ilişkin tartıştığımız bu musibetin çözüme kavuşturulması için kurulacak olan komisyon buna uygun bir çerçeve oluşturur.

Belki, önce mevzunun felsefesiyle başlamak lazım. Dünyayı o kadar bizden ibaret görüyoruz ki her şeyin bizim için olduğunu, her şeyin bizim için var olduğunu düşündüğümüzden dolayı bizim dışımızdaki her şeye karşı son derece hoyratız. Kavramlar önemli değerli arkadaşlar, daha önce de defalarca söyledim; kaynak mı diyeceğiz, varlık mı diyeceğiz? Su kaynakları mı, su varlığı mı? Deniz kaynakları mı, deniz varlığı mı? Orman kaynakları mı, orman varlığı mı? Kaynak dediğiniz şey tüketmeye dönük bir şeydir, kaynak olan şeyi kullanırsınız; varlık olan şeyi muhafaza edersiniz, o sebeple bunların her biri bizim sahip olduğumuz değil, çocuklarımıza bırakmak zorunda olduğumuz değerler olarak görülmeli, varlıklar olarak görülmeli.

Bir diğer problem de şu "çevre" kavramı. Bu, doğru bir kavram değil. Çevre, kendimizi merkeze koyan bizi ve periferiyi tarif eden şeydir; merkezde olan kıymetlidir, periferide olansa merkezde olana hizmet etmek üzere kurumsallaşmıştır. Bir de bu sağ siyasetin bir kavramı var "İnsan eşrefimahlukattır." diye. Ya kurbağanın, tosbağanın, börtü böceğin, eşeğin ne haysiyetsizliğini gördünüz? Yani kardeşim, insanı merkeze aldığında, bütün ötekileri insan için görmeye başladığında, Marmara Denizi'nin kirlenmesi senin açından vakayiyadeden bir meseledir. Kirlenmiştir, doğal bir meseledir, uygun şekilde de temizlenebilir. Dağı, ormanı kesersin, taş ocakları açarsın, işkencelerle perişan edersin, Salda Gölü'ne tecavüzde bulunursun, Kanal İstanbul yaparsın; öyle ya insan eşrefimahlukattır, onun dışındaki mahlukatların hukukunu, hakkını savunan bir üst bilince ulaşmadıktan sonra... Bak, şimdi Marmara'yı konuşuyoruz ama meselenin bir taraftan da önemi yok çünkü bu zihniyet, bu ülkeyi yönetmeye devam ettiği sürece... AKP'yi kastetmiyorum sadece, yani yirmi yıllık dönemde, bu hızlı kapitalistleşme sürecinde doğal varlıklarımızı en fazla yok eden partidir, onun hakkını verelim ama cumhuriyet iktidarlarının tümü üç aşağı beş yukarı aynı kafaya sahip oldukları için doğanın bu hâle gelmesinde kümülatif olarak hepsinin etkisi var değerli arkadaşlar.

Bir, Marmara Denizi'ne bakmak lazım, bu Marmara Denizi nasıl bir deniz? Altı-yedi bin yıllık çok genç bir denizden bahsediyoruz, dünyanın en genç denizi ve ekolojik açıdan da son derece hassas. Biliyorsunuz üst akıntının Karadeniz'den geldiği, oksijenin son derece az, anoksik ama besinin yoğun olduğu; alt akıntının Akdeniz'den geldiği, oksijeni bol ama besini az suyun birleşmesinden kaynaklı, bazı bilim insanlarının "astımlı bir bebek" olarak tarif ettikleri, ekolojik hassasiyetinin son derece kırılgan olduğu bir deniz. Bunu yıllardan beri biliyoruz. Şimdi, peki bu müsilaj nereden kaynaklandı? Bir defa 1960'tan itibaren hızlı kapitalistleşme, Haliç bölgesindeki özellikle sanayileşmeye dönük atılan adımlar kirliliği başlattı ama tetiği esas çeken şey, Haliç'in temizlenme projesiyle birlikte kuzey ve güney kolektörlerinin yapılması, Haliç'in Dalan'ın gözleri gibi olması projesi çerçevesinde oranın çamur atığının ve ardından ilçelerin, ardından tatil köylerinin, ardından sanayi tesislerinin tümünün atığının derin deniz deşarj sistemiyle Ahırkapı'nın açıklarında 63 metrede denizin altına basılması oldu. O zaman millet zıpladı. Şimdi Kanal İstanbul için zıplıyor ya herkes yani bilim çevreleri "Bu yanlış." diyor ya, işte o zaman da denildi ki yurt içindeki ve yurt dışındaki bilim otoriteleri tarafından: "Ya kardeşim, bu yanlış." Sanki bir bant var, onu siz denizin altına attığınızda alt akıntı onu alacak, götürecektir, Karadeniz'e boşaltacak; böylece ne olacak? Marmara temizlenecek. Yani var ya, ne ahlak var bu anlayışta -bak, ahlaksız bir anlayış çünkü Karadeniz'i kirlletmeye aday- ne de bilimin "b"si var. Bilimsel araştırmalara göre ancak yüzde 10'u bu dip akıntıyla Karadeniz'e taşınabilir niteliğe sahip. Bunun sonucunda, bu hassas ekolojik yapıya sahip olan şeyde yoğun bir kirlenme söz konusu oldu mu? Oldu. Bu hızlı sanayileşme, her şeyi para olarak gören, her şeyi rant olarak gören bakış açısı, Marmara Denizi'ni bir foseptik çukuruna çevirdi ya da bir arıtma tesisinin çöktürme havuzuna çevirdi.

Bunun sonucunda bu fitoplankton garibanı ne yapsın? Yani "fitoplankton" dediğiniz şey, ekolojik sistemin temelinde olan ve olmazsa denizde hiçbir canlının yaşayamayacağı bir şey aslında, bu kadar kıymetli bir şey. Fakat siz bu kirlilik sayesinde fitoplanktonları tüketen organizma zincirini, o besin zincirini kırdığınızdan dolayı; bunları yiyecek, hazmedecek, tüketen yapılar ortadan kalktığından dolayı; daha büyük yapıları, daha yüksek yapıları organizmalar ortamdan yok olduğundan, öldüklerinden dolayı; bu oksijensizlikten dolayı burada bir olağanüstü patlama oldu. Ayrıyeten fosfor ve azot gibi elementlerle beslenmesi, bu patlamayı daha da fazla artırdı.

Bakın, bu bir küresel ısınma meselesi değildir. Meseleyi öznesiyle tartışmak gerekir. Bu, küresel ısınma işi değil. Niye değil biliyor musunuz? Marmara'da ısı 3 derece arttı, Karadeniz'de, Ege'de 1 derece arttı. Marmara küresel ısınma sebebiyle 1 derece ısındı, Marmara'daki diğer 2 derece ısınmayı biz kendimiz yaptık yani atıklarımızı oraya atmak suretiyle, güneş ışınlarının denizden yansımaları engellemek suretiyle, suda daha fazla askıntı madde deşarjı yapmak suretiyle oradaki ısıyı artırdık. Bunun sonucunda şu anda böyle bir durumla karşı karşıyayız. "Bu hepimizin sorunudur, bilmem..." Ya, hepimizin sorunudur da hepimiz eşit derecede sorumlu falan değiliz. Bu, esasen, sermayenin ülkemize yaptığı ihanettir, ihanet. Bu, büyük bir alçaklıktır. Bilim çevrelerinin uyarılarına rağmen, bu zamana kadar ettiği laflara rağmen bunu yapmak ülkeye ihanettir. Aynı şeyi şimdi...

Bakın, Bakan bir şey açıkladı: "Beş yılda bu mesele çözülecek." diyor. Ya, niye insanları aldatıyorsunuz? Bu mesele çözülmez. Bu mesele ancak ve ancak biyolojik olarak müsilajın parçalanmasıyla, bakteriler tarafından parçalanmasıyla çözülebilir. 2007 müsilaj atağının parçalanması iki yıl sürmüştü, denizde oksijen fazlaydı; şimdi denizde oksijen son derece az, ne kadar süreceğini bilmiyoruz, ayrıyeten, bunları parçalayacak bakterilerin biyokütlesinin ekolojiye ne türden zararlar vereceğini de bilmiyoruz. Böyle hamasi şeylerle "Beş senede biz bunu çözeceğiz." falan demek ayıptır ya! Yani insanları akılsız yerine koymamak gerekir. Hele çıkıp da "İstanbul'un kurtuluş projesidir Kanal İstanbul." demek bilime ne kadar büyük bir ihanettir biliyor musunuz? Niye ihanettir? Anlattığım şey şu değerli arkadaşlar: Marmara Denizi'ndeki temel sorun oksijensizlik ve buna bağlı olarak suyun ısınması, bunların tümünün de sanayi ve evsel atıklar sayesinde ortaya çıkması. Marmara Denizi zaten astımlı bir çocuk; sen oraya bir kanal daha açtığında, zaten oksijeni az olan Karadeniz'in suyunu başka bir kanalla tekrar Marmara'ya dolduracaksın. Bak, kurban olayım, yani memleketin geleceği üzerine konuşuyoruz ha. Bu, oradaki oksijensizliği daha da fazla artıracak, oradaki kimyasal ve biyolojik aktiviteyi daha da fazla artıracak ve bu Marmara'nın toptan yok olması anlamına gelecek, nüfus göçleri anlamına gelecek. Şimdi bile Marmara bitti değerli arkadaşlar. Yani, öznesiz konuşmayalım, bunun bir öznesi var; bir sermaye düzenidir bunun öznesi ve şunu da bilerek konuşmak lazım ki Marmara Denizi öyle beş yılda, on yılda, yirmi yılda, otuz yılda geriye gelmez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam ediyor musunuz?
RIDVAN TURAN (Devamla) – Lütfen.
BAŞKAN – Bitirelim lütfen.

RIDVAN TURAN (Devamla) – Karekin Deveciyan diye 1915'te İstanbul Su Ürünleri Müdürlüğü yapmış bir Osmanlı Ermenisi var; yazdığı kitapta 124 tane ticari değeri olan balığın Marmara Denizi'nde yakalandığını anlatıyor. Kitapta çok güzel bir kitap, 60 lira, size de tavsiye ederim, herkes alsın. Ya, şu anda 10 tane değil biliyor musunuz Karadeniz'deki ticari değere sahip olan bu balıklar. Yani, muazzam bir yok oluş içerisindeyiz. Hani ben dalış falan da yapıyorum, nerede ne var onu da biliyorum; Marmara Denizi çoktan bitti. Eğer, bunu biraz daha derinleştirelim deniyorsa Kanal İstanbul'u da yapın kardeşim, daha çok sanayi tesisi de yapın! Bundan kurtulmanın tek yöntemi, bu sanayinin, bu betonlaşmanın, bu kimya şirketlerinin, plastik şirketlerinin, ne diyelim, derin deniz deşarjının, Çanakkale'deki termiklerin ortadan kalkacağı ve doğayla barışık bir kalkınmanın olacağı bir planlamadır.

Teşekkür ederim. (HDP ve CHP sıralarından alkışlar)
ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, kısa bir söz alabilir miyim?
BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

27.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, 2008 yılında Mecliste verilen soru önergelerinde Marmara Denizi'nde müsilağ benzeri bir değişim görüldüğünden bahsedildiğine ve dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker'in cevabına ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, pek çok tartışmada verilen önergeler, kurulan komisyonlar, kurulmayan komisyonlar konuşuluyor ve Meclisin tutanak altında yaptığı her işlemi çok kıymetli bulduğumuzu hep ifade ediyoruz. Bir çalışma yaptım. Yaptığım çalışmada, tüm milletvekillerini anarak söyleyeceğim; 2008 yılında Marmara Denizi'nde müsilağ benzeri bir değişim görüldüğünde Mersin Milletvekili Mehmet Şandır, Bursa Milletvekili İsmet Büyükataman, Edirne Milletvekili Bilgin Paçarız, Balıkesir Milletvekili Hüseyin Pazarıcı, Mersin Milletvekili Behiç Çelik, Bursa Milletvekili Kemal Demirel, Kırklareli Milletvekili Turgut Dibek ve Denizli Milletvekili Emin Haluk Ayhan soru önergeleri vermişler bu konuda. Önergelerin hepsine birden dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker cevap vermiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Soruyu şöyle özetlemiş Mehdi Eker kendisine sorulan bütün soru önergelerine tek yanıt verirken: “Marmara Denizi'nde salya tehdidi yaşandığı, bölge balıkçılığının bu durumdan olumsuz etkilendiği doğru mudur? Eğer salya salgını yaşıyorsa salgın çevre kirliliğinden ya da başka bir nedenden mi kaynaklanmaktadır? Bakanlığınızın salya salgınının nedenini açıklayabilecek bir çalışması var mıdır?” Cevap: “Konuya ilişkin yapılan araştırmaların sonuçlarından, salya salgını oluşumuna ve bunun nedenlerine ilişkin bir sonuca ulaşılmadığından Bakanlığımızca alınmış bir tedbir bulunmamaktadır. Yapılan araştırmaların yıl ortasına doğru sonuçlanması beklenmektedir.”

Tutanaklardan bulduğumuz, kayıtlardan bulduğumuz -soruları tüm partilerden arkadaşlarımız, büyüklerimiz vermişler, hemen hemen 2'si dışında Mecliste olan yok; 1 MHP, 1 İYİ Parti Milletvekili Mecliste- bu önergelere, tarih önünde, Sayın Mehdi Eker Şubat 2008'de bu cevabı vermiş. Bunu tutanağa geçirmek istedim.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) Ön Görüşmeler (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müsilağ sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413) (Devam)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430) (Devam)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431) (Devam)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432) (Devam)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433) (Devam)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434) (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435) (Devam)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müsilağ sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436) (Devam)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müsilağ sorununu ortadan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437) (Devam)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438) (Devam)

BAŞKAN - Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Ali Öztunç'a aittir.

Buyurun Sayın Öztunç. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekillerimiz, sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

“Yanlışın neresinden dönersek kârdır.” demiş atalarımız. Bir yanlış vardı geçen hafta uygulanan; geçtiğimiz hafta

müsilajla ilgili bir komisyon kurulması için Cumhuriyet Halk Partisi olarak önerge vermiştik ama reddedilmişti iktidar bloğunun oylarıyla. Yanlıştı, aklınız başınıza gelmiş, doğru bir karar vermişsiniz, kutluyoruz. Şimdi bu komisyonun kurulması doğrudur. (CHP sıralarından alkışlar) Darısı mafya-siyaset ilişkilerinin araştırılmasına ilişkin olsun, darısı kendi Bakanlığına malzeme satan Ruhsar Pekcan'ın soruşturmasına ilişkin olsun diyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, son aylarda yaşanan en büyük sorun, müsilaj. Bu konuşuluyor son birkaç aydır. Bilim insanları "müsilaj" diyorlar, vatandaş "salya" diyor, balıkçılar ise "kaykay sorunu" diyorlar bu soruna. Bu sorun var mı? Var. Ne zamandır var? Uzun yıllardır var ve konuşuluyor. Bakın, hemen söyleyeyim, 2010 yılında... 2007-2014 yılları arasında Marmara Çevre İzleme Projesi kapsamında 9 ayrı rapor hazırlanmış. 9 ayrı raporda müsilaj sorunu ya da kaykay sorunu dikkat çekilmiş, "Aman ha aman." denmiş, "Marmara Denizi ölüyor." denmiş, herkes kulağının üstüne yatmış. Marmara Belediyeler Birliği 21-22 Kasım 2017 tarihlerinde bir çalıştay yapmış, çalıştayın sonuçlarında demiş ki: "Marmara Denizi ölecek, Marmara Denizi bitecek, aman ha aman." diye uyarılmış; yine herkes kulağının üzerine yatmış.

Bugün geldiğimiz noktada doğru bir karar yapıldı, Sayın Bakana teşekkür ediyorum, Sayın Kurum'a. Geçtiğimiz hafta bir çalıştay gerçekleştirildi, çalıştaya bilim insanları davet edildi, yerel yöneticiler davet edildi, hep birlikte el ele verildi ve bu sorunun çözümüne ilişkin 21 maddelik bir rapor hazırlandı.

Marmara Denizi CHP'lilerin denizi değil sadece, AK PARTİ'lilerin değil, MHP'lilerin değil. Ya, Marmara Denizi bütün milletimizin ortak bir malıdır. O yüzden buna bakarken siyasi bakmamak gerekiyor, siyasi davranmamak gerekiyor. Geçtiğimiz hafta -üzüldük birazcık da- bazı milletvekili arkadaşlarımız birtakım değerlendirmelerde bulundular, işi "Efendim, şu belediye kazandı da, böyle oldu da, şu gitti de, şundan kaynaklandı da..." gibi yorumlara getirdiler. Hiçbir bilimsel açıklaması olmayan, hiç akla mantığa uymayan birtakım yorumlar yapıldı. Oysa bu, siyasi bir konu değil, bu, tamamen çevreyle ilgili ve tümümüzün, hepimizin el atması gereken bir konu. Sebep nedir? Sebep şüphesiz ki küresel ısınmanın etkisi var, yaklaşık 2-2,5 derece bir deniz suyu sıcaklığı var, şüphesiz bunun etkisi var, evsel atıkların etkisi var, kimyasal atıkların etkisi var, Ergene Nehri'nin etkisi var çünkü Ergene Nehri kirli akıyor değerli arkadaşlar -birazdan Ergene Nehri'yle ilgili de konuşacağım- ve Marmara Denizi'nin bir iç deniz olmasından kaynaklı bir sıkıntı var. Marmara Denizi bir iç deniz ama böyle giderse maalesef iç çöl olacak, iç çöl çünkü bir anlamda, bir foseptik çukuru hâline getirilmiş durumda Marmara Denizi ve bunda herkesin günahı var. İnsanlar atıyorlar, fabrikalar kimyasal atıklarını atıyorlar; yerel yönetimler aracılığıyla kanalizasyon atıkları tam çözülmeden buralara veriliyor. "Derin deşarj" diye bir yöntem getirildi ve bu, Marmara Denizi'ni kirletti. Bunların hepsinin bir kez daha değerlendirilmesi ve bu denizin temizlenmesi için gereğinin de yerine getirilmesi gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, geçtiğimiz hafta biz Ergene Nehri'ndeydik, bir grup milletvekili arkadaşımızla birlikte Trakya'daydık. Ergene Nehri'nin bulunduğu 3 ili de ziyaret ettik, 3 ilde de çalıştık yani Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne illerinde. Ergene Nehri kirli akıyor arkadaşlar; Ergene Nehri'nden zehir akıyor, kimyasal atıklar akıyor; fabrikaların atıkları Ergene Nehri'ne gidiyor.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Arıtmaları yok.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Yıllardır "Ergene Nehri temizlensin." deniyor, her dönem Ergene komisyonu kuruluyor ama tık yok.

Hoş geldiniz. Salih Cora Bey geldiler. Birazdan laf atacağı için bana, şimdiden tedbirini alayım istedim ben.

On dokuz yıldır Hükûmetsiniz, şu Ergene Nehri'ni niye temizlemediniz ey AK PARTİ ya?

SALİH CORA (Trabzon) – Temel atmama töreni yaptınız.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Ben dedim ya "Geldi, laf atacak." diye; geldi, hemen laf attı. Hoş geldin, hoş geldin Salih.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Fotoselli o, fotoselli!

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı 12 Kasım'da partisinin il kongresine katılıyor video konferans yöntemiyle ve diyor ki: "Nasıl, Ergene Nehri nasıl?" Karşı taraftan Sayın Bakan cevap veriyor "Temiz akıyor Sayın Cumhurbaşkanım, tertemiz." diyor. Yazık ya, Ergene Nehri temiz akmıyor arkadaşlar. Temiz aktığını iddia eden varsa buyursun, beraber gidelim, hep beraber orayı görelim. İnşallah, bu komisyon kurulunca bu komisyon Ergene Nehri'ne gider, Ergene Nehri'nin hâlini görür.

Ergene Nehri'ni derin deşarjla Çorlu üzerinden Marmara'ya verme fikrinden vazgeçin arkadaşlar. Ergene Nehri'nin temizliği sadece derin deşarjla olmaz. Bir bardak düşünün, o bardak ağzına kadar su dolu, bir damla daha gelirse o bardak taşar; Ergene Nehri, o bir damladır arkadaşlar. Marmara Denizi'ni bitirecek en önemli işlerden birisi Ergene Nehri'nin Marmara Denizi'ne deşarj edilmesidir, bundan vazgeçmeniz gerekiyor.

Geçtiğimiz hafta Alpullu, Çorlu, Uzunköprü, tamamında gezdik, tamamında ziyaretlerde bulunduk; insan yaşamaz, samimi söylüyorum, o kokudan durulmaz ve insanlar mecburlar, evleri oranın dibinde hemen, oraya gidiyorlar, orada yaşamaya çalışıyorlar. Bu Ergene Nehri sorununun çözülmesi gerekiyor, Ergene Nehri'ne ilişkin de ciddi adımların atılması gerekiyor. On dokuz yıldır Hükûmetsiniz, on dokuz yıldır "Çözeceğiz." diyorsunuz, maalesef çözemediniz.

Peki, başka ne olacak? Az önce sayın hatip söyledi, değerli arkadaşlar, Kanal İstanbul Projesi ucube bir projedir, Kanal İstanbul Projesi Marmara Denizi'nin tabutuna çakılmış dördüncü çivi olacaktır, bu yanlış bir projedir. Marmara Denizi'ni bitirecek olan Kanal İstanbul Projesi'dir. Sonra "Ah, vah!" dersiniz, sonra "Eyvah!" dersiniz, sonra çıkar "Yahu kandırıldık." dersiniz ama iş işten geçer, Marmara Denizi biter. Kanal İstanbul Projesi'nden mutlaka vazgeçilmesi gerekiyor.

MUHAMMED FATİH TOPRAK (Adıyaman) – Yapılan her şeye karşısınız.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Efendim...

MUHAMMED FATİH TOPRAK (Adıyaman) – Yapılan her şeye karşısınız siz.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Nereden biliyorsunuz, nereden biliyorsunuz karşı olduğumuzu? Evet, doğru söylüyorsun, yolsuzluğa karşıyız. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Doğru söylüyorsun, hırsızlığa karşıyız; çete, mafya, siyaset üçgenine karşıyız. Doğru söylüyorsun, Ruhsar Pekcan'ın, bir Bakanın kendi Bakanlığına, kendi şirketinden mal satmasına karşıyız, karşı olmaya devam edeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar) Bir mafya liderinin Türkiye'de cirrit atmasına, bir mafya lideriyle bir siyasi partinin bu kadar içli dışlı olmasına karşıyız, doğru söylüyorsun, doğru söylüyorsun.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Marmara'yı konuş.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Yapma Allah aşkına. Ben Marmara'yı konuşuyorum, oradan laf atıyor. Ne yapayım Değerli Vekilim Allah aşkına? Ben gazetecilikten geliyorum, laf gelirse cevabını veririm, yapıştırmam cevabı ya, yapmayım.

Neyse arkadaşlar, bakın, benim seçim bölgem Kahramanmaraş'ta da aynı sorun var. Aksu Çayı, Allah aşkına el vicdan, Aksu Çayı diye bir çay var, zehir akıyor, zehir, zehir. Bölgemizin milletvekilleri de biliyorlar, bölgemizin milletvekilleri de bu görüşmeler. Zehir akıyor, bir şey yapmamız gerekiyor, temizlememiz gerekiyor burayı. Oranın da etrafında insanlar özellikle yazın oturamıyorlar, hava sıcaklığı olduğu zaman kokudan duramıyorlar; oranın da temizlenmesi gerekiyor.

ORHAN SÜMER (Adana) – Elbistan'daki bacalar ne oldu, bacalar?

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Aksu Çayı diğer çaylarla birleşiyor, denize dökülüyor tıpkı Bursa'daki Yenişehir Çayı gibi, zehir akıyor, oradan Ergene, buradan Yenişehir; hepsi toplanıyor...

SALİH CORA (Trabzon) – Silahtarağa'dan bahsetsene. Silahtarağa'da arıtma tesisinin temel atmama törenini büyük bir coşkuyla kutladınız, buna ne diyeceksiniz Ali Bey?

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Sana ne, sana ne? Seni ne ilgilendiriyor?

SALİH CORA (Trabzon) – “Sana ne?” olur mu ya? Burası İstanbul, benim hemşehrilerim yaşıyor orada.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Bu millet Ekrem İmamoğlu'na dedi ki: “Ey Ekrem İmamoğlu, sen bu belediyeyi yönet çünkü sana güveniyoruz.” Senin adayına dedi ki: “Sen yönetme, sen evinde otur.” Hadi, işine bak.

SALİH CORA (Trabzon) – Sizin hizmet anlayışınız bu mudur ya? Yakışıyor mu?

BAŞKAN – Sayın Cora, Sayın Cora, lütfen.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Milletin vekiline böyle cevap verilmez.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Nasıl cevap vereyim Hanımefendi? Sayın Vekilim, Allah aşkına söyleyin, ne söyleyeyim? Geldi, “Hoş geldin.” dedim, biliyorum laf atacağını çünkü. Bakın, beyefendi laf atma konusunda zaten AK PARTİ grubu içerisinde ya 1 ya 2'nci sırada gelir. Burada gelir, oturur, işi laf atmak; başka bir işi yok zaten; Trabzonlulara hizmet derdi de yok maalesef, “Geleyim, laf atayım, çekip gideyim.” diye uğraşıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, arkadaşlar bakın, ya, bir komisyon kurulacak, doğru bir komisyon kurulacak. Komisyonun doğru olduğunu söylüyorum, Salih Cora buna bile dayanmıyorsun ya, biraz sabır lütfen.

Aksu Çayı kirli akıyor, Aksu Çayı'nın temizlenmesi gerekiyor.

Ekrem İmamoğlu iki, iki buçuk yıldır İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı. Ekrem İmamoğlu'ndan önce İstanbul'u AK PARTİ yönetiyordu, ondan önce Refah Partisi yani sizin Genel Başkanınız İstanbul'da Büyükşehir Belediye Başkanıydı. Eğer, Marmara Denizi bu kadar kirlendiye...

SALİH CORA (Trabzon) – Haliç'i kim temizledi?

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – ...son iki yılın mı suçudur, son yirmi yılın mı suçudur? İlkokul seviyesindeki bir çocuğa, ilkokul 1'e, 2'ye giden bir çocuğa soralım, der ki “Sadece bir kişinin değil; yirmi yıl, otuz yıl hangi partili olursa olsun, bunların ortak sorumluluğu.” Ama Salih Cora'ya sorduğunuz zaman -anaokulu seviyesi galiba- “Ekrem İmamoğlu.” diyor, maalesef öyle söylüyor.

SALİH CORA (Trabzon) – İstanbul'un beklentilerine cevap veremiyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Değerli milletvekilleri, kurulan komisyon doğru bir komisyon olmuştur, umarım başarıya ulaşır, başarıya ulaşması için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Salih Cora'nın talebi üzerine sözünüzü bir dakika uzatıyorum.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Salih Cora'nın ben AK PARTİ'de Grup Başkan Vekili olmak istediğini biliyordum, meğerse, Sayın Başkanım, Meclis Başkan Vekili mi olmak istiyor acaba?

SALİH CORA (Trabzon) – Kışkırtma yapıyor.

BAŞKAN – Öyle bir talebi oldu, ben de süreyi veriyorum size.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Komisyon doğru bir komisyon olmuştur, umarım komisyonda çalışmalar başarılı olur, Ergene'ye gitmek gerekir; Marmara civarındaki bütün o illeri ziyaret etmek gerekir, denetlemek gerekir; sanayi tesislerini denetlemek gerekir; yerel yönetimlerin, hangi partili olursa olsun -Bursa Belediyesi AK PARTİ'dedir, Bursa dâhil, İstanbul Belediyesi dâhil- hangi belediye olursa olsun hepsinin sıkı bir denetime alınması gerekir ve hepsinin kanalizasyon atıklarını özellikle biyolojik arıtmayla gerçekleştirmesi gerekir.

Hayırlı uğurlu olsun; darısı, mafya-siyaset ilişkilerini araştırarak olan komisyona olsun diyorum.

Saygılar. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın Ali Şeker'de.

Buyurun Sayın Şeker. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geçen hafta, burada, bu komisyonun kurulması için önerge verdiğimde sırf “Muhalefet milletvekili Marmara'nın geleceğini düşünüyor, araştırılmasını istiyor.” diyerek reddettiniz. Bugün bu aşamaya gelmeniz umut verici. Umut ediyorum ki Marmara'nın tekrardan canlanması için katkı sunar, sadece göstermelik bir komisyon raporu şeklinde kenarda tutulmaz. Nasıl ki Atıksu Arıtımı Yönetmeliği on beş yıldır uygulamaya konulmuyor, hâlâ bütün denizlerimiz kirlitmeye devam ediyorsa... Biz, buradan alınan kararların hayata geçirilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bu, bir ekolojik felaket. İç denizimiz ve sorumlu sadece Türkiye yani başka bir ülkenin kıyısı yok Marmara'ya. Bu neoliberal yağma politikası ağzının salyası geldi, denizden çıktı. Buradaki yağmalarınız, kâr hırsınız, denetlenmeyen sanayi tesisleri, yapılmayan biyolojik arıtma tesisleri, maalesef, Marmara'yı perişan etti.

Şurada gördüğünüz, müsilağın deniz yüzeyindeki hâli; ayağıyla basıyor ve ayağı aşağı inmiyor. Burada Marmara Denizi'ndeki bir dalgıcı görüyorsunuz. Marmara'nın altı da bu şekilde maalesef. Burada denizin 30 metre üst yüzeyi, aynı örümcek ağı gibi, bu deniz salyası tarafından kaplanmış durumda. Bu deniz salyası, balıkların solungaçlarını tıkiyor, onların ölümüne yol açıyor. Bu deniz salyası, yüzeyi kapatıyor, deniz çayırılarını öldürüyor ve denizin dibi artık oksijensiz kalıyor. Denize attığımız bu atıklar gübre muamelesi görüyor. Yani gübreyi doldur doldur bir yere, ne olacak? Orada bir çürüme meydana gelecek, bir kokuşma meydana gelecek. Sahipsiz bırakılan, çevreye yüklenen bu kirlilikler gelecek kuşaklara çok büyük maliyetler oluşturuyor. Bazıları diyor ki: “Biyolojik arıtmamızın maliyeti fazla.” Çocuklarımıza bıraktığımız böyle bir berbat çevrenin maliyeti daha mı az? Çocuklarımızın geleceğinden çalınan bu güzellikler daha mı az bir maliyet oluşturuyor? Bu sürecin sonunda şunu da uyarıyorlar: “Eğer siz Kanal İstanbul'u yaparsanız İstanbul, Marmara Denizi çürük yumurta gibi kokacak.” diyor bilim adamları. Daha önce “Ergene Nehri'nin kirli suyu denize boşaltılırsa Marmara Denizi üç ay içerisinde kullanılamaz hâle gelecek.” denmişti. Biliyorsunuz, Ergene'nin suyu derin deşarjla Marmara'ya boşaltıldı, üç ay geçmedi, müsilağ belasıyla karşı karşıya kaldık. Ergene'nin kirliliği; görüyorsunuz, böyle akıyor. Buna diyebilirsiniz ki: “Eski fotoğraf.” Bir saat önce çekilen fotoğraf. Bir saat önce Ergene'den çektiler ve bize gönderdiler; Ergene'de durum bu. Ergene'nin suyu, çıktığı kaynaktan bu şekilde, pırl pırl ve geçmişte denize de böyle dökülüyordu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İki elinle al şöyle, ikisini bir görelim.

ALİ ŞEKER (Devamla) – Bu su, görüyorsunuz, Lüleburgaz'da bu hâle geliyor; kaynağında bu, Lüleburgaz'da bu. Siz de diyorsunuz ki: “Bunu biz Marmara'nın altına vereceğiz.” Marmara'nın altına verdiniz, üç ayda müsilağ her tarafı sardı. Buna artık bilimsel bir çözüm bulmamız gerekiyor. Bu bilim adamlarının sözüne kulak vermediniz Ergene'yle ilgili; Kanal İstanbul'la ilgili bir an önce kulak verin ki daha fazla katliama yol açmayın.

Bakın, bunlar Marmara Denizi'nden görüntüler ve dünyaya servis ediliyor. Bu, ne oluyor? Bir yandan balıkçılığı öldürüyor, bir yandan turizmi öldürüyor, bir yandan insan sağlığını tehlikeye atıyor. Gördüğünüz, bunlar, Marmara'nın dört bir

yanından. Bu, ebru sanatı değil, sizin sanatınız ve burada da görüyorsunuz, arıtıp denize dökmek var kanalizasyonları, atıkları ama siz kanalizasyonu doğrudan döküyorsunuz, denizi kirletiyorsunuz, denizden vıdanjörle çekiyorsunuz. Bu da akla zarar bir durum ve bu trajikomik süreci yaşıyorsunuz memlekete. Bizim burada yapmamız gereken, şu mercanları gelecek kuşaklara canlı bırakmaktı ama maalesef öldürdünüz; maalesef öldürdünüz, mavi vatan dediğiniz vatan bu hâle geldi, gri bir vatan oldu müsilaj yüzünden.

Benim çocukluğumda, Marmara Denizi'nde, Avcılar Ambarlı Sahili'nde Dünya Zıpkınla Balık Avlama Şampiyonası yapılıyordu, çeşit çeşit balıklar avlanıyordu ama şimdi orada 1 metre, 2 metre balçık var; orada, yabancılara sattığınız o limanların atıkları var; şehirlerin arıtmadan attığınız atıklarının yarattığı çamurlar var ve artık nefes alamıyor Marmara Denizi. 1954 yılında Marmara Denizi'nde litrede 7-8 miligram oksijen varken şu anda litrede 1-2 miligram düşmüş durumda. Normalde, 5 miligramın altına düşerse, canlı hayat tehlikeye giriyor ve o tehlikeden dolayı o 124 tane balık türü, ticari değeri olan 124 tane balık türü bugün bir elin parmaklarına düştü. Dalyan kalmadı, Marmara Denizi'nde dalyan kalmadı; balıkların yumurtalarını bırakacakları, orada küçük balık yavrularının büyüyeceği dalyanlar kalmadı artık, balıklar bir bir ölüyor.

Ve denizin altına süpürdüğünüz bu kanalizasyonlar, bir bir öldürdükleri o denizi artık kokuttu ve kokusu artık müsilaj olarak çıktı. Bundan sonrasında, daha da fazla olmasın diye, Kanal İstanbul'u yapmamamız gerekiyor. Eğer parası varsa Türkiye'nin, Kanal İstanbul'a değil, kanalizasyonunu arıtmaya harcaması gerekiyor bu bütçeyi ki biz kalan İstanbul'u, kalan Marmara Denizi'ni kurtarabilelim. (CHP sıralarından alkışlar)

Biz, Türkiye olarak, küresel ısınmayla ilgili Paris İklim Anlaşması'nı onaylamayan 6 ülkeden 1'iyiz ve küresel iklim krizinin en çok zarar verdiği ülkelerin de başında geliyoruz. Bir an önce bizim Eritre, İran, Irak, Libya, Yemen'in yanından kurtulup medeni bir ülke gibi normal gelişmiş ülkelerin yanına geçmemiz gerekiyor. Siz diyorsunuz ki: "Çevrecilik marjinal bir iş." Çevrecilik marjinal bir iş değil; onurlu bir şekilde, herkesin yapması gereken, çocuklarımızın doğal bir çevrede yaşama hakkını savunmaktır. Siyasetçilere de düşen, onlara marjinal gözyle bakmak değil; saygın bir insan olarak, bütün dünyada yaşayan canlıların hakkını savunan kişiler olarak görmeleri gerekiyor.

Derin deşarj uygulamaları, Ergene Nehri'ni temizlemeyi bırakın, Marmara Denizi'ni de bir bir öldürecek. Siz akılla inatlaşıyorsunuz, bilimle inatlaşıyorsunuz. Bülent Şık Dilovası'nda denize dökülen o atıkların yarattığı kanser vakalarını, denizdeki canlılığın son bulmasını anlattığında siz onu görevden aldınız KHK'yle, hapse atmaya kalktınız. Hâlbuki Bülent Şık haklı çıktı. Ahmet Şık diyor ki: "Katilleri devletten temizleyin, devlet katil olmaktan çıksın." Siz onu da mahkûm etmeye çalışıyorsunuz.

Sözen'in başlattığı Baltalımanı, Riva ve Kadıköy'deki tam biyolojik arıtma tesisleri, ileri biyolojik arıtma tesisleri Erdoğan göreve gelir gelmez durduruldu 94'lerde. Onlar zamanında yapılsaydı biz bu süreci yaşamayacaktık. Biz bu süreçte sadece denizi öldürmüyoruz, ucuz protein kaynağı olan balıktan da insanların... Hani "Aç kalan insanları doyuralım." diyorlar ya, aç kalan o insanların, ucuz balıkla beslenecek olan insanların o besin kaynağını da yok ediyoruz. Turizm etkileniyor ve insan sağlığı etkileniyor.

Ambarlı'ya bir petrol limanı yapılmıştı o zaman ve o sürecin sonunda Ambarlı Limanı'nın yanı, daha sonraki limanlarla birlikte maalesef balçığa döndü. Şimdi aynısını Saros'a yapıyorsunuz, Saros'a doğal gaz limanı yapıyorsunuz, orayı da öldürüyorsunuz. Orayı da öldürmeyelim, Ege'yi de müsilaj belasıyla muhatap eden bu sorunu ortadan kaldırmak için Marmara'yı kurtaralım ki maalesef bu iş kuzey Ege'ye ulaşmış durumda, Karadeniz'e ulaşmış durumda; birçok şehirde, şehir kıyısında -Ordu da dâhil- müsilaj başlamış durumda. Biz pisliklerimizi denizin altına süpürmekten vazgeçelim. Termik santrallerle, HES'lerle doğayı tahrip ediyoruz. O termik santraller bir yandan denizleri ısıtıyor, bir yandan da küresel ısınmaya hizmet ediyor. Bizim, bu biyolojik arıtma tesislerini, kimyasal arıtma tesislerini teşvik etmemiz gerekiyor, onlara o fahiş elektrik faturalarını çıkartmamamız gerekiyor. Siz özelleştirmelerinizle çok yüksek enerji maliyetleri getirdiniz, orada da sanayici "Ben çok elektrik parası vermemek için yapıyorum, şekil olarak gösteriyorum ama çalıştırmıyorum." diyor, siz de bunları denetlemeyerek bunlara yol veriyorsunuz. Suçlusunuz, bu suça artık devam etmeyin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

ALİ ŞEKER (Devamla) – Bu arıtma tesislerine uygun fiyatlarla elektrik vermek gerekiyor.

Bu iyileşme başladığında, altı yedi yıl sonra ancak bu temizlik başlayacak, sonuçlarını görmeye başlayacağız. Bu araştırmaların bir an önce yapılması, önce kirletmenin durdurulması, fosfat ve azot yükünün daha fazla yüklenmemesi, özellikle o fabrikalardan doğrudan denize dökülen atıkların idaredeki boşluklardan dolayı doğrudan denize boca edilmemesi gerekiyor, arıtmayla birlikte bir an önce önünün... Bu konuda, önce durduralım, sonra Marmara'nın canını kurtaralım diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına son konuşmacı Kırklareli Milletvekili Sayın Türedi Kayan.

Buyurun Sayın Kayan. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

İşsizlik, intiharlar, "Açız, açız." diye bağırın insanlarımız; gittikçe büyüyen gelecek korkusu; ekonomik buhranlar; arazisi, traktörü haczedilen çiftçiler; üretmekten vazgeçmek zorunda bırakılan halkımız; vergiler ve zamlar neticesinde soluksuz kalan halkımız; emeklilikte yaşa takılanlar.

SALİH CORA (Trabzon) – Gündeme gel, gündeme.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Müsilaj...

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Eğitilmiş, ümitsiz genç nüfus ve daha niceleri.

Salih, duyuyorsun değil mi? En çok da size bunlar.

SALİH CORA (Trabzon) – Müsilaj, müsilaj...

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Son on dokuz yılın maalesef tablosu böyle. İnanın, fazlası var ama eksiği yok.

Son günlerde derterimize bir yenisi daha eklendi; müsilaj yani deniz salyası. "Deniz salyası" diyoruz, "müsilaj" diyoruz, AK PARTİ'li arkadaşlarımız diyorlar ki: "Salya sümük FETÖ Amerika'da, burada değil, sen ne Marmara'dan bahsediyorsun?" Arkadaşlar, biz salya sümükten bahsetmiyoruz; salyadan bahsediyoruz, müsilajdan bahsediyoruz ve Marmara'nın mahvoluşundan bahsediyoruz. Bilim insanları diyorlar ki: "Marmara Denizi bitti, artık başka bir şey konuşun, bunu konuşmanızın bir anlamı dahi kalmadı." On dokuz yıldır iktidardasınız, yirmi beş yıldır da İstanbul'da iktidardaydınız. Yirmi beş yılda Marmara Denizi'ni bir foseptik çukuru hâline getirdiniz, bu becerinizle ne kadar övünseniz azdır.

Değerli arkadaşlar, bu neden böyle oluyor? Marmara Denizi niçin bu hâle geldi? Aç gözlü siyasetçilerden, plansız ve doymak bilmeyen -maalesef- vahşi kapitalizmden.

Değerli arkadaşlar, dünyada nadir olan bir iç deniz var. Arkadaşlarımız bahsettiler altı bin, yedi bin yıllık genç bir deniz olduğundan. O kadar genç olmasına rağmen o kadar çabuk bitirdiniz, bravo size diyorum ben(!)

Değerli arkadaşlar, deniz salyası, müsilaj, hepimizin bildiği gibi -benden önce de teknik konularını arkadaşlarımızın

anlattığı gibi- bitkilerin çıkardığı bir biyolojik atık.

SALİH CORA (Trabzon) – Sizden duymak istiyoruz.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Aynı zamanda, denizin içindeki oksijeni de bir şekilde bitiren bir bakteri.

Değerli arkadaşlar, bu neden meydana geliyor?

SALİH CORA (Trabzon) – Niçin?

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Anlatacağım şimdi.

Değerli arkadaşlar -az önce arkadaşımız bahsetti- 2008 yılında kendi bölgemden olan Kırklareli Milletvekilimizin de buraya imzasını koyduğu, Turgut Dibek arkadaşımızın da yaklaşık on üç yıl önce gündeme getirdiği bir konuydu, aynı şekilde diğer arkadaşlarımızın da. Ne demiştiniz o zaman, sevgili arkadaşlar, ben Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesindenim ve Lüleburgaz ilçesinin demiştiniz. Gerek olduğunu Marmara Denizi hepimize çok güzel anlattı değerli arkadaşlar ve bundan sonra da anlatmaya devam edecek, hiç merak etmeyin.

Bunun yanında, Ergene Nehri... Arkadaşlar, Ergene Nehri kaç yıldan beri zehir akıyor?

RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Beş altı bin yıl oldu.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Siz iktidara geldiğiniz günden beri.

SALİH CORA (Trabzon) – Ergene Havzası Koruma Eylem Planı'nı biz yaptık.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Sevgili arkadaşlar, ben Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesindenim ve Lüleburgaz ilçesinin Yenibedir köyündenim. Yenibedir köyü de Ergene Nehri'ne sınırdır. Değerli arkadaşlar, Ergene Nehri'nin suyu bu, görüyorsunuz değil mi!

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Belediyeleri kimin?

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Şimdi, Ergene Nehri'ne boşaltan kaç tane il var biliyor musunuz, kaç tane yerleşim yeri var biliyor musunuz? Bilmiyorsunuz.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Hepsi de CHP belediyeleri, hepsi de.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Tekirdağ Ergene'ye boşalmaz, Çorlu Ergene'ye boşalmaz. Sevgili arkadaşlar, peki, bu su nereden?

SALİH CORA (Trabzon) – Bunlar CHP belediyeleri değil mi?

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Bilmiyorsan söyleyeyim: Bu bölgede plansız bir şekilde yapılmış 2 bin tane sanayi var.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – CHP kirletti Marmara'yı.

ORHAN SÜMER (Adana) – Yuh artık! On dokuz senedir... Yuh yani ya! Böyle bir şey olur mu ya! Ayıp ya!

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Bu sanayilerin her biri bin, 1.500, 2 bin, 4 bin çalışanı olan büyük sanayi kuruluşudur. Şimdi bu sanayiler sürekli olarak atık üretiyor değerli arkadaşlar. Bakın, şimdi, bu atıklar nasıl bir Ergene yaratıyor, size bir göstereyim.

Sevgili arkadaşlar, bu, Ergene Nehri. Rengini görüyorsunuz değil mi? Bu renk kıpkırmızı.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yüz kızarması var mı?

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Çünkü boya sanayisinin kirli suyunu akıttığı anda çekilen bir fotoğraf bu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı seyrediyor.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Görüyorsunuz değil mi? Nasıl olduğunu da fark ettiniz mi?

Değerli arkadaşlar, bu size gösterdiğim renk skalası değildir; bu gösterdiğim, Ergene Nehri'nin rengidir. Şimdi hangi renkte? Şimdi de mavi çünkü burada akıtılan kimyasalın rengi mavi. Görüyoruz değil mi arkadaşlar?

SALİH CORA (Trabzon) – Belediyeler çalışmıyor orada.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Şimdi, değerli arkadaşlar, daha bitmedi, devamı da var. Şimdi, bir de şunu görüyorsunuz: Bu gördüğünüz köprü, İstanbul'un alınışından önce yapılmış olan Uzun Köprü, ilçeye de ismini veren Uzun Köprü. Bu Uzun Köprü, Ergene Nehri'nin son noktasına yakın bir yerdedir değerli arkadaşlar; oraya kadar da bir sürü nehir bu suya katılır, temiz su olarak katılır. Bu kadar su katılmasına rağmen şu anda Uzun Köprü'nün altından akan Ergene Nehri'ni görüyorsunuz değil mi arkadaşlar? İşte, bu su 50 kilometre sonra Ege'ye boşalıyor, Ege Denizi'ne dökülüyor. Bu derin deşarjın birini Marmara'ya, birini de Ege'ye akıtaktınız.

Değerli arkadaşlar, o zaman Su Ürünleri Fakültesinden bir hocama özellikle sordum “Hocam, böyle bir çalışma var, ne diyorsunuz?” diye. “Marmara Denizi belli balıkların kuluçka yuvasıdır, onların tamamı ölür ve Marmara'daki o bahsedilen, sadece oraya özel balıkların hiçbir tanesi bir daha Türkiye'de bulunmaz ve dünyada da bulunmaz.” dedi. Arkadaşlar, ne yaptığının farkındasınız değil mi?

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Farkında olmazlar Tütabi ağabey.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Değerli arkadaşlar, “Bu neden kaynaklanıyor?” dedi Salih, size kısa kısa anlatacağım.

Değerli arkadaşlar, toprağını işleyen bir çiftçi Türkiye'de toprağını satar hâle geldi; hacizden, tarlasını satar hâle geldi, traktörünü satar hâle geldi. Aynı zamanda plansızlıktan, dışarıdan ithalat yapmanızdan dolayı Türkiye'de sanayi teker teker fabrikalarına kilit vuruyor değerli arkadaşlar. Bu plansızlık, bu programsızlık Türkiye'nin başına büyük bir çorap örüyor.

Değerli arkadaşlar, Ergene'nin bir kısmının da Ege'ye boşaldığını söyledik. Değerli arkadaşlar, Ege sadece bizim denizimiz değil, aynı zamanda Yunanistan'ın, aynı zamanda diğer ülkelerin, özellikle Balkan ülkelerinin de denizi ve bu olayda yarın öbür gün Yunanistan bizi mahkûm edecek. Yasal olarak mahkûm edecek ve bizi sürekli olarak bu mahkûmiyet altında ezecek, her gittiğimiz platformda bunu yapacak. Farkındasınız değil mi ne yaptığının?

Değerli arkadaşlar, kendi sanayicisine, kendi çiftçisine ve kendi tüccarına değer vermeyen kendi denizine de değer vermez, kendi nehirlerine de değer vermez.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada, yeraltı dünyasının liderinin enteresan lafları var, enteresan suçlamaları var. Demek ki geldiğiniz günden beri sadece nehirlerimizi, sadece denizlerimizi değil, siyasetimizi de kirllettiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Bu siyaset için de gelin bir önerge verelim, gelin bir komisyon kuralım, araştırma yapalım; siyaseti kim kirlletmiş, niçin kirlletmiş, niçin bu hâle gelmiş? Dünyaya rezil olduk değerli arkadaşlar. Bu rezaleti kaldırmamız için aynı bugün olduğu gibi bütün partiler bir araya gelelim ve bunun için de gelin bir komisyon kuralım, araştırma komisyonu kuralım, bunu da araştıralım. Hepimizin üzerinden bu şüphe gitsin değerli arkadaşlar, 600 milletvekilinin hepsi zan altında; 10 bin dolar rüşvet alıyormuş bu milletvekillerinden birisi. Bu rezaleti düşünebiliyor musunuz? Değerli arkadaşlar, böyle bir şey olamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Şimdi, size...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Bitti ağabey, bitti.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Hayır, bitmedi.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Bitti, bitti.

TÜRABİ KAYAN (Devamla) – Değerli arkadaşlar, bitmedi.

BAŞKAN – Söz talebiniz mi var Türedi Bey?

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Evet.

BAŞKAN – Peki.

Toparlayın lütfen, bitirelim.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Arkadaşlarımız gösterdiler ama ben de üzerine basa basa göstermek istiyorum ve Türkiye'deki bütün vatandaşlarımıza, hatta bütün dünyaya göstermek istiyorum. On dokuz yıldan beri bizim denizlerimizi, özellikle de Marmara Denizi'mizi, iç deniz olarak övünmemiz gereken denizimizi AK PARTİ iktidarları bu hâle getirdi.

Değerli arkadaşlar, bu ayıptan kurtulmamız lazım. Onun için bu kuracağımız komisyonda sağlıklı bir şekilde çalışalım ve oradan çıkan sonucu da sağlıklı bir şekilde, ülkemizin menfaatine, toplumumuzun menfaatine yararlı bir hâle getirelim diyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Düzelecek inşallah.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) - Evet, arkadaşlar, işte bu; dünyaya örnek olarak göstermemiz gerekir.

Sayın Başkan, kaç tane iç deniz var dünyada?

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanın görev alanına girmiyor.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Çok azdır değerli arkadaşlar, parmakla gösterilecek kadar azdır. Bu kadar az olan bir denizin sahibiyken yaptığımız işe bakın, gösterdikleri marifete bakın arkadaşlar. Nedir bu? Kirlilik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Evet, bu kirliliği temizlemek bizim görevimiz değerli arkadaşlar.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Kayan.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Sizler temizleyemezseniz eğer, en kısa zamanda, en yakın zamanda, yapılacak olan seçimlerde iktidar değişikliğiyle biz bu işi başaracağız diyoruz.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Çalışın, çalışın.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – O da inşallah, bizim... (CHP sıralarından alkışlar)

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Çalışmanız lazım Türedi Bey.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) – Çalışacağız, merak etmeyin.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Kayan.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) - Sevgili kardeşim, biz çalışarak vatani kurtardık, biz çalışarak cumhuriyeti kurduk, biz çalışarak bu ülkeye demokrasiyi getirdik.

SALİH CORA (Trabzon) – Daha çok çalışacaksınız.

TÜREDİ KAYAN (Devamla) - Dünyanın mazlum ülkelerinin en örnek aldığı bir devlet iken şimdi dünyanın en rezil devleti hâline getirmekle övünün! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Kayan.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Başkanım, size sataştı.

TÜREDİ KAYAN (Kırklareli) – Sataşma yok Başkanım, isim yok, cisim yok.

BAŞKAN - Sadece Salih'e sataştı, söz talep ederse Salih'e vereceğim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Salih Bey oturduğu yerden kürsüden sataşılın ilk milletvekili oldu.

BAŞKAN – Ama Sayın Özel, Salih Bey gelene kadar gayet sükûnet içerisinde götürüyorduk. Hiç olmazsa böyle Meclis neşelendi.

TÜREDİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Başkanım, Salih Bey bu işin uzmanı, görevlisi; sataşma konusunda son derece uzman.

Salih, kutluyorum seni!

BAŞKAN – Onun için herkes sizi takdirle karşılıyor, sıkıntı yok.

Evet, söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunda ve ilk konuşmacı İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Demir.

Buyurun Sayın Demir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsilaaj nedeniyle Meclis araştırması çalışması için görüşlerimi bildirmek için huzurunuzdayım. Hepinizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Şimdi, deminden beri özellikle CHP Grubunun temsilcisi arkadaşların müsilaajla ilgili yaptığı konuşmalara karşılık olarak bir paragraf okumak istiyorum, Hidrobiyolog Levent Artüz'ün makalesinden bir paragraf, diyor ki: “Bu münferit bir olay değil; bu, bir zincirdir ve zincirin sonucudur. Bundan sonra da böyle anormallikler göreceğiz. Marmara Denizi haddizatında 1989 yılında öldü. Gördüğümüz, bir cesedin çürümesidir ve müsilaajı kavrayabilmek için de tarihine bakmak gerekir.” Ben de buna katılıyorum.

Değerli arkadaşlar, bakın, ANAP döneminde, çürüyen, bozulan Haliç'in temizlenmesi için çok büyük bir yanlışlık yapıldı. Neydi biliyor musunuz? Oradaki çamurun Marmara'ya aktarılması gibi bir yanlışlık yapıldı ve aslında Marmara'nın kirlenmesinin başlangıç noktalarından biri budur. Ama ondan sonra da bir CHP dönemi vardı biliyorsunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sözen durdurdu o işi biliyorsunuz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sözen durdurdu o işi.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) – Tabii, Sözen durdurdu fakat CHP döneminde Haliç'le ilgili geline durum şuydu: “Haliç'i dolduralım.” ve “Haliç'i kurtarmanın yolu Haliç'i doldurmaktan geçer.” diye ciddi ciddi bilimsel öneriler ve makaleler olmuştu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sizin arkadaşlarınız “Apo'yu paşa yapalım, oturtalım.” diyordu ya, aynı düzeyde bir öneri o yani; aynı.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) – Korkarım, korkarım Haliç'...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sizin arkadaşlarınızın o önerisi ne kadar ciddi bir ağızdana o da...

MUSTAFA DEMİR (Devamla) – Haliç'i doldurmayı düşünen kafa şu anda iktidar olsaydı Marmara için neler düşünürdü bilemiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, değerli arkadaşlar, hemen hemen tüm bitkiler ve bazı mikroorganizmalar tarafından üretilen, kalın ve yapışkan bir madde olan müsilaajın, biyolojik ve kimyasal etkenlerin de bir araya gelmesiyle oluştuğunu hepimiz biliyoruz. Küresel iklim değişikliğiyle birlikte denizlerdeki sıcaklığın aşırı artması denizlerdeki ekolojik yapıya doğrudan etki etmekte, bu da denizlerdeki canlıları olumsuz yönde etkilemektedir. Genel olarak karşımıza çıkan 3 faktör bazı fitoplankton türlerinin daha hızlı çoğalıp sorunun büyümesine neden olmuştur. Bundan önceki konuşmacılar da bundan bahsettiler. Bunlar: Bir, deniz suyunun sıcaklığının aniden artması...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kıyı dolguları...

MUSTAFA DEMİR (Devamla) – ...iki, Marmara Denizi'nin durgun yapısı; üç, kirliliğin artışı. Bunlar üst üste geldiği zaman, alg patlamalarıyla birlikte, günümüzde giderek görünürlüğü artan müsilaajla karşı karşıyayız.

Değerli milletvekilleri, bu yaşadığımız problemlerde bizleri öncelikle ilgilendiren ve kontrol edilmesi diğerlerine göre daha

mümkün ve elzem olan konu hiç kuşkusuz kirliliğin önüne geçmektir. Özellikle de evsel ve endüstriyel atık sular büyük bir organik kirlilik yükünü içermekte ve sağlıklı bir arıtmaya tabi tutulmaksızın denizlere verildiğinde fitoplanktonların aşırı çoğalması için en uygun ortam olmaktadır.

Kirliliğin nedenlerine gelirse eğer; herhangi bir arıtmaya tabi tutulmadan ve yoğun olarak denize yapılan derin su deşarjları, düzensiz atık sahalarında oluşan sızıntılar, tarımsal faaliyetlerde kullanılan kimyasal gübrelerdeki azot ve fosforun denize kontrolsüz bir şekilde ulaşması, deniz yüzeyindeki sıcaklığın aşırı derecede artması, Akdeniz ve Karadeniz'den gelen su akıntılarının tuzluluk oranı dolayısıyla farklı yoğunluktaki iki katmana sahip olan Marmara Denizi'nde olması gereken dikey karışımın yeterince oluşmaması, sanayi atıklarının arıtmaya tabi olmadan denize verilmesi şeklinde sıralanabilir ancak bu etkileri -arkadaşlarımızın söylediği gibi- çoğaltmak da mümkündür.

Değerli milletvekilleri, Marmara Denizi'nde yaşanan sorun deniz yaşamı açısından da çok önemlidir. Atık sularla taşınan organik, inorganik kirlilik sonucu oluşan yoğun fitoplanktonla müsilajın bozulması esnasında ortamdaki oksijen tüketilmektedir. Bu durum, çözülmüş oksijen seviyesini azaltarak deniz altı yaşamını tehdit eden bir hâl almaktadır. Bu organik atıklar bakteriler tarafından ayrıştırılmakta, ayrışma olayı sırasında sudaki diğer canlıların yaşamı için gerekli olan oksijen tüketilmekte, bunun sonucunda suyun oksijen konsantrasyonunda, dolayısıyla da kalitesinde bir düşme görülmektedir. Marmara Denizi'nde karşı karşıya olduğumuz sorunların ana sebebinin yetersiz oksijen olduğunu da hepimiz biliyoruz.

Değerli milletvekilleri, çevresel yatırımlar AK PARTİ döneminde hız kazanmıştır. Atıkların düzenli depolanması ve geri kazanımı, atık suların tek elden depolanması için kolektörlerin ve kanalizasyon sistemlerinin yapılması, atık su arıtma tesisleri... Yapılan bu yatırımlar, alanlarında geçmişle mukayese edilmeyecek derecede önemli gelişmelerdir. Ülkemiz genelinde atık su arıtma tesisi sayısı 2002 yılında 145 iken 2020 yılında yaklaşık yüzde 700 artarak 1.170'e yükselmiştir. Yine, İstanbul'da 2002 yılında sadece 12 atık su arıtma tesisi varken 2020 yılında bu arıtma tesisi sayısı 87'ye yükselmiştir. Atık su arıtma hizmeti veren belediye nüfusunun oranı 2002'de yüzde 35 iken 2020'de yüzde 89'a çıkmıştır. Burada yapılan çalışmalar ve katedilen mesafe son derece önemlidir, geleceğimize ve çevreye büyük bir hizmettir bütün bunlar; bunu da burada ifade etmek bizim boynumuzun borcudur.

AK PARTİ olarak denizlerimizin korunması konusunda da ciddi çalışmalar yaptık. Deniz kirliliğinin önlenmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar sayesinde temiz denizlerin bir göstergesi olan Mavi Bayraklı plaj sayımız 2002'de 127'ye 4 kat artarak bugün 519'a çıkarılmıştır.

Yine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından atık su kalitesinin yükseltilmesi ve doğal kaynakların korunması amacıyla atık su arıtma tesisi kuran ve mevzuata uygun çalıştıran kuruluşlara enerjide teşvik verilmiştir. Dolayısıyla 2011'den 2020'ye kadar tam 606 milyon TL destek sağlanmıştır.

2002 yılında deniz çöpleri İl Eylem Planı'nı uygulamaya koyduk. "Sıfır Atık Mavi" hareketiyle birlikte denizlerin korunması ve deniz temizliği çalışmalarında 2019-2020 yıllarında toplam 85 bin ton çöp deniz yüzeyi, kıyı, plaj ve deniz dibinden toplanarak bertaraf edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, Marmara Denizi'nde müsilaj sorunu nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, yaşanan bu olaya karşın Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızı harekete geçirmiştir. Bakanlığımız öncelikle deniz yüzeyindeki salyaları temizlemek için çalışmalar başlatırken "Marmara Denizi'ni kaderine terk etmeyeceğiz" anlayışıyla 22 maddelik müsilaj eylem planını gerçekleştirmiştir. Marmara Denizi çevresindeki illerimizin vali ve belediye başkanlarıyla ortak akılla hazırlanan Marmara Denizi Koruma Eylem Planı üzerinde görüşmeler yapıldı ve hızlı bir mücadele başlatıldı.

Değerli milletvekilleri, başlattığımız acil çalışmayla Marmara'nın hemen her yerinde deniz yüzeyini kaplayan müsilaj temizleme çalışmalarını başlattık. Bu çalışmalar yeterli olmayacaktır elbette, sorunun temeline inmek ve sıkıntıları çözmek için gerekli çalışmalar her yönüyle devam ediyor. Öncelikle bilim insanlarımız, tarımsal kirlilikler, gemilerden kaynaklı kirliliğin durumu ve oranı, Marmara Denizi'nin ekosistemi, kentsel atık su yükü ve projeksiyonları, derin deniz deşarjları, endüstriyel atık su kontrolü ve denize oluşturduğu yük gibi konularla ciddi çalışmalar yapacaklardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) – Değerli milletvekilleri, denizlerimizin korunması, gelecek nesillerimize daha yaşanabilir temiz bir çevre bırakmak adına sadece ekoloji değil, ekonomik ve sosyal etkenleri de bulunan müsilaj sorununa neden olan sebeplerin tespit edilmesi, sorunun detaylı bir şekilde analiz edilmesi ve gerekli önlemlerin alınabilmesi için çözüm önerileri de ortaya konmalıdır. Bu amaçla, Meclis araştırması açılması için bugün buradayız ve kurulacak olan araştırma komisyonumuzda gerekli çalışmalar yapılarak oluşturulacak stratejiyle büyük bir değerimiz olan Marmara Denizi'nin korunmasını ve temiz olarak gelecek nesillere miras bırakılmasını sağlayacağımıza olan inancım tamdır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Özel...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sataşmaya cevaben değil ama yerimden kısa bir söz talebim var.

BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

28.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleriyle ilgili AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, tabii, bu meseleyi bir iktidara, bir döneme yükleme gibi bir gayret yok ama yirmi yıldır ülkeyi yönetenlerin de çıkıp "Efendim, bu sorun bizden önceydi de falandı filandı..." deme lüksleri de yok.

Bir paragraf okundu, aynı yazının devamı okunduğunda bunun gerçekten Halî'yi temizlemek gibi iyi niyetli ama kötü bir çözümle oraya çamur basılmaya başlanması... "1989" denildiğinde Cumhuriyet Halk Partisi anlaşılmasın; Nurettin Sözer'in iktidarı devralır almaz İstanbul'da ilk yaptığı iş Dalan'ın bu Halî'ye çamurunu basma projesini durdurmasıdır. Nurettin Sözer geçtiğimiz günlerde yaptığı bir açıklamada "Recep Tayyip Erdoğan, görevi aldığı anda Baltalımanı, Riva ve Kadıköy'deki tam biyolojik arıtma projelerini maliyetli bulduğu için..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – "...yüksek maliyetli bulduğu için bu projeleri rafa kaldırdı; yerine maliyeti düşük ancak Marmara'nın kirlenmesine neden olan atık suları deniz dibine deşarj etme yolunu seçti." diye söyledi. Sayın Nurettin Sözer'e bu açıklamasından dolayı herhangi bir yalanlama gelmediği gibi, yaptığımız bütün çalışmalar da projesi tamamlanmış, kaynağı

ayrılmış bu 3 arıtma tesisinin durdurulduğunu doğruluyor.

Biraz önce laf atma mahiyetiyle tutanaklara geçen Silahtarağa Arıtma Tesis'i'nin iptali konusu geldi "temel atmama" diye. O konuda da 1.525 milyon TL'lik bir yatırımdır falan filan ayrı konu ama İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümünün verdiği raporda bunun İstanbul master planında olmadığı, Haliç'in korunmasına ilişkin en temel kabulün arıtılmış olsa dahi Haliç'e su basılmaması gerektiği...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım Sayın Özgür.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hemen topluyorum.

...bunun için orada yapılacak olan tesisin -435 bin metreküplük hacimdeki tesisin- yerine Yenikapı ve Baltalıman'ının 2,5 milyonluk artışa dahi hazır olduğu, bu suyun Yenikapı ve Baltalıman'ına basılmasının doğru olduğu yönündeki raporu sonucunda o projeden vazgeçilmiş ve anıt ağaç niteliğindeki 2 bin ağacın da kesilmesine engel olunmuştur. Tutanaklarda bir hatanın kalmaması açısından ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım. (CHP sıralarından alkışlar)

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Doğru değil, o bilgi tamamen yanlış, doğru değil.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, grubumuz adına Mustafa Bey cevap verecek konuyla ilgili.

BAŞKAN – Hangi soruya cevap verecek?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – 60'a göre iki dakika yerinden söz istiyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Bir sataşma yok Sayın Turan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sataşmadan değil Sayın Başkan, az önce... Sayın Başkan, hem yanlış bilgi...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yanlış bilgiyi düzeltsin.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Bu bilgi doğru değil.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, bugün vaktimiz müsait, bizi kırmayın.

BAŞKAN – Peki, yerinizden Mustafa Bey.

Buyurun.

29.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Peki, çok teşekkür ederim.

Şu unutulmamalı ki aslında, Marmara Denizi'yle mukayese edildiğinde Haliç onun öncüsüdür ve etrafında yaklaşık 4 milyon insanın yaşadığı Haliç'teki bütün atık suların toplanıp Yenikapı deşarja getirilmesi projesi de bizim ve onu hayata geçiren de biziz. Son derece önemli bir çalışma bu.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Projesi Sözen'in, Sözen'in.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Şu anda ileri biyolojik arıtmada günde yaklaşık 400 bin metreküp su sadece fizyolojik arıtmayla derin deşarja Marmara'ya atılıyor. Biz onu önlemek için Silahtarağa'yı yapmıştık zaten ve siz onu yapmamakla şu anda Marmara'yı kirletiyorsunuz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Teşekkür ederiz Başkan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, öyle bir şey yok.

Sayın Başkan, Bülent Turan'ın İç Tüzük'ü zorlayan, "vaktimizin olduğu" gerçeğini hatırlatan ve sizin iyi niyetinize sığmayan yöntemle ben de arkadaşımıza bir dakika söz istiyorum.

BAŞKAN – Peki.

Buyurun Sayın Şeker.

30.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben öğrenciyken Sayın Nurettin Sözen, Yenikapı Arıtma Tesis'i'nin temelini attı ve faaliyete geçmeye başladı -yani Sayın Başkanın o konuda bir eksikliği var, bunu düzeltmek istedim- ve daha sonra da birçok biyolojik arıtma projesinin projelerini yaptı, iktidarı uygun gelmedi ve ondan sonra gelenler de bunları durdurdular ve derin deşarjı seçtiler. Derin deşarj sonucunda bugünleri yaşıyoruz.

Bir başka problem de şu: Gerek Dalan döneminde gerek Erdoğan döneminde yapılan kıyı dolguları, kıyı florasını tamamen bozmuştur, oradaki canlı yaşamı tahrip etmiştir ve Yenikapı'daki, Maltepe'deki o dolgular ve sahil dolguları bugünleri getirmiştir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yenikapı'yı dolduran Belediye Başkanına sormak lazım.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Marmara Denizi sadece İstanbul'dan ibaret değil arkadaşlar.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, kaldı ki İSKİ'yi...

BAŞKAN – Bizde 112 kilometre sahil, 45 tane liman var. Kocaeli'de Körfez'de 3 kilometreye 1 liman düşüyor. Lütfen, çok rica ediyorum, sadece İstanbul olarak düşünmeyin bunu; tüm Marmara Denizi'ni birlikte düşünmek lazım. Eksik yapılmış, fazla yapılmış; şimdi düzeltilmesi ve önlem alınması gerekiyor, acil önlem alınması gerekiyor. (CHP sıralarından alkışlar) Onun için de bütün gruplar bir araya gelmişler, bu araştırma önergesinde çok doğru konuşmalar yapıyorlar. Bunu daha fazla germeye gerek olduğunu düşünüyorum.

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) Ön Görüşmeler (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müsilağ sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413) (Devam)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430) (Devam)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431) (Devam)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432) (Devam)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433) (Devam)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güler ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müsilağ sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434) (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435) (Devam)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müsilağ sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436) (Devam)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müsilağ sorununun ortandan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437) (Devam)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438) (Devam)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına 2'nci konuşmacı Bursa Milletvekili Sayın Muhammet Müfit Aydın'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Aydın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; açılacak olan araştırma komisyonu ile alakalı olarak toplanmış bulunuyoruz. Hepinizi saygıyla sevgiyle muhabbetle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, her zaman bir metin hazırlıyorum bu metne de bağlı kalayım diyorum fakat buradaki hatiplerin konuşmalarından sonra doğrusu, bazı şeyleri söylemekte de kendime bir mecburiyet hissediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Nedir bu?

Değerli arkadaşlar, ilk önce, sanayinin Marmara Bölgesi'ne getirilmiş olmasını AK PARTİ veyahut da şimdiki Cumhurbaşkanını yapmadı; bunları çok iyi bilelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – E, CHP de yapmadı, CHP de yapmadı.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Yani hayır, ne dönemde gelmiş onları biliyoruz ve...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kimin döneminde geldi?

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Hayır, Özgür, burada senin kendi üzerine almana gerek yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır; "Astılar, astılar." diyorsun ya Menderes'i, Menderes'in döneminde geldi.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Özgür Bey, o bölgesel iktisadın konusu, başka bir şey değil.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Ben Marmara Bölgesi'ni söylüyorum.

Evet, bununla beraber neler gelmiş, onu arz edeyim. Şimdi, Toyota fabrikası açılırken o zamanın yetkililerinin konuştuğu bir ifadeyi hiç unutmam: "Bundan sonra burada patates değil, Corollalar çıkacak." dedi; demedi mi? Ve bir başka fabrikanın açılışında da -ben, kendim o anda orada bulunuyordum- Owens Corning fabrikasının açılışında -bu da Sakarya'da bir fabrika- "Bundan sonra burada mısır tarlalarının arasında dumanları ve sanayiye göreceğiz." dedi.

Değerli arkadaşlarım, biz geldiğimiz zaman, 94 yılında İstanbul entübe olmuştu; su yok, çöp yığınları; korkunç bir şey. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Şimdi siz, çevreciliği başlattığınız zaman biraz da kendinize bir bakın, kendinizi bir görün; bu yaşamınızı unutarak söylediğinizde o zaman üzülünüz gerçekten.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – "Tertemizdi" dedik, "tertemiz".

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Bakın, bugün çok iyi niyetle toplanılmış ve çok da güzel bir konuyla alakalı bir karar verilecek. Bir haftadır Cumhurbaşkanımız, Sayın Bakanımız başta olmak üzere, buna nasıl bir neşter vurabiliriz, nasıl bir çözüm bulabiliriz...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Geciktiniz, geciktiniz.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Burada hiçbir tarafı da ayırmadan, ötelemekten, bütün muhalefet partilerini de içine alarak toplantılar yapıldı; İstanbul'da, Kocaeli'de bu toplantılar yapıldı.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ettik, "doğru" dedik.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Size şunu söyleyeyim: Belki cumhuriyet tarihinde Türkiye'mizde ilk defa bir çevre olayına bu kadar samimi ve şiddetli bir şekilde Hükümetin desteğini gördük, bugüne kadar böyle bir şey yoktu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yirmi yıldır yoktu, doğru.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bir haftada değişmesi bizi sevindirdi.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Fakat, burada size de teşekkür ediyoruz; Kocaeli'deki toplantıda ben vardım, Komisyon üyesiyim, sizden de bir arkadaş vardı, Vecdi Bey, biz de oradaydık, bütün partilerin belediye başkanları orada, valiler orada, Bakan orada ve herkes bu konuyu daha önce konuşmuş, STK'lerle, bilim kuruluşlarıyla birlikte oraya gelmiş.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Biz de teşekkür ettik, bir şey demedik, teşekkür ettik.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Bunun üzerine ne oldu biliyor musunuz? Ertesi gün 15 noktada hemen, acil bir su temizleme olayı başladı; STK'lerle birlikte, bilim kuruluşları ve devletin bütün güvenlikleriyle birlikte.

Şimdi, biz olaya bu kadar samimi bir şekilde yaklaşırken sizin çıkıp da bu tür konularla ilgili bizi töhmet altında veyahut da sıkıntıya sokacak ifadeler kullanmanızı da anlamıyoruz. Niçin biliyor musunuz? Değerli arkadaşlarım, keşke biriniz bir gün buraya çıktığınız zaman şunu deseydi: "Siz şu işi yaptınız, teşekkür ediyorum." Böyle bir şey yok sizde. Var mı? Bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti'nde yapılan hiç mi güzel bir şey yok? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yok, yok, olsa teşekkür edeceğiz ama yok.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Doğru yaptığınız bir işiniz yok!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Özür diliyorum, Türkiye'de hiç güzel bir şey yapılmadı da İstanbul'dan İzmir'e üç buçuk saatte giderken çok rahat gidiyorsunuz, Osmangazi Köprüsü'nü kullanırken çok rahat kullanıyorsunuz, metroyu, tramvayı kullanırken çok rahat kullanıyorsunuz ama iş...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 200 lirayı çok rahat veriyoruz(!)

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Kanal İstanbul'dan vazgeçin, sizi burada kutlayacağız. Kanal İstanbul'dan vazgeçin size burada tebrikler yağdıracağız.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Hayır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi şunu arz etmek istiyorum; ben burada kimseyi germek için söylemiyorum ama sizden de şunu istiyorum: Sizin bir Grup Başkan Vekiliniz -ki kendisini sayarım, severim- şunu söylemişti: "Yani, bizim sizi en azından takdir etmemizi beklemenizi istemiyoruz." Yani bu çok zor bir şey. Ne demek? Türkiye'nin, bu ülkenin, milletin menfaatine olan bir şeyde takdir edilmemek, bu yanlış bir şey değil mi? Bunu siz de yapsanız takdir edilmesi lazım, biz de yapsak takdir edilmesi lazım. Bu ifade doğru bir ifade değildi.

Değerli kardeşlerim, şimdi geliyoruz, katı atıklarla ilgili neler yaptık?

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Orada bizi ha bire yerin dibine sokmaya çalışıyorsun.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Katı atıklarla ilgili biz büyükşehir belediyelerimizin tümüne destek verdik; bu destek yetmedi, dedik ki: Siz burayı ne olursunuz çalıştırın, enerjisinin yüzde 50'sini de biz verelim. Buna rağmen, enerjisinin yarısı bizden olmasına rağmen çalıştırmayan belediyeler var hâlen ve bu belediyelerin çoğunu da söylemek istemiyorum, burada hepsi bende kayıtlı.

Değerli arkadaşlarımız, şapkayı önümüze koyduğumuz zaman her şeyi doğru söylemek mecburiyetindeyiz, sadece kendimize yontmak değil. Biz bir ülke yönetiyoruz, bu ülkede hepimiz bir geminin içindeyiz ve bu gemiye bir zarar gelirse hepimiz zarar göreceğiz. Ne olursunuz, zaman zaman bu şekilde bir düşüncenin içine girin yani.

AHMET KAYA (Trabzon) – Biz hep böyle düşünüyoruz.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Denizlerdeki koruma bölgelerini biz 2 kat daha artırdık bölgeler itibarıyla, denizlerin bütün korumalarını 2 katına çıkardık.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Bunu bırakıp biyolojik arıtma yapaalım bol bol.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Önemli değerlendirmelerimizden olan Salda Gölü'nden de biraz önce bir arkadaşımız bahsetti. Cumhurbaşkanımızın kararıyla özel çevre koruma bölgesi ilan edildi; sadece yüzey alanı koruma altına alınmadı, etrafı da dâhil edilerek koruma kalkını 7 kat büyütüldü değerli arkadaşlar. Salda Beyaz Adalar'a girişler yasaklandı, dumansız hava sahası ilan edildi. Gölün içine kadar araçlarıyla girenler; yediklerinin, içtiklerinin artıklarını gelişiğüzel oraya bırakanlar; çok affedersiniz ama hacetlerini giderecekleri bir yer dahi bulamayanlar gelmiş şimdi "Göle şöyle ettiniz, böyle ettiniz." diyorlar. Üzülüyorum, gerçekten üzülüyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çevre felaketlerini anlat.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Sularımızı da korumak için arıtma tesislerini biraz önce arz etmişim. Buna rağmen, maalesef, bakın işte, bir zahmetle temizlenen Haliç, son zamanlarda yine bir kirlilikle karşı karşıya. Riva'nın karanlığa mahkûm edilmesini –biraz önce Grup Başkan Vekilimiz bahsetti, tekraren söylüyorum– gördük. Marmara'da alg patlamalarını konuşurken birden etrafımızı saran müsilajla bulduk. Bütün bunlar gerçekten tesadüf olabilir mi, yoksa ilgisizliğin, basiretsizliğin, samimiyetsizliğin göstergesi mi?

Birçok bilim insanı, ortak kanaat olarak müsilaja yol açan birkaç temel faktörden en önemlisinin kirlilik olduğunu söylüyor. Çevre yatırımlarını durdurdunuz, arıtmalara yüzde 50 destek vermemize rağmen, bu desteklere rağmen arıtma tesislerini çalıştırmadınız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu müsilajla ilgili bilgileri biraz önceki arkadaşlarımızın hepsi detaylı bir şekilde anlattı, ben bunu anlatmak istemiyorum. İlk kez 1729 yılında Adriyatik Denizi'nde kaydedilmiş. Müsilaj oluşumunu etkileyen 3 temel faktör var: Bir, deniz suyunun artması; iki, deniz şartlarının durağan olması; üç, karasal kökenli noktasal ve yayılı kirlilikler yani atıklar.

Değerli milletvekilleri, müsilaj oluşumu deniz canlı yaşamının, balıkçılığın ve turizmin olumsuz etkilenmesine sebebiyet vermektedir. Son günlerde Marmara Denizi'mizde meydana gelen müsilaj sorununun çözümüne yönelik olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca konu sıkı bir şekilde takip edilmekte ve konuya ilişkin gereken tüm adımların atıldığını da memnuniyetle hep beraber izliyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Nilüfer Çayı temiz mi Sayın Vekilim?

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Çevre ve Şehircilik Bakanımız Murat Kurum'un Başkanlığında ilgili bakanlıkların bütün yetkilileri, STK'lar, üst düzey bürokratlar, Marmara Denizi havzasında yer alan 7 ilin valisi, büyükşehir belediye başkanları, bunların tümünü topladık ve 22 maddeden oluşan Marmara Denizi Eylem Planı kamuoyuyla paylaşıldı. Ayın 8'inde de – biraz önce arz ettiğim gibi– ne yaptık biz? 15 noktada bu temizliğe derhâl başladık ve hâlen devam ediyoruz, o devam edecek.

Yeterli artırılmayan atık suların yol açtığı kirlilik maliyetlerini düşürmek için çalıştırılmayan ancak yapımı yüz milyonlarca liraya mal olan teknolojik arıtma tesislerine kilit vurulması, on yıl öncesinde Belediye Meclisince yapımına karar verilen ancak yeni yönetim tarafından gereksiz bulunan ve çevre kirliliğine yol açacağı -nasıl oluyorsa bu bilmiyorum- gerekçesiyle rafa kaldırılan en gelişmiş arıtma teknolojilerinden biri olan membran arıtma sistemiyle çalıştırılması hedeflenen Silahtarağa İleri Biyolojik Arıtma Tesisi Projesi niçin durduruldu? Bilmekte ben doğrusu hayretler içinde kalıyorum. Ne acı değil mi? Bu tesis yatırımlarını yapanlar alkış dahi beklemiyorken yatırımların önüne set çekenler bu davranışlarından ötürü alkış bekliyorlar.

Biliyoruz ki çevre yatırımları süreklilik ister. Bir şey yapmaya gerek yok, yapmamaya gerek yok dediğiniz an felaketler kapınızı çalacaktır. Bunun en büyük sonucunu, tüm dünyayı etkileyen küresel iklim değişikliğinin etkilerinde görüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kafan çok karışık...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Nilüfer Çayı temiz mi Sayın Vekilim? Nilüfer Çayı temiz akıyor mu Sayın Vekilim?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Tamamlayayım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) – Sayıları ve etkileri şiddetle artan salgınları da görüyoruz, yer değiştiren türleri de görüyoruz, kapımızdaki tehlike olan kuraklığı da görüyoruz.

Evet, insanlık ne yazık ki ektiğini biçiyor; geçmişte yaptığı hataların, kaynakları fütursuzca kullanmanın cezasını çekiyor, salgınlarla, aşırı yağış ve sıcaklıklarla, kuraklıklarla, fırtına ve kasırgalarla. Ancak unutmamalıyız ki kirlilik de bir döngüye sahip, dönüp dolaşıp bizi bulur; besin zinciri yoluyla gelir, havayla gelir, suyla gelir ama bir şekilde gelir. Dün alg patlaması, bugün müsilaj olarak karşımıza çıktığı gibi bunları yaşamamak da elimizde.

Bu düşünceyle Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özel...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, partimize, grubumuza sataşmalar oldu ama İç Tüzük 60 kapsamında yerimden cevap vermek istiyorum kısaca.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

31.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İstanbul Milletvekili Muhammet Müfit Aydın'ın birleştirilerek görüşülmesi kabul edilen (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Önergeleriyle ilgili AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öncelikle TRT'nin yaptığı, bütün Meclise yaptığı büyük bir haksızlığı dile getirmek isterim. "Adalet ve Kalkınma Partisinin verdiği önergeyle görüşmeler sürüyor." diye alt yazı geçiriyorlar, haber metni okuyorlar; bu, bütün siyasi partilere karşı yapılmış çok büyük bir haksızlık. İlk önerge Ali Şeker tarafından 1 Haziran günü verildi. Bugün birleştirilen 10 önergenin 5'i Cumhuriyet Halk Partisine aittir, 2'si Halkların Demokratik Partisine, 1'i MHP'ye, 1'i İYİ Partiye, sonuncusu da AK PARTİ'ye aittir. Geçen hafta burada reddedildi. Ali Şeker bazı milletvekillerimiz tarafından da önce eleştirildi "Ya niye bizi hedefe koydun? 'Müşilajı reddettiler' dedin." diye. Ama o kamuoyu duyarlılığı ve o tepkiler yükselmeydi bugün bunu da konuşmuyor olacaktık ama geline nokta doğrudur.

İkincisi: Ben Müfit ağabey diyeyim çünkü o çok samimi "Özgür" diye seslendi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın vekilimiz şöyle bir şey söylüyor: "Ya bir kere de teşekkür edin." Ya bu tamamen çok büyük bir haksızlık. Naci Hoca yanınızda, hemen arkanızda; Naci Hoca şahittir; Soma'daki madencilerin sorununa altı yıl uğraştık hep beraber -en çok da Erkan Akçay ve ben dile getirdik bu Mecliste- altı yıl sonra çözüldü; ağız dolusu teşekkür ettim, ağız dolusu, tek tek anarak ve önceki Grup Başkan Vekiliniz Sayın Zengin'e, ismini vererek Cumhuriyet Halk Partisine çok yer veren bütün televizyonlarda hâlen teşekkür ediyorum, orada samimi gayret gösterdi diye.

"Hayvan hakları yasası 2020'nin ilk işi." dediğinde Meclis Başkanına özel teşekkür ettim, kendisi de biliyor. Hatta Meclis Başkanının taraf olmayıp da aktivasyon gösterdiği konuların Meclisin lehine olduğunu, bir basın özetinde 3 Meclis Başkanı haberi çıkıyorsa, tarafsızlığını koruyorsa iyidir dedim, teşekkür ettim.

İstanbul Sözleşmesi AK PARTİ tarihinin yapmış olduğu en iyi iştir diye bütün Türkiye söyledi; e siz ondan geri adım attınız, orada da kusura bakmayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayım lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bitiriyorum Başkanım.

Sonra tutturmuşsunuz "Yok, CHP teşekkür etmez, etmez." Ya iyi işler yapın, hele iyi işler yapın da yaptıklarınıza teşekkür ediyoruz ama karnenin yüzde 99'u kırık olunca o yüzde 1'le ilgili teşekkürün sayısının azlığı ve sizin duymazdan gelmeniz, bizim değil sizin kötü iş yapmaktaki maharetinizden ve skorunuzdan kaynaklanıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, zabıtlara geçmesi için söylüyorum.

Zaman zaman muhalefetteki arkadaşlarımız "Önerge verdik, reddoldu." diye paylaşımlarda bulunuyorlar, az önce ifade edildi.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Verdik, reddoldu.

BAŞKAN – Siz devam edin Sayın Turan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Bakınız, Genel Kurulda sayılar, usuller, Tüzük; bunlar kıymetli değerler. Bizler hangi konuda, ne zaman önerge vereceğimizi, hangi partilerle bunu konuşacağımızı bilen insanlarız. Çevre konusu madem bu kadar hassas, ortak konu o yüzden, bunları siyasi polemğin içine almayı doğru bulmuyorum, uzatmıyorum ama geçen hafta reddoldu, bu hafta "evet" dendi; bu, sebebi bilinen bir gerçek. Geçen hafta Bakanlıkla görüşüldü, yürütmenin ardından tartışıldı, diğer partilerle görüşüldü. Biz ittifak partimizin beraber yürüyoruz, bir ekibiz, MHP'yle görüştük, dolayısıyla beraberce bu hafta diye kararlaştırdık zaten. O yüzden "Siz reddettiniz, bu hafta verdiniz." Bu, çok sığ bir yaklaşım diye düşünüyorum. Yakıştıramadım Sayın Başkan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki, tutanaklara geçmiştir.

VII.- MECLİS ARAŞTIRMASI (Devam)

A) Ön Görüşmeler (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Ali Şeker ve 26 milletvekilinin, Marmara Denizi'ndeki müşilaj sorununun sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4413) (Devam)

2.- İstanbul Milletvekili Hüda Kaya ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4430) (Devam)

3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyası sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4431) (Devam)

4.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müşilaj sorunu ve denizlerdeki kirlenmenin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4432) (Devam)

5.- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müşilaj sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4433) (Devam)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güner ve 22 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde ortaya çıkan müşilaj sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4434) (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve 71 milletvekilinin, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müşilaj sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilebilmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4435) (Devam)

8.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 25 milletvekilinin, Marmara Denizi ve çevresini tehdit eden müşilaj sorununa karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4436) (Devam)

9.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 24 milletvekilinin, ekolojik bir felaket olan müşilaj sorununu ortadan kaldırmak ve insan sağlığının korunmasını sağlamak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4437) (Devam)

10.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın ve 31 milletvekilinin, Marmara Denizi'nde görülen müsilağ ve kirlilik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4438) (Devam)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi adına son konuşmacı Ankara Milletvekili Sayın Mehmet Naci Bostancı.

Buyurun Sayın Bostancı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu önergeyi hep birlikte verdik, inşallah hep beraber onaylayıp Mecliste Marmara Denizi'ndeki müsilağ meselesine ilişkin ortak bir perspektif geliştirerek bu meselenin çözümüne çok önemli ve ciddi bir katkı vereceğiz, öyle inanıyorum. Komisyonunda tartışmalar, değerlendirmeler sürerken zaman zaman muhakkak geçmişe ilişkin, biraz da siyasal angajmana ve rekabete dayalı bir dille konuşmalar yapılabilir, burada da yapıldı; bunlar da kıymetlidir ama sonuçta, hepimiz rasyonel insanlarız, meselenin hepimizi aşkın bir boyutu olduğunu biliyoruz. O çerçevede, ortak akıl istikametinde -tıpkı bu önergede olduğu gibi- toplanıp o katkıyı vereceğimize inancımı buradan ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Marmara'daki müsilağ meselesi muhakkak çözülecek ama mesele acaba sadece Marmara meselesi mi, Marmara'yı aşan boyutu nedir? Böyle baktığımızda, aslında uzunca bir süreden beri bu çevre meselesinin yükseldiğini, çok tartışıldığını, niçin birtakım problemler yaşadığınıza ilişkin hem akademik literatürde hem de siyasette çok çeşitli ve zengin değerlendirmelerin yapıldığını biliyoruz. Mesela dünya ısısı artıyor, küresel ısınma, şu anda 1,5 derece civarında tutmaya çalışıyorlar, o yönde çabalar var. Her 1 derecede her yerin ikliminin nasıl değiştiği ve bu çerçevede habitatin, oradaki canlıların biyolojik yapısının, tarımın bu değişmeyi takip ederek ne tür insanı dramlar yaratacağını bir öngörüyle insanlar görüyorlar; o yüzden de ortak bir akıl geliştirerek küresel ısınmayı bir yerde tutma çerçevesinde bir tutum almaya çalışıyorlar hem siyaset marifetiyle hem alana ilişkin bilgisel müktesebatı çalıştırarak. Keza, suların kirlenmesi meselesi, bunlar son derece önemli.

Denizlerdeki bu kirlilik meselesi sadece Marmara'da değil, unutmayalım Atlas Okyanusu'nda bile kirlilik var ve orada çok geniş naylon dağları teşekkül ediyor, plastik poşetlerden oluşan büyük adalar teşekkül ediyor. Dolayısıyla, burada konuştuğumuz konu elbette dramatik bir şekilde öne çıktı ve bizim de konumuz Marmara olduğu için bunun üzerinde konuşacağız ama unutmayalım ki Marmara'daki kirliliğin burada sayılan ve ifade edilen konuların dışında genel ve küresel bir arka bağlamı var ve muhakkak, bu komisyon Marmara meselesini konuşur ve buradaki müsilağın nedenleri üzerine tartışmaları yürütürken aynı zamanda bu küresel backgrounda ilişkin de niçin insanlık çevreye ilişkin felaketlerin habercisi olan birtakım durumlarla yüzleşiyor, bunun arkasındaki -bir bakıma- ortak akılsızlık nedir, buna ilişkin de bir perspektifin, bir hassasiyetin, bir değerlendirmenin bu komisyonun işi olduğunu düşünüyorum.

"Ortak akılsızlık" dedim, işin tarihsel perspektifine bakacak olur isek aslında insanoğlunun, çok değil, kabile dönemine gidersek -dünyanın yaşı çok fazla, biliyorsunuz ve dört bin yıllık bir yazılı tarih var; bu, antropologların kabilelere ilişkin 18'inci, 19'uncu yüzyılda, 20'nci yüzyıla doğru yapmış olduğu çalışmalar- kabile dönemindeki insanların tabiatla olan ilişkisi modern insanın kavrayamayacağı bir ilişki biçimidir. Sinclair'ın, Malinowski'nin, Radcliffe-Brown'un, Claude Levi-Strauss'un çalışmaları okunduğunda gerek Brezilya'daki yerlilerin gerek Kuzey Amerika'daki yerlilerin yahut da Avustralya'daki insanların tabiat ile insan arasındaki ilişkiyi bir denge ve bir kozmik bütünlük çerçevesinde gördüklerini müşahade ederiz. Mesela Claude Levi-Strauss Yaban Düşünce'de, yerlilerin topraktan bir şey alırken bir ağacın yumrusunu söktüklerinde veyahut ağacın dalından bir meyve aldıklarında tabiatla mukabele etmek ve karşılığında bir hediye vermek şeklinde bir davranış içinde olduklarını söylüyor. İnsanların o dönemde tabiatın anlamlı bir parçası, o kozmik bütünlüğün, ona eklemlenen, tabiatın devamı olarak kendisini gören bir hayat telakkisi çerçevesinde baktıklarını gözlemliyoruz. Keza, Claude Levi-Strauss her ne kadar antropolog olsa da çok pırıltılı bir üslubu vardır ve eminim arkadaşlar Hüzünlü Dönenceler'e ilişkin gözlemlerini okuduklarında, kendi gözlemlediği, birinci elden müşahade ettiği kimi kabilelerde insanların aynı zamanda tabiatı istismar etmemenin, tabiatla karşı o saygılı davranışlarının bir göstergesi şeklinde sınırlı bir tüketimle hayatlarını sürdürdüklerini bize söylüyor.

Kastım, kabile dönemine bir övgü yapmak ve "Yeniden geçmişe dönelim." demek elbette ki değil, böyle bir şey mümkün de değil ama buradan, insanlığın geçmişteki tecrübesinden, tabiatla kendisini bir bütün olarak gören hayat anlayışından modern insanın da çıkarması gereken bir netice var ve aynı zamanda "Biz bu noktaya nasıl geldik? Küresel birtakım çevre felaketlerine ilişkin dinamikleri nerede aramız lazım?" meselesinin tarihsel izini de sürmemiz gerektiği çok açık bir şekilde ortadadır. Bu izi sürdürümüzde, avcılık ve toplayıcılık döneminde, tarım döneminde insanoğlu tabiatla ve toprakla ilişki kurduğunda, tabiatı istismar etmek ve onu geri çevrilemeyecek bir şekilde kirliletmek, dönüştürmek şeklinde bir davranışı, bir yaklaşımı olmadığını görüyoruz. Ama ip ne zaman kopuyor? İp, modernleşmeyle birlikte kopuyor, bunu unutmayalım. Aslında, 1680'lerden itibaren aydınlanma, pozitivizm, sekülerizm, dünyanın dünyalaşması, Max Weber'in dediği "büyü bozumu" bütün o tarihsel seyir içerisinde ipin de kopmaya başladığını görüyoruz. Böyle söylediğimde akılcılığa, pozitivizme, dünyanın dünyalaşmasına, büyü bozumuna, fizik ve metafizik arasındaki sınırın belirginleştiği bir yaklaşıma bütünüyle olumsuz ve eleştirel baktığım düşünülmesin.

Aydınlanmanın da, pozitivizmin de mutlak surette insanoğlunun gelişmesine ve medeni gelişmenin bugün bizim memnuniyetle karşıladığımız birçok ürününe ve sonucuna çok hayati katkılar sağladığını biliyoruz. Ama aynı zamanda, modernleşme dediğimiz paradigma beraberinde efendi-insan; tabiatın kendisini ayıran ve tabiatı sadece istismar edilecek bir alan olarak gören insan profilini güçlendirdiğini bize söylüyor. Özellikle, bunun da tarihteki düşünsel izleri takip edildiğinde, mesela Frankfurt Okulu vardır -buradaki arkadaşlar bilir- 20'nci yüzyılda önemli eleştirel ekollerden birisidir. Onlar, modernliğe ilişkin çok sağlam eleştiriler getirmişlerdir ve bu efendi-insan yaklaşımının tabiatın geri çevrilemeyecek bir şekilde kirlenmesinde ne kadar önemli bir rolü olduğunu çok detaylı bir şekilde ortaya koyarlar, sadece onlardan ibaret değildir tabii ki bu eleştiriler.

Şunu unutmayalım, kapitalizm gerçekten çok önemli işler yaptı modernleşmeyle birlikte -hikâye derin ve uzun- kitlesel üretimler büyükşehirler, metropoller doğurdu. Nüfus, 18'inci yüzyıldan sonra Avrupa'da ve dünyanın her tarafında çok olağanüstü bir şekilde arttı, bugün 8 milyara yaklaşan bir dünya nüfusu var. Bütün bu insanların beslenmesi, hayatlarını sürdürmesi için kitlevi üretimler, teknolojik gelişmeler çok önemli katkılar verdi ama unutmayalım, hemen tam da saydığımız bu olumlu hususların paralelinde, işte bugün üzerinde konuştuğumuz tabiat felaketlerinin de tarihsel izi kayda geçti. O bakımdan, modernleşmenin bir yüzü ilerleme, gelişme modernleşmenin diğer yüzü de insanoğlunun bugün karşı karşıya olduğu ekolojik, küresel problemlerin henüz ipuçları ortaya çıktı ve eğer böyle bir akılsızlıkla, kolektif akılsızlıkla gidersek felaketlerin karşımıza çıktığını göreceğiz.

O bakımdan, gerek kapitalist dünyada gerekse... Biliyorsunuz Rusya'da bir komünist tecrübe oldu ama oranın da tabiatla bakışında kapitalizmden herhangi bir farklılığı yoktur. Onlar da acımasız bir biçimde o kitle üretiminin, o sanayileşmenin, o hızlı gelişmenin, metropollerin arkasına düştüler, orada da farklı bir durum olmadı. Kapitalizm kadar komünizm de modernizmin çocuğu olarak hayat buldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım Sayın Hocam.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Devamla) – Marmara'yı konuşacağız, tartışacağız. Marmara'ya ilişkin muhakkak çok

önemli katkılar sağlayacağız ama bu komisyon, Türkiye’de bütün siyasi partilerin katılarak, farklı siyasi ekollerin yaklaşımıyla bu çok önemli mesele üzerine tartışmayı yürütecek bu komisyon, aynı zamanda insanoğlunun tarihsel hikâyesinde, çevreye ilişkin bu problemlerin geçmişi, müktesebatı nasıl teşekkül etti, bu ekolojik felakete giden yolların kaldırım taşları nasıl döşendi, buna yönelik bir perspektif de koyarsa, bizim yapacağımız çalışma sadece Marmara gibi mikro düzeyde herhangi bir işe ilişkin bir çalışma olarak kalmaz, aynı zamanda, eminim ki küresel ölçekte ekolojiye destek veren çok farklı siyaset ve ülkelerdeki bu yöndeki çalışmalara da anlamlı ve önemli bir destek olarak kendisine yer bulur. İnanıyorum ki buradaki insanların akli ve sağduyusu, hem Marmara’nın kurtarılmasında hem de insanlığın bu ortak meselesinde bu katkıyı, bu değerlendirmeyi yapacaktır diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Devamla) – Bütün arkadaşlara, komisyon kurulurken burada yaptıkları konuşmalar için teşekkür ederken, inşallah komisyon olarak da başarılı, verimli bir çalışma yaparak, bu önemli hususu, Türkiye’nin ve ümit ederim bu konuyla ilgili çeşitli uluslararası komisyonların, çalışmaların gündemine getirecek tarzda tekemmül ettirirler diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun, var olun. (Alkışlar)

BAŞKAN – Meclis araştırması önermeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, meclis araştırması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunacağım.

Meclis araştırması açılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Meclis araştırmasını yapacak komisyonun 19 üyeden kurulmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonun çalışma süresinin başkan, başkan vekili, sözcü ve kâtip seçimi tarihinden başlamak üzere üç ay olmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonun gerektiğinde Ankara dışında çalışabilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 15 Haziran 2021 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.39